

Kirkkonummen kunnan laaja hyvinvointikertomus

Laaja hyvinvointikertomus 2021–2025 ja hyvinvointisuunnitelma 2026–2029

KIRKKONUMMI
KYRKSLÄTT

17.11.2025 Hyväksytty kunnanvaltuustossa

Sisällys

Osa 1: Laaja hyvinvointikertomus 2021–2025 ... 3

1. Johdanto ... 3

2. Hyvinvoinnin taustatekijät ... 6
2.1. Väestörakenne ... 9
2.2. Koulutus, työllisyys ja kotoutuminen ... 11
2.3. Asuminen ja asuinympäristö ... 13
2.4. Elintavat ja harrastaminen ... 20
2.5. Arjen turvallisuus ... 27
2.6. Osallisuus ja yhteisöllisyys ... 30
2.7. Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus ... 34

3. Keskeisiä havaintoja eri väestöryhmien hyvinvoinnista ja terveydestä ... 36
3.1. Lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvointi ... 36
3.2. Työikäisten hyvinvointi ... 47
3.3. Ikäihmisten hyvinvointi ... 49
3.4. Vammaisten ihmisten hyvinvointi ... 54

4. Painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointi 2021–2025 ... 57

5. Johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset ... 71

Osa 2: Hyvinvointisuunnitelma 2026–2029 ... 74

6. Kuntastrategia 2024–2030 ... 74

7. Hyvinvoinnin edistämisen erillisohjelmat ja -suunnitelmat ... 74

8. Hyvinvointisuunnitelma 2026–2029 ... 75
8.1. Ikäihmisten hyvinvointisuunnitelma 2026–2029 ... 75
8.2. Toimintaympäristössä tapahtuvat muutokset 2026–2029 ... 77
8.3. Hyvinvoinnin painopisteet valtuustokaudelle 2025–2029 ... 78
8.3.1. Painopiste: Turvallinen ja viihtyisä elinympäristö ... 78
8.3.2. Painopiste: Luonto, liikunta ja terveet elämäntavat ... 82
8.3.3. Painopiste: Kaikkien Kirkkonummi ... 85

Liite 1: Laadullinen itsearviointi ... 95

Osa 1: Laaja hyvinvointikertomus 2021–2025

1. Johdanto

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on yksi kunnan perustehtävistä. Sen tavoitteena on lisätä asukkaiden hyvinvointia, terveyttä, toimintakykyä sekä ennaltaehkäistä sairauksia ja syrjäytymistä. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä tehdään kaikilla kunnan toimialoilla. Käytännössä se välittyy kuntalaisille viihtyisänä, turvallisena ja puhtaana asuinympäristönä, jossa on monipuoliset harrastusmahdollisuudet. Kunta tarjoaa näin puitteet asukkaidensa hyvinvoinnille.

Hyvinvointikertomus ja -suunnitelmatyö on olennainen osa kuntien terveyden ja hyvinvoinnin edistämistyötä. Säännöllinen raportointi edellyttää asukkaiden hyvinvoinnin tilan jatkuvaa seuraamista. Hyvinvointikertomuksen yhteydessä esiin nousseiden haasteiden tai kehityskohteiden pohjalta hyvinvointisuunnitelmaan laaditaan valtuustokausittaisia hyvinvointitavoitteita. Hyvinvointisuunnitelma myös osaltaan toteuttaa kuntastrategiaa. Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue on laatinut oman hyvinvointisuunnitelmansa vuosille 2024–2026. Tuon alueellisen hyvinvointisuunnitelman painopisteet on huomioitu myös Kirkkonummen hyvinvointisuunnitelman laadinnassa ja tavoitteiden määrittelyssä.

Kuntien toimintaympäristö hyvinvoinnin näkökulmasta on muuttunut monella tapaa vuosien 2021–2025 aikana. Vuonna 2021 edellistä hyvinvointisuunnitelmaa laadittaessa koronaviruspandemia oli globaalisti merkittävä terveyteen ja hyvinvointiin vaikuttava tekijä. Pandemian laajemmat vaikutukset ihmisten hyvinvointiin eivät luultavasti vieläkään ole täysin tiedossa. Rakenteellisesti kuntien toimintaympäristöön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen näkökulmasta on vaikuttanut 2023 voimaan astunut sosiaali- ja terveyspalveluiden uudistus, jonka myötä vastuu sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämisestä siirtyi hyvinvointialueille. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämistehtävä säilyi kuitenkin osaltaan myös kunnilla, joten hyte-työtä tehdään lakisääteisestikin kuntien ja hyvinvointialueiden välisellä yhteistyöllä.

Kuntalain (410/2015, 1 §) mukaan kunnan tehtävänä on edistää asukkaidensa hyvinvointia ja alueensa elinvoimaa sekä järjestää asukkailleen palvelut taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestävällä tavalla. Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021, 6 §) puolestaan linjaa, että kunnan on edistettävä asukkaidensa hyvinvointia ja terveyttä. Kunnan on strategisessa suunnittelussaan asetettava hyvinvoinnin ja terveyden edistämiselle tavoitteet ja määriteltävä tavoitteita tukevat toimenpiteet. Kunnan on seurattava kuntalaisten elinoloja, hyvinvointia ja terveyttä sekä niihin vaikuttavia tekijöitä alueittain ja väestöryhmittäin. Kunnassa on raportoitava kuntalaisten hyvinvoinnista ja terveydestä, niihin vaikuttavista tekijöistä sekä toteutetuista toimenpiteistä valtuustolle vuosittain. Lisäksi kunnassa on valmisteltava valtuustolle valtuustokausittainen hyvinvointikertomus ja -suunnitelma edellä mainituista

asioista. Tämä käsillä oleva laaja hyvinvointikertomus ja -suunnitelma toteuttaa tuota kuntien lakisääteistä tehtävää.

Tämä asiakirja koostuu kahdesta osasta – hyvinvointikertomuksesta ja hyvinvointisuunnitelmasta. Hyvinvointikertomuksessa tarkastellaan kirkkonummelaisten hyvinvoinnin tilaa vuosina 2021–2025 ja arvioidaan edellisessä hyvinvointisuunnitelmassa valittujen tavoitteiden ja toimenpiteiden toteutumista. Tarkastelujaksona on pääosin edellinen valtuustokausi eli vuodet 2021–2025 niiltä osin kuin indikaattoritietoja on ollut saatavilla. Hyvinvointikertomuksen indikaattoritiedot mukailevat Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) valmistelemaa ehdotusta kunnan laajan hyvinvointikertomuksen vähimmäistietosisällöksi. Esitys vähimmäistietosisällöksi on annettu sosiaali- ja terveysministeriölle kesäkuussa 2023, mutta asetusprosessi on vielä tämän asiakirjan kirjoittamishetkellä kesken. Ehdotus auttaa kuntia valitsemaan indikaattorit, joilla voi riittävän tarkasti seurata asukkaiden hyvinvoinnin tilaa. Tarkastelussa verrataan Kirkkonummen kehitystä valittujen yksittäisten kuntien sekä Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen keskimääräiseen tilanteeseen.

Kirkkonummella on laadittu vammaispoliittinen ohjelma vuosille 2014–2025. Suurin osa vammaispoliittisen ohjelman sisällöstä on tällöin kuulunut kunnan perusturvan tulosalueelle, jonka palvelut ovat sote-uudistuksen myötä siirtyneet vuoden 2023 alusta kunnilta hyvinvointialueille. Niiltä osin, kun ohjelman sisältö koskettaa kunnan nykyistä toiminta-aluetta, vammaispoliittisen ohjelman sisällöt otetaan osaksi kunnan laajaa hyvinvointikertomusta ja -suunnitelmaa. Aiemmassa vammaispoliittisessa ohjelmassa keskiössä ovat olleet toimenpide-ehdotukset, joiden pohjalta toiminnan kehittämisen tavoitteita on voitu asettaa osana vuosittaista talousarviota. Vammaisten ihmisten hyvinvoinnin huomioiminen osana laajaa hyvinvointisuunnitelmaa mahdollistaa siis myös entistä paremmin vammaisten ihmisten hyvinvointia edistävien valtuustokausittaisten tavoitteiden asettamisen.

Tämä hyvinvointikertomus ja -suunnitelma pitää sisällään myös lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman sekä ikäihmisten hyvinvointisuunnitelman, jotka ovat niin ikään lakisääteisiä asiakirjoja. Suunnitelmien yhdistäminen yhdeksi kokonaisuudeksi yhtenäistää raportointiaikatauluja ja varmistaa toiminnan pitkäjänteisen suunnittelun myös väestöryhmäkohtaisesti.

Vähimmäistietosisällön puitteissa hyvinvointikertomuksessa ohjataan tarkastelemaan paitsi asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä, myös kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön rakenteita. Näistä mittareista Kirkkonummi on saanut täydet pisteet väitteistä ”Kunnassa toimii erikseen nimetty asiantuntija, suunnittelija tai vastaava, joka koordinoi hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä”, ”Hyvinvointikertomus on hyväksytty valtuustossa”, ”Väestöryhmien välisten terveyserojen raportointi valtuustolle” ja ”Ennakkoarvioinnin käyttö kunnan toiminnassa”. Rakenteita mittaavista indikaattoreista ilman pisteitä Kirkkonummi on jäänyt ainoastaan väitteen ”Kunta on asettanut tavoitteet ja toimenpiteet ikääntyneiden hyvinvointia ja terveyttä edistävien

ravitsemustottumusten lisäämiseksi" osalta.

Tämä laaja hyvinvointikertomus ja -suunnitelma on laadittu kunnan poikkihallinnollisen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ryhmän valmistelussa. Hyte-ryhmän kokousten ulkopuolella hyvinvointikertomusta ja -suunnitelmaa on työstetty toimialojen johtoryhmissä ja johtotiimeissä. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ryhmä toimii kunnan johtoryhmän ohjauksessa ja siihen ovat vuoden 2026 alusta lähtien kuuluneet seuraavat henkilöt:

Vapaa-aikajohtaja, ryhmän puheenjohtaja Katja Laaksonen
Varhaiskasvatusjohtaja Anu Vesiluoma
Opetuspäällikkö Ulrika Willför-Nyman
Elinvoimajohtaja Kristiina Rinkinen
Puhtaus- ja ruokapalveluiden palvelujohtaja Johanna Tuppurainen
Työllisyyspalvelujen palvelupäällikkö Marja Suominen
Johtava erityissuunnittelija Anu Lankinen
Hyte-suunnittelija, ryhmän valmistelija ja sihteeri Janina Orjasniemi

2. Hyvinvoinnin taustatekijät

Asukkaiden hyvinvointi rakentuu monista erilaisista asioista. Tästä syystä asukkaiden hyvinvoinnin tilaa ja kunnan tuottamia palveluita tarkastellaan tässä hyvinvointikertomuksessa laajasti eri hyvinvoinnin taustatekijöiden näkökulmasta. Väestörakenne vaikuttaa merkittävästi siihen, millaisia palveluita kunnan asukkaat tarvitsevat. Koulutus, työllisyys ja kuntalaisten taloudellinen tilanne ovat yhteydessä asukkaiden elintasoon ja sitä kautta laaja-alaisesti hyvinvointiin. Edistämällä kotoutumista tarjoamme myös maahan muuttaneille kuntalaisille mahdollisuuden kiinnittyä osaksi yhteisöä. Asumisen eri ratkaisuilla mahdollistamme kaikille heidän tarpeisiinsa sopivan kodin. Asuinympäristön viihtyvyys puolestaan tutkitusti vaikuttaa mielen hyvinvointiin.

Terveet elintavat ja monipuoliset harrastusmahdollisuudet edistävät paitsi asukkaiden fyysistä terveyttä, myös lisäävät elämän mielekkyyttä ja henkistä hyvinvointia. Arjen turvallisuuteen panostamalla ennaltaehkäisemme tapaturmia, liikenneonnettomuuksia ja väkivallan esiintymistä. Osallisuus ja yhteisöllisyys ovat osa inhimillistä tarvetta kuulua yhteisöön ja vaikuttaa oman elinympäristönsä asioihin. Yhteenkuuluvuuden tunne ja aidot vaikutusmahdollisuudet lisäävät asukkaiden hyvinvointia. Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus läpileikkaavat kaikkea kunnan toimintaa. Hyvin järjestetyt palvelut, toimiva ja turvallinen arki sekä tasa-arvoinen päätöksenteko luovat perustan tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumiselle Kirkkonummella.

Näitä hyvinvoinnin taustatekijöitä tarkastellaan sekä kunnan omien tietojen että valtakunnallisesti kerätyn tiedon avulla. Tähän hyvinvointikertomukseen on koottu ajantasainen tieto asukkaiden terveyden ja hyvinvoinnin nykytilasta ja kehityksestä vuosina 2021–2025 sekä tilannekuva kunnan tarjoamista palveluista ja toiminnasta hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen näkökulmasta.

Tietopohjaa tukee myös THL:n valmistelema ehdotus kunnan hyvinvointikertomuksen vähimmäistietosisällöksi. Ehdotus on tämän hyvinvointikertomuksen valmisteluhetkellä keväällä 2025 sosiaali- ja terveysministeriön käsittelyssä ja ehdotuksesta valmistuu aikanaan valtioneuvoston asetus. Koska asetuskäsittely on valmisteluhetkellä kesken, ei ehdotus vähimmäistietosisällöksi ole kuntia velvoittava, vaan toimii ennemminkin suuntaa antavana indikaattorikokonaisuutena. Tässä hyvinvointikertomuksessa tuota vähimmäistietosisältöehdotusta on käytetty työskentelyn tukena ja hyödynnetty soveltuvin osin. Vähimmäistietosisällön määrälliset indikaattorit ovat upotettuna tekstiin erillisinä kuvaajina ja laadulliset itsearvioinnit löytyvät erillisestä liitteestä (Liite 1).

HYTE-kerroin on hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosa, eli kuntien saaman rahoituksen valtionosuuden suuruus määräytyy osin niiden tekemän hyte-työn mukaan. HYTE-kertoimella halutaan varmistaa kuntien aktiivinen toiminta asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. HYTE-kertoimen suuruus määräytyy valtakunnallisesti määriteltyjen

prosessi- ja tulosindikaattorien perusteella. Prosessi-indikaattoreita on 15, ja ne mittaavat kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rakenteita ja toimintoja. Tulosindikaattoreita on viisi, ja ne mittaavat muutosta väestön hyvinvoinnissa ja terveydessä. Indikaattorit keräävät tietonsa valtakunnallisista tiedonkeruista ja tilastoista, kuten TEAviisarista, Kouluterveyskyselystä, ja erilaisista kansallisista tilastoista. HYTE-kerroin toimii siis määriteltynä tietopohjana kuntien hyte-työn rakenteiden ja asukkaiden hyvinvoinnin nykytilan kuvaamiselle. HYTE-kertoimen indikaattorit ja THL:n vähimmäistietosisällön indikaattorit menevät osin limittäin. Tässä valtuustokausittaisessa hyvinvointikertomuksessa keskitytään vähimmäistietosisällön indikaattoreihin ja HYTE-kertoimen indikaattoritietoja seurataan jatkossa tarkemmin valtuustolle vuosittain valmisteltavissa hyte-raporteissa.

Vähimmäistietosisällön indikaattoritietojen osalta Kirkkonummen vertailukunniksi on valittu Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueelta Espoo ja Lohja, KUUMA-kunnista Kirkkonummen kanssa suunnilleen samankokoiset Hyvinkää ja Tuusula, kaksikielisenä kuntana Kokkola sekä suuremman kaupungin kehyskuntana Ylöjärvi. Yksittäisten kuntien lisäksi indikaattoreissa verrataan Kirkkonummen tulosta Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen keskiarvolukemaan. Näillä vertailukohteilla saadaan tarkastelun alle laaja kattaus kuntia, joilla on yhtymäkohtia Kirkkonummen kanssa sekä maantieteellisesti että demografisesti.

Vähimmäistietosisällön indikaattoritiedot on upotettu kertomusosioon. Ympyrällä kuvataan Kirkkonummen indikaattoriarvon suhteellinen muutos prosentteina. Ympyrän kehän väri määräytyy kehityksen myönteisyyden tai kielteisyyden perusteella. Ympyrän harmaa väri on merkki siitä, että indikaattoria ei ole arvotettu myönteiseksi tai kielteiseksi. Alle viiden prosentin muutos esitetään mustalla vaakanuolella.

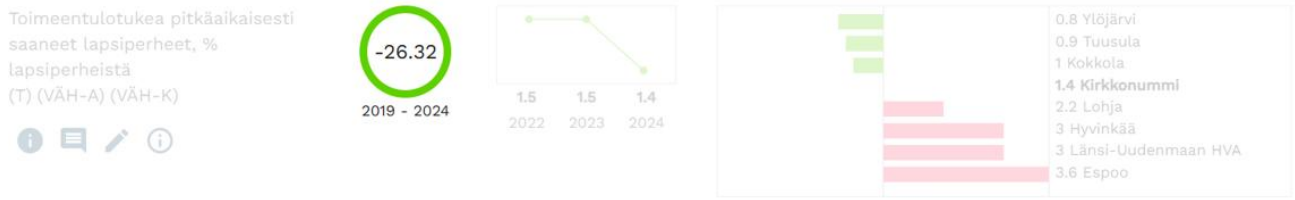

Viivadiagrammilla kuvataan indikaattoriarvon kehitys viime vuosina sisältäen kolme viimeisintä Kirkkonummen osalta saatavilla olevaa tulosta. Kuvaajan väri määräytyy indikaattoriarvossa tapahtuneen kehityksen myönteisyyden tai kielteisyyden perusteella. Alle viiden prosentin muutoksessa kuvaaja esitetään harmaana.

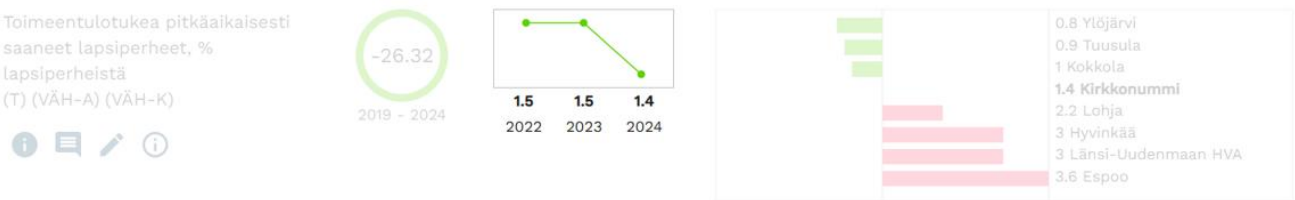

Vaakapalkkidiagrammilla kuvataan Kirkkonummen ja valittujen muiden organisaatioiden

viimeisempien tietojen vertailua. Organisaatiot järjestetään indikaattoriarvonsa mukaan pienimmästä suurimpaan piirtämällä niille vaakapalkit. Palkkivärit kertovat vertailuorganisaatioiden tilanteesta suhteessa Kirkkonummeen. Liikennevalovärien näkyminen edellyttää lisäksi sitä, että indikaattori on arvotettu myönteiseksi tai kielteiseksi. Mikäli indikaattoria ei ole arvotettu, vertailupalkit ovat väriltään harmaita.

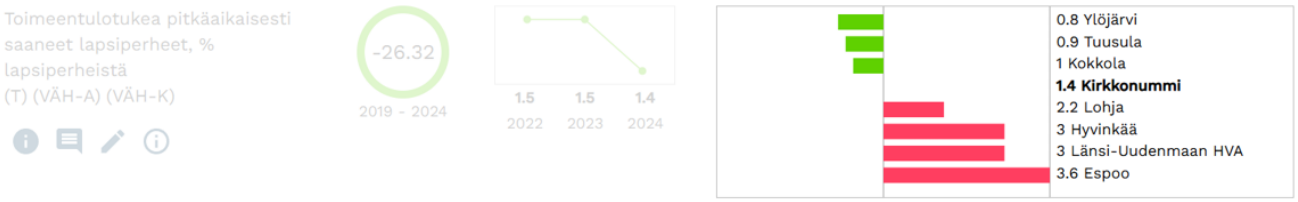

2.1. Väestörakenne

Kunnan väestörakenne vaikuttaa merkittävästi kaikkeen kunnan toimintaan, talouteen ja sen tuottamiin palveluihin. Kunnan palveluita käytetään eniten alle 18-vuotiaana, jolloin lapset ja nuoret ovat kiinteästi varhaiskasvatuksen ja koulutuksen piirissä. Vuoden 2025 alusta kuntien vastuulle siirtyneet työllisyyspalvelut kohdentuvat erityisesti työikäiseen väestöön. Ikäihmiset puolestaan tarvitsevat erityisesti heille kohdennettuja palveluita, kuten saavutettavia asumisratkaisuja. Myös maahanmuutolla on keskeinen vaikutus väestökehitykseen. Maahanmuuttajia Kirkkonummelle saapuu kaikista ikäryhmistä, ja kasvava määrä erilaisia kieli- ja kulttuuritaustoja väestössä on huomioitava kunnan toiminnassa ja tarjoamissa palveluissa.

Vuosina 2010–2024 Kirkkonummen asukasluku on kasvanut noin 4700 henkilöllä, mikä tarkoittaa 12,7 % kasvua. Myös edellisen valtuustokauden aikana 2021–2025 Kirkkonummen väestökehitys on ollut kasvavaa. Kirkkonummelaisia oli 31.5.2025 mitattuna yhteensä 41 847. Näistä suomea äidinkielenään puhuvia oli 72,1 % ja ruotsia äidinkielenään puhuvia 14,5 %. Muun äidinkielisiä oli mittaushetkellä 13,4 % Kirkkonummen väestöstä. Yhteensä Kirkkonummella puhuttuja eri äidinkieliä oli 139. Vuosien 2010–2024 aikana vieraskielisten osuus väestöstä on kasvanut ja kotimaisia kieliä puhuvien osuus puolestaan on laskenut.

Suurin osa Kirkkonummen asukkaista, 86,91 %, on kansalaisuudeltaan suomalaisia. Toiseksi suurimpana osuutena ovat viron kansalaiset, joita on 2,84 % Kirkkonummen asukkaista. Eri kansalaisuuksia tai kansalaisuusyhdistelmiä Kirkkonummella löytyy yhteensä 261. Kirkkonummen asukkaista vuoden 2024 väestölaskelmissa alle 15-vuotiaita oli 18,5 %, 15–64-vuotiaita väestöstä oli 63,3 % ja yli 64-vuotiaita 18,2 %.

Kirkkonummella on lapsia varhaiskasvatuksessa 31.5.2025 laskettuna yhteensä 2145, joista monikielisiä lapsia on 591 ja he puhuvat 66 eri kieltä. Tämä tarkoittaa, että 27,5 % kaikista varhaiskasvatuksessa olevista lapsista on monikielisiä. Monikielisten perheiden prosentuaalinen osuus varhaiskasvatuksen asiakkaista on noussut vuosien 2021–2025 aikana noussut noin 10 %:sta miltei 30 %:iin. Tämä on palveluiden tuottamisen näkökulmasta vaatinut ketterää ja joustavaa uusien toimintatapojen haltuunottoa ja niiden muokkaamista liittyen muun muassa tulkkauspalveluiden käyttöön ja erilaisten lomakkeiden käännöstarpeisiin.

Kirkkonummen väestön odotetaan kasvavan myös tulevina vuosina. Odotettu väestönkasvu perustuu etenkin maan sisältä, mutta myös ulkomailta saatuihin muuttovoittoihin. Tilastokeskuksen laskeman väestöennusteen mukaan Kirkkonummen asukasluku vuonna 2030 on 44 120. Kirkkonummen väestö myös ikääntyy, eli ikäihmisten määrä kasvaa suhteessa muihin ikäryhmiin. Vuonna 2024 yli 64-vuotiaiden osuus väestöstä oli 18,2 %, kun taas väestöennusteen mukaan osuus olisi vuonna 2030 jo 20,5 % asukkaista.

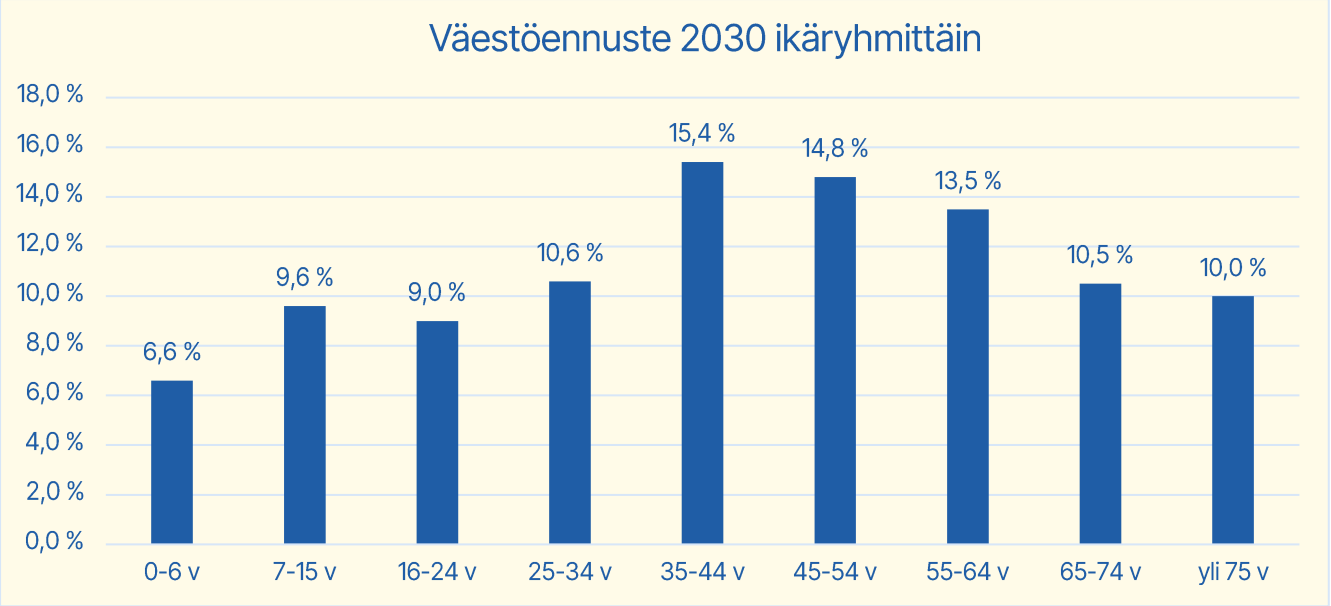

Lähde: Tilastokeskuksen väestöennuste vuodelle 2030 (laskettu 2024)

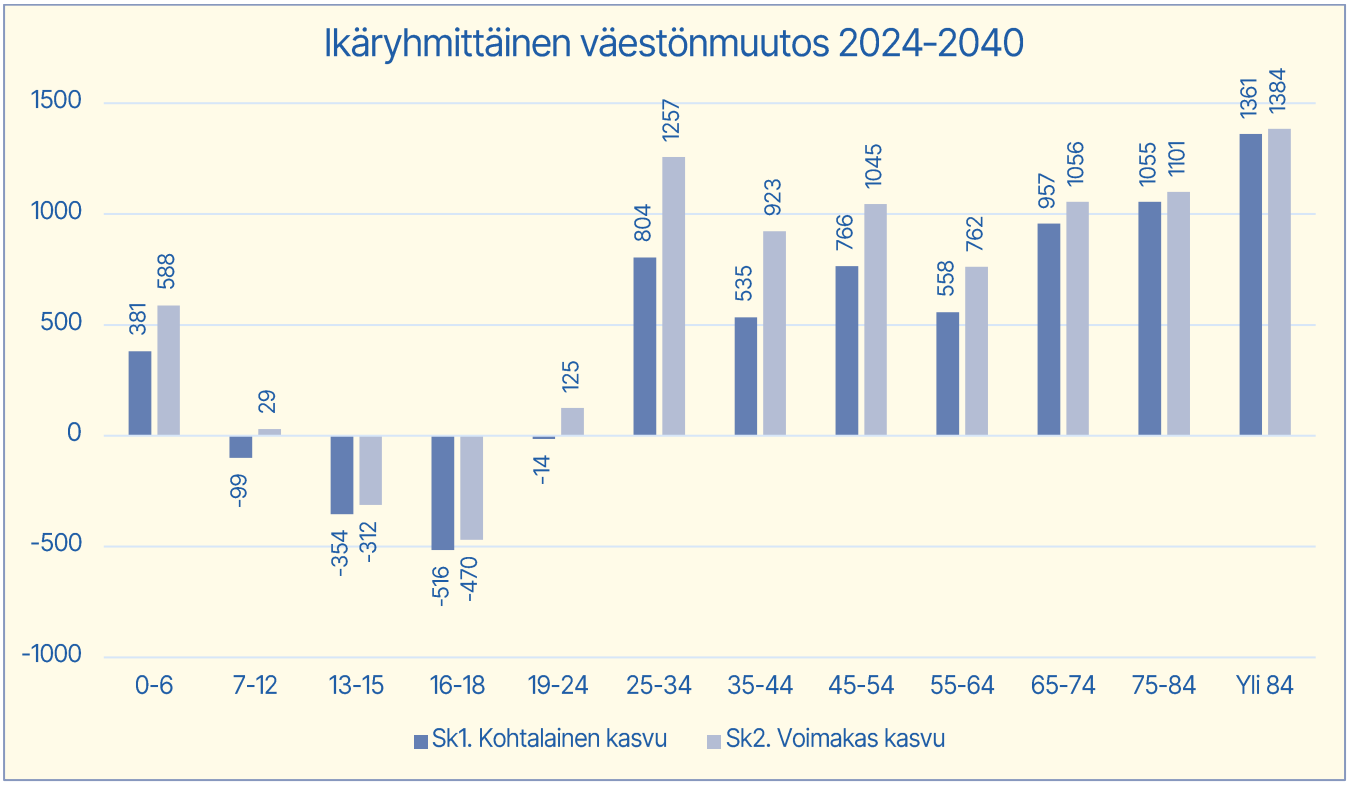

Lähde: MDI:n väestöennuste vuosille 2024–2040 (laskettu 2025)

2.2. Koulutus, työllisyys ja kotoutuminen

Työllisyystilanne on keskeinen osa kuntalaisten hyvinvointia. Työ tuo turvaa, mahdollisuuden toimeentuloon sekä osallisuuden ja merkityksellisyyden kokemuksia. Työttömyys puolestaan lisää riskiä taloudellisiin vaikeuksiin, syrjäytymiseen ja heikompaan terveyteen. Vuosina 2021–2025 Kirkkonummen työllisyyden kehityksessä on ollut nähtävissä sekä edistysaskeleita että haasteita.

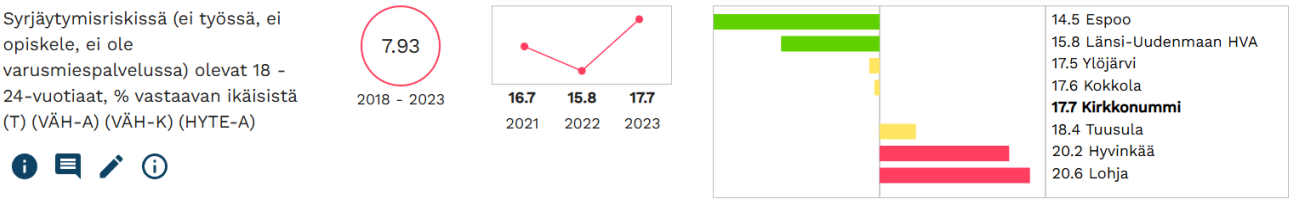

Vuosi 2021 käynnistyi koronapandemian vielä heikentäessä työmarkkinoita. Kriisistä toipuminen näkyi kuitenkin vuosina 2022 ja 2023 vähitellen kohentuvana työllisyytenä myös Kirkkonummella. Vuodesta 2024 alkaen työmarkkinatilanne ja siten myös työllisyyskehitys on valtakunnallisesti jälleen kääntynyt huonompaan, ja työttömyysaste on vastaavasti kasvanut tasaisesti myös Kirkkonummella, vaikka työttömyysasteen kasvu onkin jäänyt kunnassa alle Uudenmaan keskiarvon. Samalla kunta valmistautui valtakunnalliseen TE-palveluiden uudistukseen, jonka myötä vastuu työllisyyspalveluista siirtyi kunnille vuoden 2025 aikana. 1.1.2025 alkaen Kirkkonummen kunta on toiminut Kirkkonummen, Vihdin ja Siuntion työllisyysalueen vastuukuntana ja työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain (380/2023) tarkoittamana työvoimaviranomaisena.

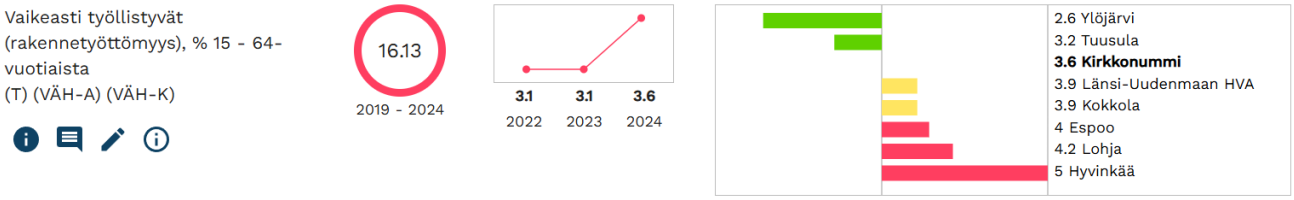

Lakiin kotoutumisen edistämisestä tulleet muutokset ja TE-palvelujen uudistus ovat laajentaneet kunnan vastuita kotoutumisen edistämisessä 1.1.2025 alkaen. Kunnan kotoutumisen palvelujen vastuulla ovat nyt työvoiman ulkopuolella olevien kotoutujien suunnitelmallinen kotoutumisen edistäminen, yhteiskuntaorientaatiokoulutusten järjestäminen sekä vieraskielisten matalan kynnyksen ohjaus ja neuvonta. Laajemmin kotoutumisen palvelujen tavoitteena on vieraskielisten kuntalaisten osallisuuden lisääminen ja hyvien väestösuhteiden edistäminen. Yhä enemmän palvelujen piiriin tulisi tavoittaa esimerkiksi kotivanhempia.

Työvoimaviranomaisena Kirkkonummen kunta palvelee myös työttöminä työnhakijoina olevia kotoutujia, ja vuoden 2025 alusta alkaen tavoitteena on ennen kaikkea kehittää työvoiman ulkopuolella olevien kotivanhempien kotoutumisen palveluja ja heidän saumatonta siirtymistään

työnhakijoille suunnattujen kotoutumisen palvelujen piiriin. Samalla tätä palvelukokonaisuutta pyritään kehittämään entistä paremmin sellaiseksi, joka hyödyntää kotoutumisajan aukottomasti, kehittää kotoutujien osaamista ja työllistää heitä onnistuneesti.

Kunnan panostukset kotoutumisen palveluihin, työllisyyspalveluihin ja nuorten tukemiseen sekä valmistautuminen TE-palveluiden siirtoon ovat vahvistaneet valmiuksia vastata tulevaisuuden työmarkkinatarpeisiin ja -haasteisiin. Vuoden 2025 aikana painopiste on siirtynyt entistä vahvemmin työllisyyspalveluihin, joiden kehittäminen on tärkeä osa Kirkkonummen hyte-työtä. Kunnan tavoitteena on tarjota oikea-aikaista, vaikuttavaa ja yksilöllistä tukea työttömille työnhakijoille sekä edistää tasa-arvoisia mahdollisuuksia työelämään kaikille kuntalaisille.

Tulevaisuudessa olemassa olevaa palvelukokonaisuutta pyritään hyödyntämään entistä paremmin. Yhteistyötä ja sen kehittämistä kunnan sisällä jatketaan, ja kokonaisuutta yhteiskehitetään edelleen alueellisten ja valtakunnallisten toimijoiden kanssa. Tietopohjainen päätöksenteko ja palveluiden arviointi ovat avainasemassa, jotta työllisyyden ja hyvinvoinnin kehitys Kirkkonummella on myönteistä tulevina vuosina.

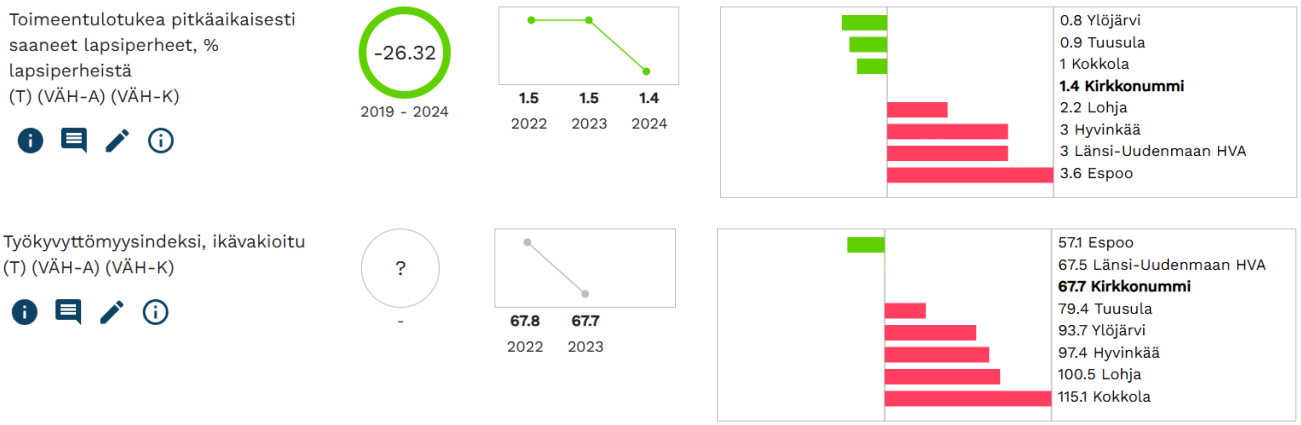

2.3. Asuminen ja asuinympäristö

Monet asumiseen liittyvät osa-alueet ovat yhteydessä myös kuntalaisten hyvinvointiin ja terveyteen. Asumistyytyväisyyteen vaikuttavat itse kodin lisäksi myös asuinympäristön viihtyisyys ja turvallisuus. Näistä asioista pidetään huolta kunnan kaavoituksen ja muun rakennetun ympäristön suunnitelmia ja päätöksiä tehdessä. Asuminen koostuu monesta eri osatekijästä, kuten taloudenhoidosta, arjen hallinnasta, asunnon hoidosta ja asuinviihtyvyydestä. Monilla asuminen sujuu hyvin, mutta toisinaan kaivataan apua erilaisiin asumisen haasteisiin koskien esimerkiksi maksuhäiriöitä, asunnon irtisanomista, häätöä, naapurisuhteita, asumistaitoja tai erotilanteita. Vakavissa asumishaasteissa voi syntyä asunnottomuutta, luottotietojen menetystä tai asunnon kunnon heikentymistä asuinkelvottomaksi.

Kirkkonummen asumisneuvonta tekee hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimia tukemalla kunnan asukkaita, naapurustoja ja yhteisöjä luomaan itselleen ja ympärilleen parempaa yhteiseloa ja yhteisöllistä asumista. Asumisneuvonta toimii asumisen haasteissa kunnan keskeisenä ennaltaehkäisevänä palveluna.

Asumisneuvonnan kehittäminen osana Varken valtakunnallista hanketta

Kirkkonummella asumisneuvonta on alkanut jo vuonna 2018. Kesäkuusta 2023 lähtien asumisneuvonta on toiminut osana Valtion tukeman asuntorakentamisen keskuksen eli Varken valtakunnallista hanketta, joka perustuu vuonna 2022 säädettyyn lakiin asumisneuvonnan tuesta kunnille vuosina 2023–2027. Lain tarkoitus on kannustaa kuntia parantamaan asumisneuvonnan saatavuutta kaikille kuntalaisille asumismuodosta riippumatta. Asumisneuvonta on kaikille kuntalaisille maksuton palvelu, jonka tarkoitus on ehkäistä asumisen ongelmia ja turvata asumisen jatkuvuutta sekä löytää yhdessä asiakkaiden kanssa ratkaisuja asumisen haasteisiin.

Varken projektin avulla Kirkkonummelle saatiin lisäresurssi toteuttamaan asumisneuvonnan laajentamista. Asumisneuvontaa on aiemmin tarjottu lähinnä Kirkkonummen Vuokra-asuntojen asukkaille, mutta vuonna 2023 alkaneen projektin myötä Kirkkonummen kunta ja Kirkkonummen Vuokra-asunnot Oy ryhtyivät yhteistyössä kehittämään asumisneuvonnan palveluita. Viimeisen kahden vuoden aikana asumisneuvonnan palvelut ovat laajentuneet ja monipuolistuneet. Asumisneuvontaan on Varken projektin aikana kehitetty muun muassa asumisneuvonnan toimintamallia, kustannustehokkaita palvelupolkuja sekä löydetty uusia tapoja auttaa kaikkia kuntalaisia omistus- ja asumisoikeusasioissa. Lisäksi on nostettu kunnassa esille asumiseen liittyviä kysymyksiä ja erityisryhmien toiveita.

Asumisneuvonnasta on kehittynyt kustannustehokas ja tärkeä matalan kynnyksen palvelu kuntalaisille, joilla on haasteita asumiseen, asumisviihtyvyyteen, koettuun asumisturvallisuuteen tai henkilökohtaiseen taloustilanteeseen liittyen. Asumisneuvonta on ennaltaehkäisevän asunnottomuustyön verkostojen ytimessä Kirkkonummella ja toimii kotoutumisen palvelujen

tukena tarjoten matalan kynnyksen neuvontaa ja ohjausta vieraskielisille heidän äidinkielellään asumiseen liittyvissä asioissa. Asumisneuvonnan avulla tuetaan myös kuntalaisten osallisuuden mahdollisuuksia.

Asumisneuvonnan rooli segregaation ehkäisyssä

Suurimmat syyt asumisneuvontaan hakeutumiselle vuonna 2024 olivat asumistilanteen tai asumisen tuen ja taloustilanteen selvittely, vuokran tai vastikemaksun ongelmat, velkaantuminen sekä pienituloisuus. Asumisneuvonta auttoi näissä tilanteissa useimmiten tarjoamalla ohjausta ja neuvontaa, ohjaamalla muihin palveluihin, auttamalla maksusuunnitelman laatimisessa ja lisäämällä taloustietoisuutta. Osalla asiakkaista yhteydenoton syynä oli kriisitilanne, naapuririita, häiritsevän elämän viettäminen tai asunnon huono hoito. Taustalla oli muun muassa työttömyyttä sekä mielenterveys- ja päihdeongelmia. Suuren osan asumisneuvontaan tulleiden asiakkaiden asumisen jatkuvuus saatiin turvattua.

Kirkkonummi ilmoitti asunnottomien määräksi vuosina 2021 11 henkilöä, 2022 kahdeksan henkilöä ja 2023 kahdeksan henkilöä. Vuonna 2024 määrä nousi 32 henkilöön, joista suurin osa oli yksinäisiä miehiä ja joukossa oli kahdeksan naista. Viisi henkilöä ilmoitti asuneensa ulkona, mutta suurin osa asunnottomista kertoi oleskelevansa ystävän tai perheen luona. Kuusi heistä kertoi joutuneensa asunnottomaksi häädön vuoksi. Moni asunnoton kertoi uskaltaneensa ottaa yhteyttä kuultuaan asumisneuvonnasta kaveriltaan, joka oli saanut apua asumisneuvonnasta. Tiedot on kerätty asunnottomien itsensä kertomina sekä asumisneuvonnan tilastoista.

Kirkkonummella laitettiin vuoden 2024 aikana vireille 96 häätöä, joista toteutettiin 58 kappaletta ja 36 kappaletta peruttiin hakijan toimesta. Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus (ARA) teki vuonna 2023 selvityksen häätöjen kustannuksista. Selvityksen mukaan häätöjen kokonaiskustannuksissa voi olla suurta vaihtelua alueen tai muiden tekijöiden vaikutusten vuoksi. Häädöstä aiheutuneet kustannukset kuuluvat pääosin asukkaan vastuulle, mutta esimerkiksi häädön johtuessa vuokravelasta jäävät häädön kustannukset usein vuokravelan ohella vuokranantajan tappioksi. Keskimäärin häätöprosessin kustannukseksi Ara ilmoitti 6300 euroa / häätö. Vuonna 2024 eri vuokranantajat säästivät Kirkkonummella 36 perutun häädön ansiosta keskiarvon mukaisesti laskien yhteensä 226 800 euroa. Häädön perumisen syynä voi olla esimerkiksi vuokravelkojen maksaminen kokonaisuudessaan ennen häädön toimittamista. Yksi asumisneuvonnan tärkeimmistä tehtävistä on häätöjen ehkäisy.

Syrjäytymisellä tarkoitetaan yhteiskunnallisen huono-osaisuuden erilaisia muotoja, jotka voivat olla seurausta esimerkiksi työttömäksi jäämisestä, köyhyydestä, mielenterveys- tai päihdeongelmista tai yhteiskunnan vaikutusmahdollisuuksien ulkopuolelle jäämisestä. Ihminen on erityisen alttiina syrjäytymiselle erilaisissa elämän muutosvaiheissa, kuten opiskelun, työn tai parisuhteen päättyessä. Sosiaaliturvan varassa elävä on suuressa riskissä ajautua köyhyyteen. Suomessa suhteellinen köyhyysraja on 60 % suomalaisten kotitalouksien keskimääräisestä tulotasosta. Suomen kansallinen tavoite köyhyyden ja syrjäytymisen vähentämisessä on 100 000 henkilön auttaminen pois köyhyydestä vuoteen 2030 mennessä.

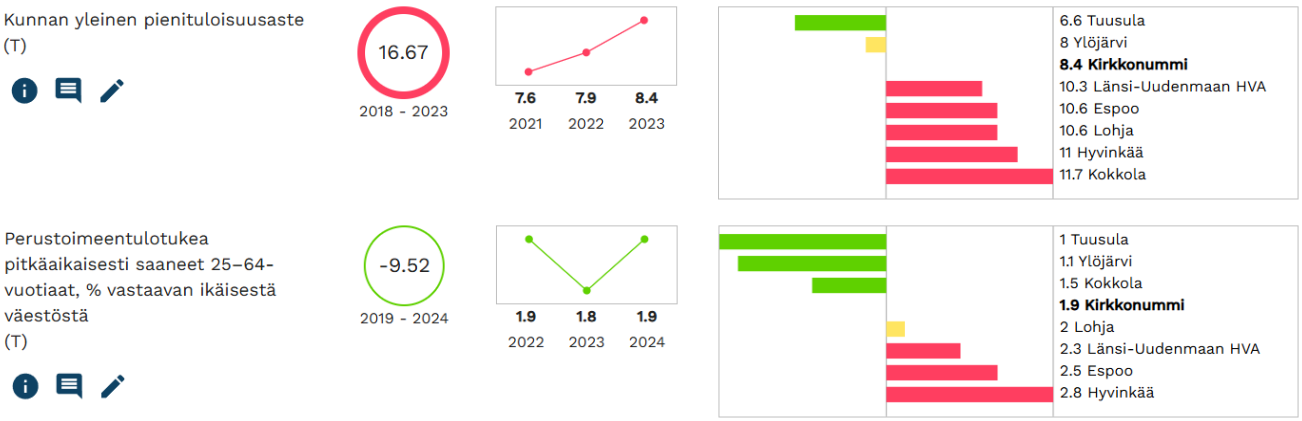

Kirkkonummen asumisneuvonta tekee hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työtä erityisesti köyhien ja köyhyyden rajalla olevien henkilöiden ja ihmisryhmien kanssa ja puolesta. Asumisneuvonta tukee toiminnallaan kaikkia kuntalaisia, asumisyhteisöjä ja niiden parissa toimivia tahoja.

Asuntopolitiikalla varmistetaan monimuotoinen asuminen

Maankäytön, asumisen ja liikenteen (MAL) sopimuksessa Kirkkonummen kunta on sitoutunut huolehtimaan maapolitiikan ja asemakaavoituksen keinoin, että asuntotuotannon käynnistämisen edellytykset turvataan erityisesti maankäytön ensisijaisilla kehittämisvyöhykkeillä huomioiden rakentamisen kustannuskehitys ja kilpailu. Kunnan tontinluovutuksen päämääränä on turvata riittävä, kohtuuhintainen, oikea-aikainen ja monipuolinen tonttitarjonta eri asumismuotoihin ja elinkeinoelämän tarpeisiin.

Kunnan kaavoitusohjelman mukaisesti tavoitteena on luoda viihtyisä, turvallinen, luonnonläheinen ja pientalovaltainen ympäristö kaikenikäisille asukkailleen. Ohjelman tavoitteena on kehittää keskustataajamia pienkaupunkimaisesti. Kaavoitusohjelma toteuttaa osaltaan myös ylikunnallisia MAL-sopimuksen tavoitteita, jotka tavoittelevat muun muassa tasapainoista asuntopolitiikkaa kunnissa. Kaavoitusohjelman tavoitteena on riittävän asuntotuotannon lisäksi mahdollistaa monipuolisesti erilaisia asuntotyyppejä erityisryhmille ja ikäihmisille. Näitä hankkeita ovat esimerkiksi Villa Hagan puiston, Jokiniityn sekä Rajanotkon asemakaavat. Kaavahankkeiden yhteydessä tavoitellaan suunnitellussa korkeaa laatua.

Vähimmäistietosisältö ohjaa tarkastelemaan kunnan vuokra-asuntojen määrää alueittain. Alueittaista jakaumaa vuokra-asuntojen määrästä ei kattavasti ole julkisista rekistereistä saatavilla. MAL-sopimuksen seurannassa kerättävistä tilastoista saadaan kuitenkin tieto asuntojen hallintamuotojen jakaumasta koko kunnan alueella. Alueellista tietoa puolestaan on saatu Kirkkonummen vuokra-asuntojen ylläpitämistä vuokra-asunnoista.

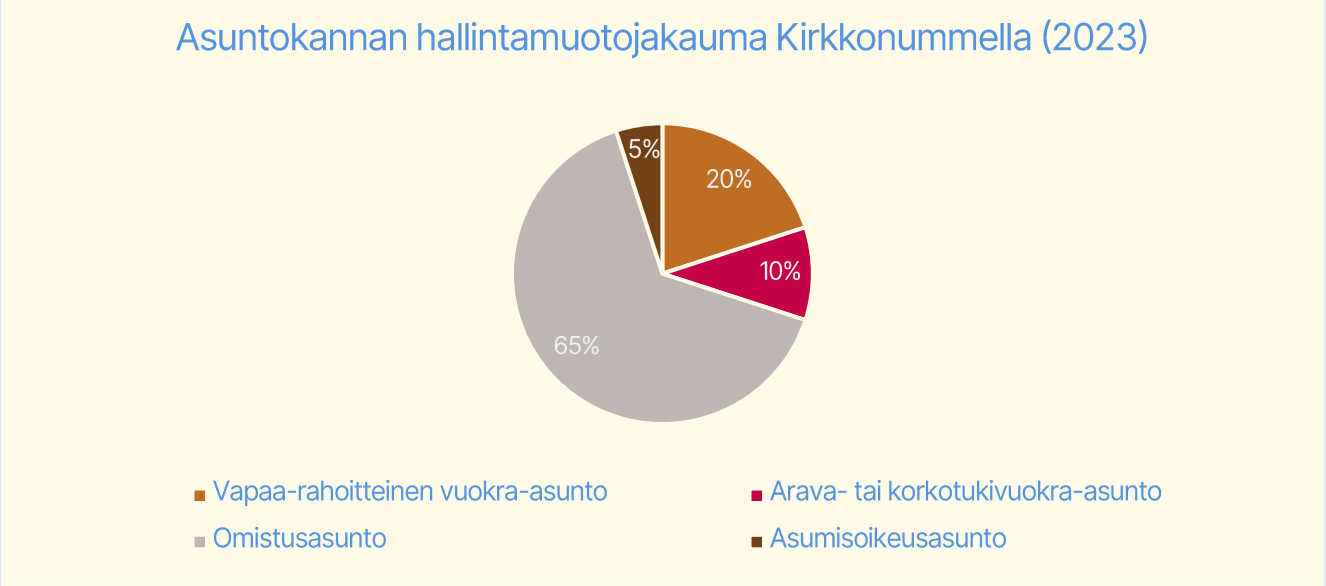

Lähde: HSY, MAL-seuranta (2023).

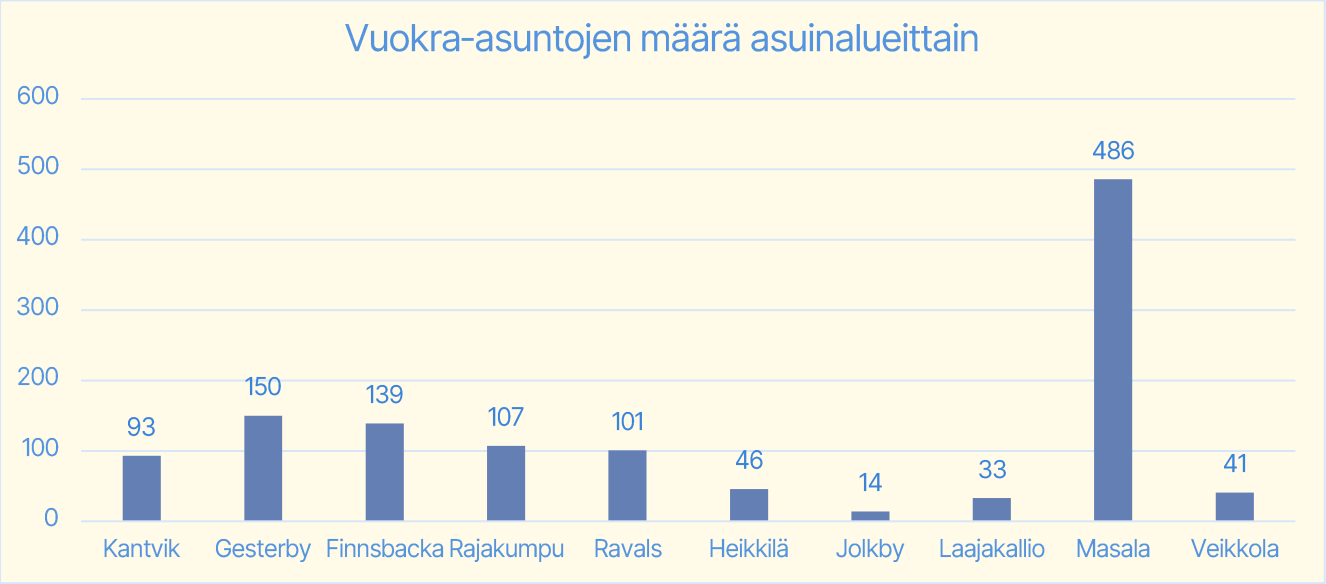

Lähde: Kirkkonummen vuokra-asunnot (tilanne vuoden 2025 alussa).

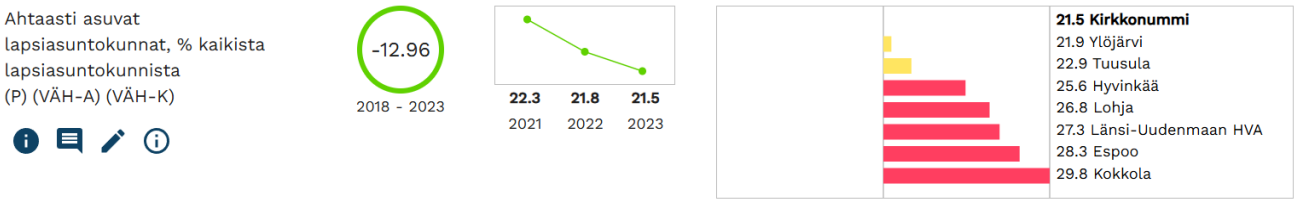

Ulkoilu- ja virkistysalueet mahdollistavat asukkaille arjen luontokokemukset

Kirkkonummen ainutlaatuiset luontomaisemat ja sitä kautta yhteys luontoon ovat tärkeitä

asukkaiden arjen hyvinvoinnin edistäjiä. Luonnossa liikkuminen aktivoi ihmisiä ja edistää terveyttä, iästä ja kunnosta riippumatta. Keskeisimmät luontokohteet Kirkkonummella ovat Meikon luonnonsuojelualueet, Porkkalanniemen ulkoilu- ja suojelualueet sekä Linlon saari. Nämä luontokohteet tarjoavat kävijöilleen monipuolisia maisemia, kuten metsäistä, erämaatyyppistä luontoa ja merellistä saaristoluonnon tunnelmaa.

Ylläpitämällä monipuolisia ulkoilu- ja virkistyskohteita kunta mahdollistaa asukkaille arjen luontokokemuksia ja edistää sitä kautta sekä fyysistä että mielen hyvinvointia. Monipuolisesta ulkoilualueiden tarjonnasta löytyy eri tasoisia reittejä helppokulkuisista haastaviin. Ulkoilu- ja virkistysalueiden saavutettavuutta pyritään myös edelleen kehittämään sekä lisäämään esteettömiä reittejä. Vähimmäistietosisältö ohjaa tarkastelemaan lähivirkistykseen soveltuvien alueiden saavutettavuutta ja sitä, kuinka suuri osa väestöstä asuu enintään kilometrin päässä tällaisesta alueesta. Kirkkonummen osalta vastaus on 100 %, mikä tarkoittaa sitä, että lähivirkistysalueet ovat kirkkonummelaisille erittäin kattavasti saatavilla.

Hyvä sisäilma lisää viihtyvyyttä ja työskentelyn sujuvuutta

Kunnan velvollisuutena on rakentaa ja ylläpitää terveellisiä ja toiminnallisuuksiltaan hyviä rakennuksia. Kunnassa kokoontuu monialainen sisäilmatyöryhmä, jossa kaikki sisäilmailmoitukset käsitellään ja tarpeellisista jatkotoimista päätetään. Uusien rakennusten osalta suunnittelukriteereissä edellytetään hyvää sisäilmaa (S2 sisäilmaluokka) ja mahdolliset ilmastomuutoksen tuomat ääriolosuhteet, kuten tulvat ja helteet otetaan huomioon suunnitteluratkaisuissa.

Indikaattori ilmaisee prosenttiosuuden niistä lapsista/nuorista (%), jotka kokevat, että

oppilaitoksen fyysiset työolot ovat häirinneet opiskelua (liika kuumuus, kylmyys, tunkkaisuus, epämiellyttävä haju, ahtaus, melu, kirkkaus tai hämärä). Koulut ovat monissa kunnissa tärkein kunnan ylläpitämä rakennusmassa, joka voi aiheuttaa terveyshaittaa.

Tieliikenteen päästöjen minimointi osana terveyden edistämistä

Tieliikenteestä aiheutuu ihmisten terveydelle monenlaisia haittoja. Merkittävimmät haitat ovat tieliikenteestä aiheutuvat päästöt kuten pienhiukkaset ja melu, mutta myös liikenneonnettomuuksien rooli on merkittävä. Kirkkonummella on kiinnitetty päästöjen osalta huomioita erityisesti melun aiheuttamiin ongelmiin ja VT1:llä on toteutettu Veikkolan kohdalla melusuojauksia erityisesti moottoritien eteläpuolelle. Pohjoispuolen melusuojaukset on tarkoitus toteuttaa Länsiradan rakentamisen yhteydessä. Myös alueiden kaavoituksessa melu on otettu huomioon muun muassa asettamalla rakennuksille vaatimuksia melunsuojauksen osalta.

Vähimmäistietosisältö ohjaa tarkastelemaan kunnan primääristen pienhiukkasten määrää. Indikaattori ilmaisee Suomen tärkeimmän ympäristömyrkyn eli primääristen pienhiukkasten (PM2.5) päästöä. Kokonaispäästöissä yhdistyvät energiantuotannon, teollisuuden, liikenteen, jätteiden ja maatalouden päästöt. Pienhiukkaset aiheuttavat hengitettynä hengitystieoireiden pahentumista ja sydän- ja verisuonielimistön tauteja kuten sydäninfarkteja ja aivohalvauksia. Ne myös lisäävät keuhkosyövän riskiä. Alla olevassa indikaattorissa päästöjen kokonaismäärä on jaettu kunnan pinta-alalla.

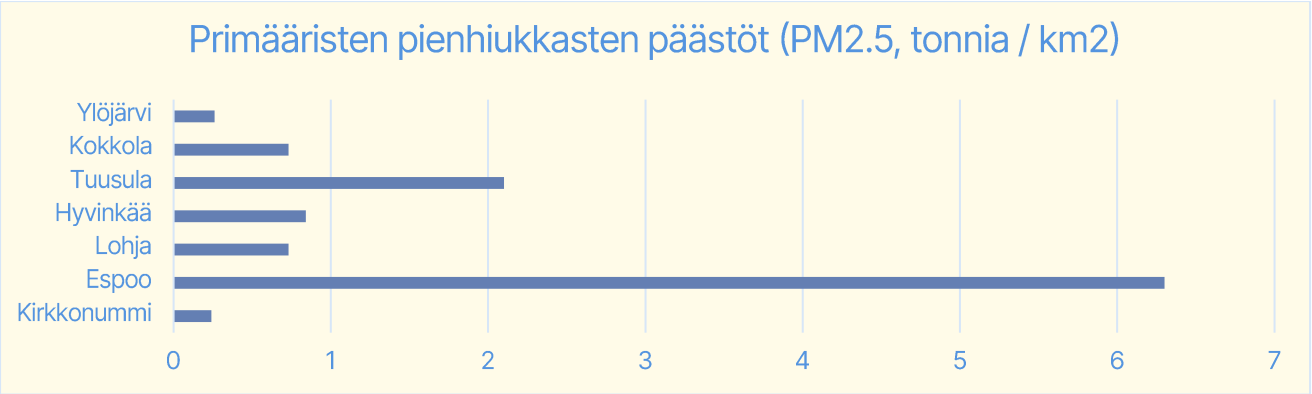

Lähde: Suomen ympäristökeskus (SYKE). Laskettu 2020.

Toimivilla kävelyn ja pyöräilyn väylillä lisätään arkiliikunnan mahdollisuuksia

Kunnassa kävelyä ja pyöräilyä edistetään ohjauksellisin keinoin. Uusien alueiden ja saneeraushankkeiden suunnittelussa asia otetaan huomioon siten, että väylät olisivat mahdollisimman houkuttelevia ja sujuvia sekä muodostaisivat hyvin palvelevia kokonaisuuksia. Suunnittelun ja rakentamisen lisäksi tärkeässä roolissa on väylien kunnossapito. Erityisesti talviaikaisella hoidon tasolla on suuri merkitys siihen, että miten paljon väyliä käytetään.

Kirkkonummella on vuonna 2024 järjestetyn liikunnan TEAviisarin tiedonkeruun mukaan kevyen liikenteen väyliä 2,7 metriä / asukas ja kunta on sillä määrällä jäänyt ilman pisteitä. Tilastokeskuksen kuntaluokituksen perusteella Kirkkonummi asettuu kaupunkimaisten kuntien ryhmään. TEAviisarissa kaupunkimaisille kunnille pisteiden saamiseen vaadittaisiin vähintään 3,09 metriä / asukas. Täysiin pisteisiin kevyen liikenteen väyliä vaadittaisiin vähintään 3,95 metriä / asukas.

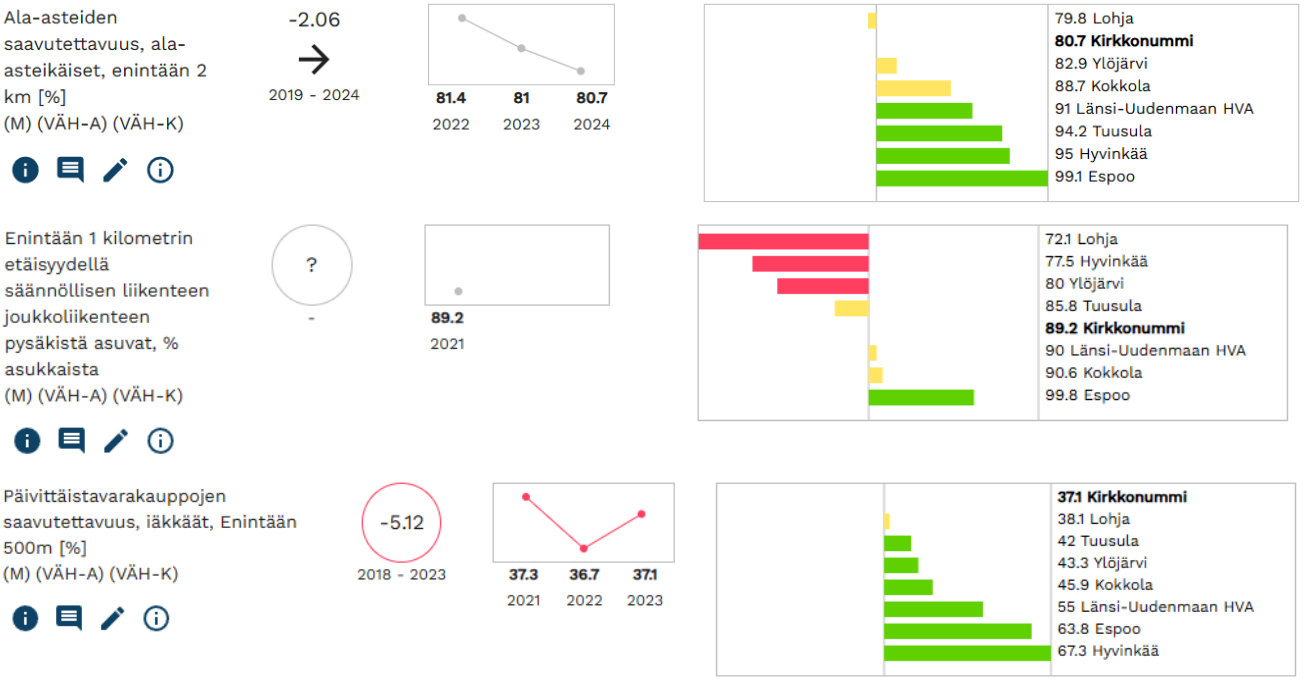

2.4. Elintavat ja harrastaminen

Elintapojen ja harrastamisen vaikutukset ihmisten hyvinvointiin ja terveyteen ovat kiistattomat. Kirkkonummella kannustetaan asukkaita terveisiin elintapoihin muun muassa tarjoamalla ravitsevaa päiväkoti- ja kouluruokaa ja ylläpitämällä liikuntapaikkoja. Mielekäs harrastaminen, oli se sitten liikunnan, taiteen tai uuden kielen opettelun parissa, tuo arkeen rentoutumista, rutiineja ja sosiaalisia kontakteja.

PIILO-tutkimuksen (2023) mukaan 76 prosenttia 4–6-vuotiaista lapsista liikkuu terveytensä kannalta riittävästi. THL:n vuonna 2023 julkaiseman raportin mukaan neljäsosalla pojista ja viidesosalla tytöistä (2–16 v.) on ylipainoa tai liikalihavuutta. Toisin sanoen joka neljäs lapsi liikkuu terveytensä kannalta liian vähän.

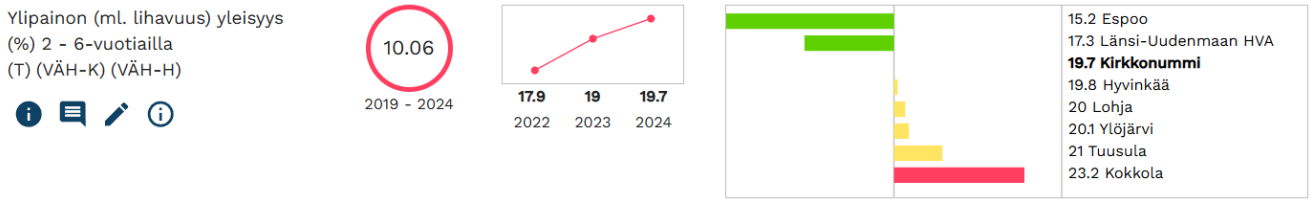

Liikkuminen on tärkeää lapsen fyysiselle, psyykkiselle ja sosiaaliselle kasvulle sekä oppimiselle. Jo varhaislapsuudessa omaksutut liikunnalliset tottumukset luovat perustan liikunnalliselle elämäntavalle. Varhaiskasvatus edistää terveitä elämäntapoja tukemalla jokaisen lapsen arjessa liikkumista, terveellisiä valintoja jokapäiväisessä ruokailussa ja vastaamalla lapsen riittävään unen tarpeeseen arjen toimin, ja jakamalla näistä tietoa huoltajille yhteisöllisissä tilaisuuksissa.

Ravitsemus on yksi keskeisimmistä tekijöistä terveyden ja hyvinvoinnin ylläpitämisessä. Tasapainoinen ja monipuolinen ruokavalio vaikuttaa merkittävästi fyysiseen ja henkiseen hyvinvointiin. Terveellinen ravitsemus tukee kehon normaalia toimintaa, vahvistaa immuunijärjestelmää ja edistää kasvua ja kehitystä. Lisäksi se parantaa keskittymiskykyä, oppimista ja muistin toimintaa ja sitä kautta tukee oppimistuloksia ja koulussa menestymistä. Terveellinen ravitsemus myös ehkäisee sairauksia kuten sydän- ja verisuonitauteja, diabetesta ja liikalihavuutta. Suositusten mukainen ruokailu opettaa lapsille ja nuorille terveellisiä ruokailutottumuksia, joista on hyötyä koko elämän ajan.

Varhaiskasvatuksessa ja koulussa tarjottava ruoka on tärkeä osa lasten ja nuorten päivittäistä ravitsemusta. Suositusten mukainen ruokailu koulussa tulisi kattaa keskimäärin noin kolmanneksen oppilaan koko päivän energiantarpeesta ja sisältää tarvittavat ravintoaineet tasapainoisen ruokavalion saavuttamiseksi. Kokopäivähoidossa olevan lapsen kohdalla suositusten mukainen ruokailu kattaa jopa 60–70 % koko päivän energiantarpeesta. Terveellinen ja monipuolinen ruokavalio tukee terveyttä ja hyvinvointia monella tavalla. Tasapainoinen ruokavalio auttaa ylläpitämään terveellistä painoa ja vähentää ylipainon sekä liikalihavuuden riskiä. Lisäksi se edistää sydän- ja verisuoniterveyttä sekä ehkäisee kroonisia sairauksia.

Ravinteikas ruoka on välttämätöntä normaalin kasvun ja kehityksen tukemiseksi, erityisesti lapsilla ja nuorilla.

Koulu- ja päiväkotiruokailu tarjoaa mahdollisuuden tutustua monipuolisiin ja terveellisiin ruokiin, jotka voivat sisältää eri kulttuurien perinteisiä ruokia ja makuja. Tämä edistää kulttuurista monimuotoisuutta ja arvostusta sekä rikastuttaa lasten ja nuorten ruokakulttuuria. Yhteisissä ruokailuhetkissä lapset oppivat kunnioittamaan erilaisia ruokakulttuureja ja niiden merkitystä.

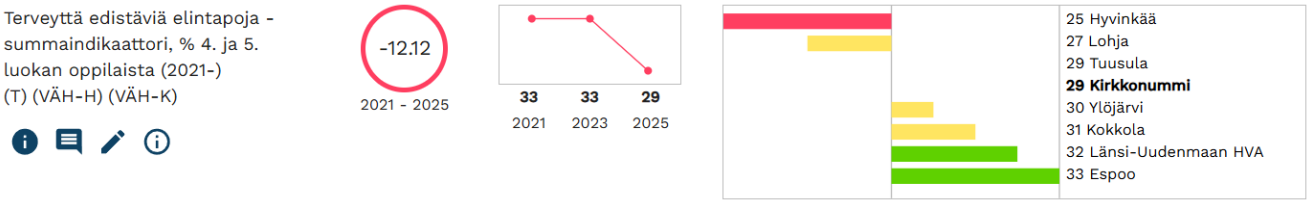

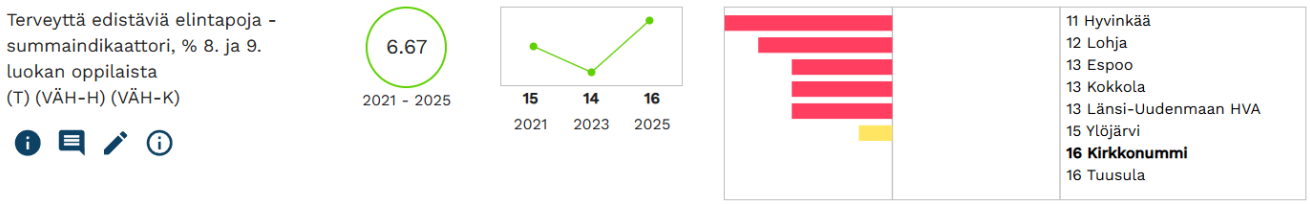

Ehkäisevä päihdetyö lasten ja nuorten hyvinvoinnin tukena Kirkkonummella

Liikunnallisuuden ja ravitsemuksen ohella myös päihteiden käytön ennaltaehkäisy on tärkeä osa terveitä elämäntapoja. Kuntien ehkäisevää päihdetyötä määrittää laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä. Kirkkonummella ehkäisevä päihdetyö on osa lasten ja nuorten kokonaisvaltaista hyvinvoinnin edistämistä. Työtä toteutetaan moniammatillisesti varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle saakka, ikätasot huomioiden. Tavoitteena on vahvistaa lasten ja nuorten hyvinvointia tukevia tekijöitä, kuten sosiaalisia taitoja, turvallisia ihmissuhteita ja mielekästä vapaa-ajan käyttöä sekä ehkäistä päihteiden käytön alkamista.

Varhaiskasvatuksessa päihdetyö näkyy arjen kasvatustyössä muun muassa sosiaalisten ja

tunnetaitojen vahvistamisena, turvallisen arjen rakentamisena sekä huoltajayhteistyönä. Esimerkiksi roskakävelyiden yhteydessä käydään lasten ikätaso huomioiden keskustelua päihteisiin liittyvistä löydöistä. Lisäksi Vihreä lippu -ohjelma tarjoaa välineitä terveellisen elämäntavan ja päihteettömyyden edistämiseen.

Perusopetuksessa päihdekasvatus sisältyy opetussuunnitelman mukaiseen opetukseen erityisesti terveystiedon opetuksen yhteydessä. Aiheita käsitellään myös teemaviikoilla ja vanhempainilloissa. Kouluilla on käytössä selkeät toimintamallit tilanteisiin, joissa oppilaan päihteiden käyttö herättää huolta. Laillisuuskasvatustunteja ja infotilaisuuksia järjestetään säännöllisesti yhteistyössä erityisnuorisotyön ja tarvittaessa poliisin kanssa. Erityisnuorisotyö, koulunuorisotyö ja kouluvalmentajat tukevat nuoria yksilöllisesti, erityisesti silloin kun syrjäytymisen tai päihteiden käytön riskejä ilmenee. Toisen asteen opiskelijoille päihdekasvatusta järjestetään osana opiskeluhuoltoa ja oppilaitosten muuta toimintaa. Lisäksi Ohjaamo ja etsivä nuorisotyö tarjoavat nuorille mahdollisuuden saada yksilöllistä tukea ja ohjausta.

Ehkäisevässä päihdetyössä keskeistä on varhainen puuttuminen, huolen puheeksi ottaminen sekä moniammatillinen yhteistyö lasten ja nuorten kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin turvaamiseksi. Vuoden 2026 aikana ehkäisevää mielenterveys- ja päihdetyötä vahvistava uusi vakituinen resurssi mahdollistaa työn aiempaa suunnitelmallisemman kehittämisen ja koordinaation sekä vahvistaa moniammatillista yhteistyötä.

Vapaa-aikapalvelut terveiden elintapojen edistäjänä ja harrastamisen mahdollistajana

Vapaa-aikapalvelujen toiminnalla pyritään tarjoamaan jokaiselle kuntalaiselle elinikäistä itsensä kehittämistä, harrastamista sekä oppimista. Tavoitteena on, että jokainen kuntalainen löytää itselleen mielekästä tekemistä joko lähipalveluna, digipalveluna tai omatoimisesti. Keskeisenä vapaa-aikapalvelujen yhteisenä toiminnan painopisteenä on ollut kohtaaminen ja osallisuus – tilat, paikat ja palvelut kohdata ja tulla itse kohdatuksi. Kohtaamisten merkitys on kasvanut erityisesti koronavuosien jälkeen.

Vapaa-aikapalvelujen tuottamat palvelut sekä kunnan tiloissa järjestettävä toiminta edistävät kuntalaisten terveyttä, tuottavat kuntalaisille elämänlaatua ja ovat hyvinvoinnin lähde. Palvelut lisäävät yhteisöllisyyttä ja yhteenkuuluvuuden tunnetta sekä ehkäisevät syrjäytymistä. Vapaa-aikapalvelut tarjoaa monipuolista toimintaa eri kohderyhmille. Palvelujen toteuttamisen peruslähtökohtana on, että toimintaa järjestetään yhdenvertaisesti ja avoimesti. Palveluja tuotetaan kuntalaisille myös yhteistyössä paikallisten yhdistysten ja muiden toimijoiden kanssa.

Maksuton MyHobby ja Talent -harrastustoiminta on tärkeänä osana lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämistä. Tavoitteena on, että jokaisella lapsella ja nuorella on mahdollisuus vähintään yhteen mieluisaan harrastukseen. Lasten ja nuorten harrastamisen kokonaisuutta

kehitetään yhteistyössä harrastustoimijoiden kanssa. Vapaa-aikapalvelut on vuosia kehittänyt maksutonta harrastustoimintaa paikallisten yhdistysten kanssa ja toimintaa on pystytty lisäämään Harrastamisen Suomen Mallin -valtionavun turvin.

Vapaa-aikapalvelujen ikiliikkuja-toiminnan avulla tuotetaan kulttuuri- ja liikuntapalveluita senioreille. Päiväajan opetukselle ja ohjatulle toiminnalle on koko ajan kasvava kysyntä. Väestön ikääntyessä tarve senioreiden tukemiseen ja mielekkääseen tekemiseen nousee entisestään. Senioreiden arjen aktivoimista ja liikunnallistamista on lisätty viime vuosina vapaa-aikapalvelujen yhteisellä toiminnan koordinoinnilla. Toimintaa kehitetään myös lisäämällä liikkuvia palveluja, kehittämällä viestintää olemassa olevista mahdollisuuksista sekä osallistamalla kohderyhmää entistä enemmän toiminnan kehittämiseen. Ohjatun toiminnan ja opetuksen myötä pystytään vahvistamaan senioriväestön yhteenkuuluvuutta sekä liikunnallisen elämäntavan että terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä. Myös senioreiden digivalmennukselle on jatkuva kysyntä.

Nuoriso- ja liikuntapalvelut vastaa terveyttä ja hyvinvointia edistävän liikunnan palveluista, toteuttaa nuorisotyötä eri muodoissaan, vastaa ehkäisevän mielenterveyden ja päihdetyön koordinoimisesta, rakennuttaa ja ylläpitää liikuntapaikkoja sekä edistää nuorisolain mukaisesti lasten ja nuorten harrastusmahdollisuuksia yhdessä muiden sivistys- ja vapaa-aikapalvelujen yksiköiden ja paikallisten toimijoiden kanssa. Nuoriso- ja liikuntapalvelut edistää myös nuorten vaikuttamismahdollisuuksia.

Vuonna 2022 Kirkkonummen liikunnan edistämisen TEAviisarin pistemäärä oli 31 ja viimeisimmässä vuonna 2024 toteutetussa tiedonkeruussa pistemäärä on noussut 51:een. Kunnan järjestämien liikkumisryhmien osalta Kirkkonummen pisteet ovat vuoden 2024 tulosten osalta täydet 100, sillä liikkumisryhmiä on järjestetty työttömille, opiskelun ulkopuolella oleville nuorille, ikääntyneille, painonhallintaa tarvitseville sekä seuratoiminnan ulkopuolella oleville lapsille ja nuorille.

Vähimmäistietosisältö ohjaa tarkastelemaan myös kunnan liikuntapalveluiden toimintamenoja ja investointeja sekä liikuntapaikkojen määrää ja niiden saavutettavuutta ja tarvetta. Lisäksi indikaattoreiksi on nostettu liikunnan edistämisen TEA-pistemäärä sekä kunnan järjestämät liikkumisryhmät työttömille, opiskelun ulkopuolella oleville nuorille, painonhallintaa tarvitseville sekä seuratoiminnan ulkopuolella oleville lapsille ja nuorille. TEAviisaria lukuun ottamatta uusimmat vertailukelpoiset luvut ovat saatavilla vuodelta 2022. Kirkkonummen osalta tietoja löytyy myös vuodelta 2023, mutta kyseiseltä vuodelta ei kuitenkaan ole saatavilla lukuja vertailuun valittujen kuntien osalta. Kaikilla kunnilla lukemat varsinkin liikuntapalveluiden investointien määrässä voivat vaihdella vuosittain suurestikin. Indikaattorissa vuonna 2022 Kirkkonummen investoinnit olivat 4 € / asukas, kun taas vuonna 2023 lukema oli 21 € / asukas.

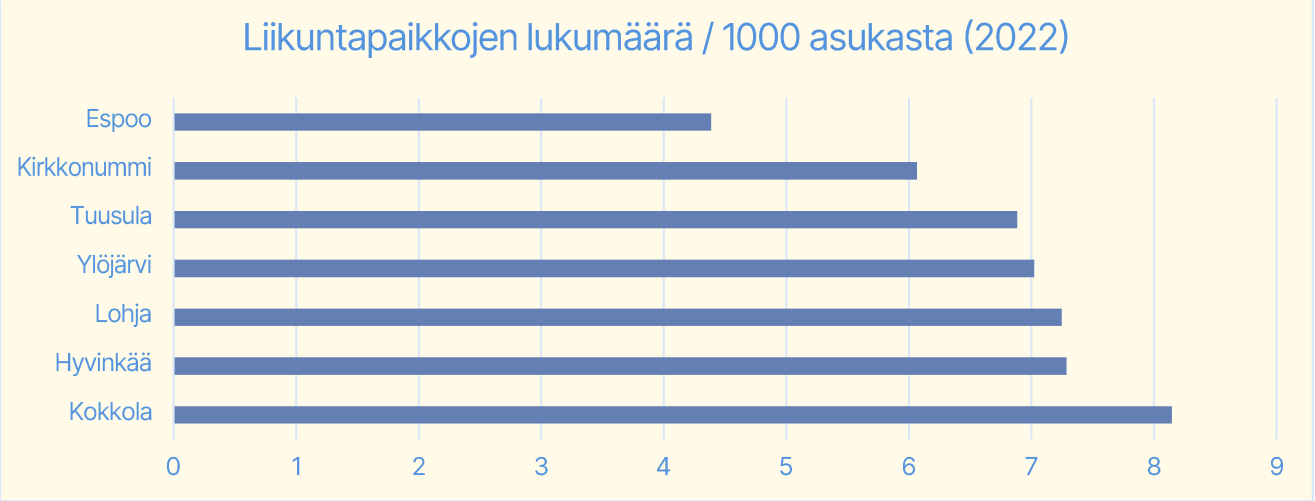

Lähde: Lipas-tietokanta

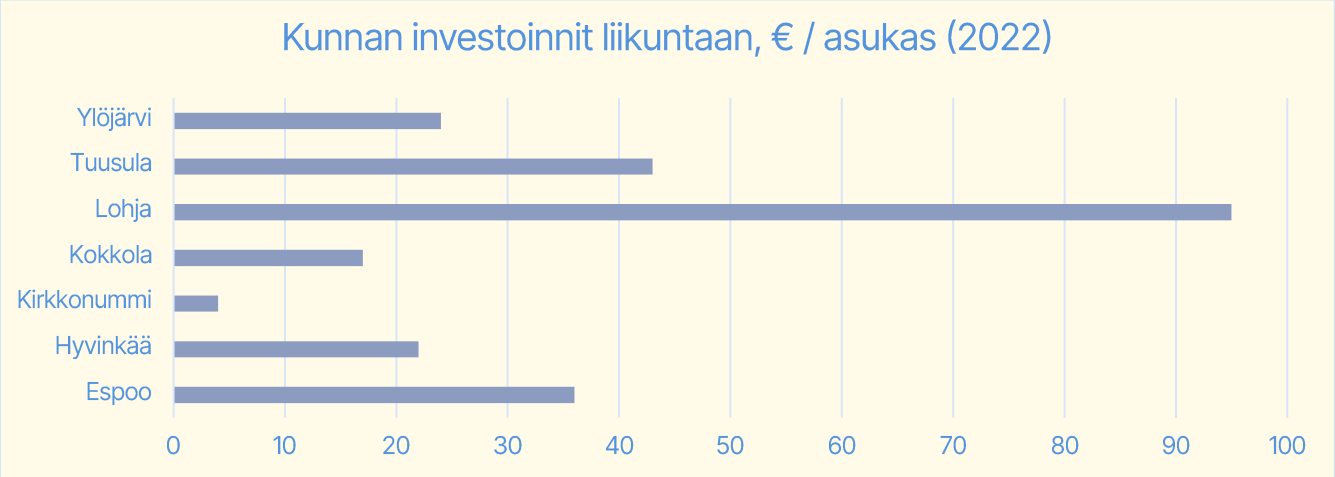

Lähde: Lipas-tietokanta

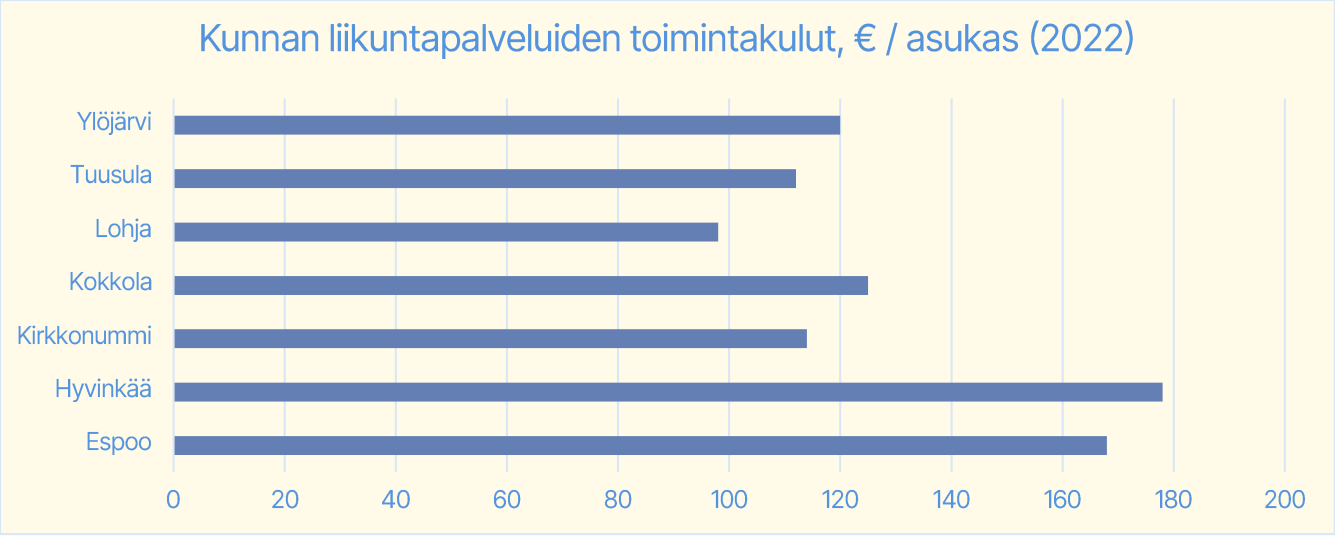

Lähde: Lipas-tietokanta

Kirjasto- ja kulttuuripalveluiden tehtävänä on edistää kaikkien väestöryhmien yhdenvertaisia mahdollisuuksia ja osallistumista kulttuuriin, taiteeseen ja sivistykseen, lukemiskulttuuria ja

monipuolista lukutaitoa, mahdollisuuksia elinikäiseen oppimiseen ja osaamisen kehittämiseen sekä aktiivista kansalaisuutta, demokratiaa ja sananvapautta. Lisäksi tehtävänä on tukea ihmisten mahdollisuuksia luovaan ilmaisuun ja toimintaan sekä kulttuurin ja taiteen tekemiseen ja kokemiseen, vahvistaa väestön hyvinvointia ja terveyttä sekä osallisuutta ja yhteisöllisyyttä kulttuurin ja taiteen keinoin sekä luoda edellytyksiä paikallisen ja alueellisen elinvoiman kehittymiselle ja sitä tukevalle luovalle toiminnalle kulttuurin ja taiteen keinoin.

Vähimmäistietosisältö ohjaa kuntia tarkastelemaan kulttuuripalveluidensa saavutettavuustilastoja sekä kulttuurin TEAviisarin tuloksia osallistumiskynnyksen madaltamisen osalta. Tässä yhteydessä saavutettavuudella tarkoitetaan sitä, kuinka kaukana kuntalaiset asuvat lähimmästä kirjastosta, museosta ja teatterista. Kirkkonummen asukkaista 67 % asuu alle kolmen kilometrin päässä lähimmästä kirjastosta. Museoiden ja teatterien saavutettavuutta mitatessa etäisyyden rajapyykkinä pidetään 20 kilometriä. Kirkkonummen asukkaista alle 20 kilometrin päässä lähimmästä valtionosuuksia saavasta teatterista asuu 63 %. Valtionosuuksia saavan museon kohdalla luku puolestaan nousee 98 %:iin, mikä tarkoittaa, että lähes kaikki kirkkonummelaiset asuvat 20 kilometrin säteellä lähimmästä museosta. Näitä tietoja tarkastellessa täytyy kuitenkin huomioida, ettei Kirkkonummelta löydy valtionosuuksia saavia museoita tai teatteria, joten lähimmät mitattavissa olevat kohteet löytyvät naapurikunnista.

Kulttuurin TEAviisarissa on tarkasteltu väitettä ”Kunta madaltaa kulttuuriin osallistumisen kynnystä”. Indikaattori ilmaisee onko kunnassa olemassa jokin pysyvä käytäntö, jolla kunta järjestää tai tukee taloudellisesti kunnassa järjestettävää kulttuuriluotsi- tai kulttuurikaveritoimintaa tai muuta vastaavaa vapaaehtoistoimintaa, jolla madalletaan kulttuuriin osallistumisen kynnystä. Kirkkonummen pistemäärä tuon indikaattorin osalta on viime vuosina ollut 0. Myös kaikilla tähän hyvinvointikertomukseen valituilla vertailukunnilla (Espoo, Lohja, Hyvinkää, Tuusula, Ylöjärvi ja Kokkola) tulos oli 0. Vaikka juuri kaveri- tai luotsitoimintaa ei kunnassa ole, Kirkkonummella paikallisia kulttuuritoimijoita tuetaan kuitenkin rahallisilla järjestöavustuksilla. Avustuksia myönnetään yleisavustuksina säännölliseen toimintaan sekä kohdeavustuksina muun muassa tapahtumien järjestämiseen ja toiminnan kehittämiseen. Lisäksi kunta on myöntänyt myös tunnustuspalkintoja paikalliselle kulttuuritoiminnalle sekä taiteilija-apurahoja taiteenharjoittajille, työryhmille, taiteen harrastajille tai taidetta opiskeleville.

Kirkkonummen kansalaisopiston tehtävänä on antaa vapaan sivistystyön opetusta. Vapaan sivistystyön tarkoituksena on järjestää elinikäisen oppimisen periaatteen pohjalta yhteiskunnan eheyttä, tasa-arvoa ja aktiivista kansalaisuutta tukevaa koulutusta. Kirkkonummen kuvataidekoulu järjestää taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän mukaista kuvataiteen opetusta. Opetuksen tehtävänä on luoda perustaa lasten ja nuorten henkiselle hyvinvoinnille, emotionaaliselle, esteettiselle ja eettiselle kasvulle sekä antaa edellytyksiä hakeutua taiteenalojen koulutukseen tai elinikäiseen taiteiden harrastamiseen. Kirkkonummen musiikkiopisto antaa taiteen perusopetuksen musiikin laajan oppimäärän mukaista opetusta. Opetuksen tavoitteena on tukea lasten ja nuorten kokonaisvaltaista hyvinvointia, luoda

edellytykset monipuoliseen musiikilliseen ilmaisuun ja antaa mahdollisuudet musiikin elinikäiselle harrastamiselle sekä valmiudet hakeutua ammattiopintoihin.

Kirkkonummen kansalaisopistossa annettiin vuonna 2024 vapaan sivistystyön opetustunteja yhteensä 11 312 opetustuntia. Vapaan sivistystyön taiteen perusopetuksen opetusta kuvataidekoulussa annettiin yhteensä 2128 opetustuntia. Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän mukaista opetusta musiikkiopistossa annettiin 11 945 opetustuntia.

Paikallisten yhdistysten tarjoamat harrastustoiminnot ja palvelut ovat suurin osa kunnan alueella olevista harrastusmahdollisuuksista. Vapaa-aikapalvelut toteuttaa palveluita myös yhteistyössä paikallisten yhdistysten kanssa. Kansalaistoiminta on myös paikallisen kulttuuritoiminnan ydin. Yhdistystoimintaa tuetaan kunnan eri yksiköiden avustuksilla. Lisäksi kunta tarjoaa lukuisan määrän tiloja ja alueita toiminnan toteuttamiselle. Avustukset ja yhdistysten toimintaan tarjottavat tilat ovat äärimmäisen tärkeä edellytys yhdistysten toiminnalle.

Nykyisten koulujen liikuntasalit ovat myös kunnan seurojen ja yhdistysten käytössä iltaisin mahdollistaen kiinteistöjen iltakäytön seura- ja yhdistystoimintaan. Myös uudet koulut suunnitellaan siten, että iltakäyttö on mahdollista paremmin myös muiden kuin pelkästään liikuntatilojen osalta. Kunnan rakentamissa kouluissa pyritään ottamaan yhteisöllisyys huomioon siten, että tilat ovat mahdollisimman kattavasti kuntalaisten käytössä koulupäivien ulkopuolella.

2.5. Arjen turvallisuus

Kirkkonummella arjen turvallisuus tarkoittaa sitä, että jokainen kuntalainen voi elää rauhallista ja sujuvaa arkea – kotona, koulussa, työssä ja vapaa-ajalla. Turvallinen arki rakentuu toimivista palveluista, esteettömästä ympäristöstä, yhteisöllisyydestä ja luonnon läheisyydestä.

Kunnan strategian mukaisesti Kirkkonummi on viihtyisä, turvallinen ja luonnonläheinen kunta, jossa panostetaan erityisesti lasten, nuorten ja ikäihmisten hyvinvointiin. Turvallisuutta edistetään kehittämällä pientalovaltaisia ja esteettömiä asuinalueita, parantamalla liikenneturvallisuutta sekä vahvistamalla asukkaiden osallisuutta ja yhteisöllisyyttä.

Kunta tekee tiivistä yhteistyötä viranomaisten, järjestöjen ja asukkaiden kanssa, jotta mahdollisiin riskeihin voidaan varautua ennakoivasti. Tavoitteena on, että jokainen kokee kuuluvansa yhteisöön, jossa apua saa tarvittaessa ja jossa on hyvä elää kaikenikäisenä. Kunnassa toteutettiin vuonna 2024 hyvinvointi- ja turvallisuuskysely, jonka tuloksista on voitu tehdä johtopäätöksiä turvallisuuden ja varautumisen näkökulmasta. Kyselyyn vastanneita kuntalaisia oli yhteensä 924.

Vastaajissa turvattomuutta aiheuttavat tekijät liittyivät erityisesti liikenneturvallisuuteen: kyläteiden kunto, lähiteiden liikennekäyttäytyminen ja puutteellinen hiekoitus nousivat esiin merkittävinä huolenaiheina. Tärkeimpänä keinona turvallisuuden parantamiseksi nähtiin poliisin valvonnan lisääminen. Koetut häiriötekijät liittyivät pääosin ympäristöön ja kunnossapitoon, eivät niinkään väkivaltaan tai rikoksiin.

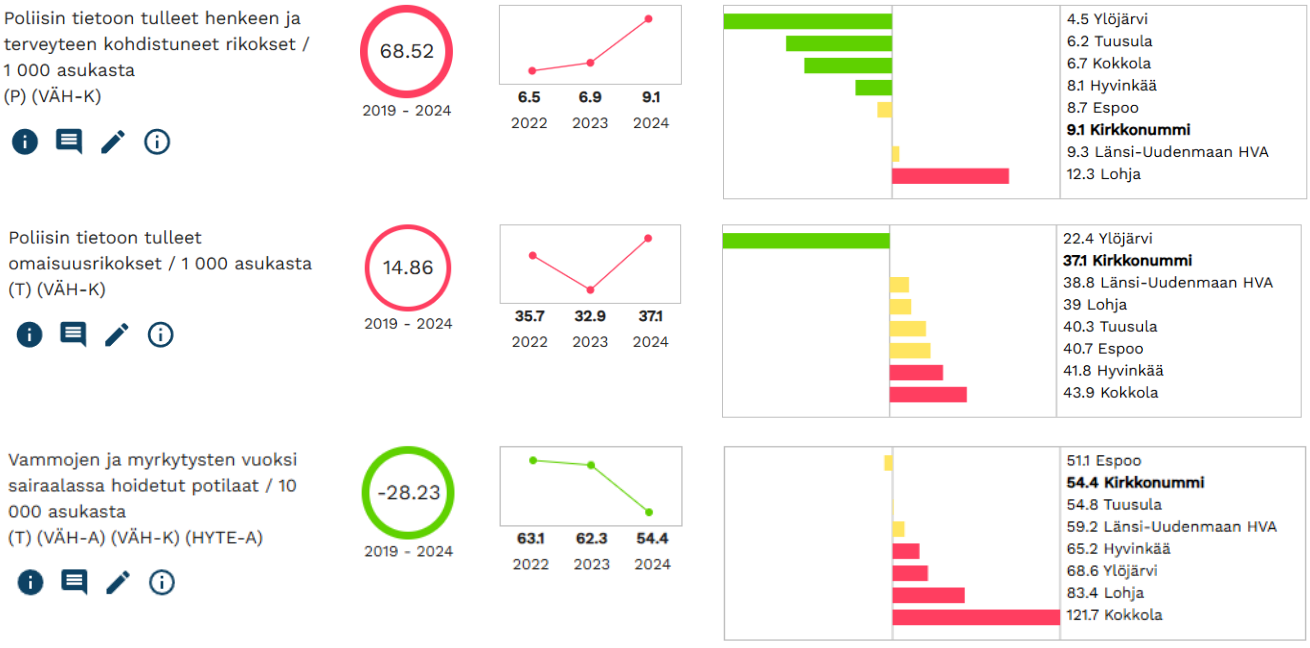

Kyselyssä kerättiin tietoa myös asukkaiden häiriö- ja poikkeustilanteisiin varautumisesta. Suurin osa vastaajista oli ainakin välttävästi varautunut häiriö- ja poikkeustilanteisiin. Useimmilla oli

myös osaamista, jolla voi auttaa muita esimerkiksi sähkökatkojen tai muiden häiriöiden aikana. Kuntalaiset kokivat tärkeäksi omatoimisen varautumisen, kuten 72 tunnin kotivaran, ensiaputaitojen hallinnan ja suunnitelmien tekemisen poikkeustilanteita varten. 60 % vastaajista oli kiinnostunut osallistumaan kuntalaistilaisuuksiin, joissa käsitellään hyvinvointi- ja turvallisuusasioita. Tämä kertoo vahvasta halusta vaikuttaa ja osallistua oman elinympäristön turvallisuuden kehittämiseen.

Kunta aktiivisena liikenneturvallisuuden edistäjänä

Kunta päättää vuosittain erilaisista liikenneturvallisuutta edistävistä toimenpiteistä kunnan katualueisiin tai koulujen ja päiväkotien läheisyyteen. Toimenpiteillä pyritään parantamaan erityisesti jalankulkijoiden ja pyöräilijöiden liikenneturvallisuutta. Toimenpiteitä toteutetaan liikenneturvallisuustyöryhmän ja kuntalaisten liikenneturvallisuusaloitteiden pohjalta. Toimenpiteillä pyritään parantamaan liikenneympäristön ennakoitavuutta vähentämällä liikennerikkomuksia, kuten ylinopeuksia ja moottoriajoneuvoilla ajoa jalankulku- ja pyöräväylillä. Toimenpiteillä parannetaan liikenneympäristöä siten, että moottoriliikenteen ja kevyen liikenteen kohtaaminen olisi mahdollisimman turvallista. Osa kuntalaisten liikenneturvallisuutta koskevista aloitteista voidaan hoitaa palauteprosessin myötä välittömästi. Osa aloitteista ja palautteista koskee Uudenmaan ELY-keskuksen vastuulla olevia yleisiä teitä, jolloin ne ohjataan oikealle vastuutaholle.

Kirkkonummen kunnan liikenneturvallisuustyöryhmä on kokoontunut vuonna 2024 neljä kertaa. Kirkkonummen kunnan liikenneturvallisuusvisio on ”Liikumme Kirkkonummella turvallisesti, kestävästi ja vastuullisesti”. Liikenneonnettomuuksien osalta määrällisenä tavoitteena vuoteen 2026 mennessä on ”Kenenkään ei tarvitse menehtyä tai loukkaantua vakavasti Kirkkonummen liikenteessä”. Työryhmän tavoitteena on edistää kunnan tavoitteita vision mukaisesti.

Liikennevahingoissa kuolleiden ja vahingoittuneiden määrä vuosina 2021–2023*

Sattumisvuosi	Vahinkojen lukumäärä	Vammautuneiden lukumäärä	Kuolleiden lukumäärä**
2023	501	102	.
2022	540	91	0
2021	598	93	0

Lähde: Liikennevakuutuskeskus / Onnettomuustietoinstituutti OTI

*OTIn vuosittaisiin liikennevahinkotilastoihin on koottu vain vakuutusyhtiöiden korvaamat liikennevahingot, eli ne eivät välttämättä sisällä kaikkia tieliikenteessä loukkaantuneita ja kuolleita.
**Taulukon arvo on korvattu pisteellä, jos havaintoja on 1–4 kappaletta.

Kunta edistää liikenneturvallisuutta muun muassa osallistumalla erilaisiin valtakunnallisiin kampanjoihin kuten pyöräilyviikkoon, heijastinkampanjaan, liikenneturvallisuusviikkoon, liikkuvaan viikkoon, vanhusten viikkoon, tapaturmapäivään ja talvipyöräilykampanjaan. Lisäksi

kunnan liikenneturvallisuustyöryhmä järjestää ikäihmisille ja vammaisille suunnattuja vapaaehtoisia kursseja tai koulutuksia ajotaitojen ylläpitämiseksi ja tiedon lisäämiseksi liikennesäännöistä sekä liikenneturvallisuus- ja koulumatkaturvallisuusteemaisia keskustelutilaisuuksia, osallistaa nuorisovaltuustoa liikenneturvallisuustyöhön ja jakaa heijastimia.

2.6. Osallisuus ja yhteisöllisyys

Kuntaa ei olisi ilman asukkaita. Asukkaat muodostavat kuntaan omia yhteisöjään ja kiinnittyvät osaksi kotikuntaansa. Osallisuuden ja yhteisöllisyyden kokemukset lisäävät asukkaiden tyytyväisyyttä omaan lähiyhteisöön ja asuinkuntaansa, ja ovat siten merkittäviä myös hyvinvoinnin kannalta. Kirkkonummella osallisuus nähdään kolmesta näkökulmasta – osallisuus omassa elämässä, osallisuus yhteisöissä ja vaikuttamisen prosesseissa sekä osallisuus yhteisestä hyvästä.

Osallisuutta ja sitä lisäävien toimien onnistumista voidaan mitata esimerkiksi osallisuuden kokemuksen avulla. Osallisuuden kokemusta voidaan tarkastella erilaisten ulottuvuuksien, kuten kuulumisen, merkityksellisyyden, hallittavuuden ja osallistumismahdollisuuksien kautta. Osallisuuden kokemus voi vaikuttaa esimerkiksi kuntalaisten toiminta- ja työkykyyn, mielenterveyteen, taloudelliseen tilanteeseen ja elämänlaatuun. Tästä syystä osallisuus ja yhteisöllisyys ovat merkittäviä kuntalaisten hyvinvointiin ja terveyteen vaikuttavia tekijöitä. Osallisuuden ja yhteisöllisyyden edistämisestä kunnan palveluissa ja toiminnassa vastaavat kunnan toimialat. Lakisääteisen osallisuustyön lisäksi kunnassa pyritään aktiivisesti kehittämään osallisuuden vaikuttavuutta esimerkiksi huomioimalla eri väestöryhmät osallisuustyössä.

Edellisellä valtuustokaudella kunta toteutti valtuustoaloitteen pohjalta osallistuvan budjetoinnin (OSBU) kokeilun vuosina 2024–2025. Osallistuvassa budjetoinnissa kunnan asukkaat voivat vaikuttaa omaan elinympäristöönsä ja kunnan toimintaan ideoimalla ja äänestämällä kunnan verovarojen käytöstä. Ensimmäisen OSBUn teemana oli kunnan asukkaiden hyvinvoinnin ja viihtyvyyden lisääminen Kirkkonummella ja kierrokselle oli varattu 100 000 euron määräraha. Ideointivaiheessa kunta sai yhteensä 509 ideointilomaketta. Äänestykseen osallistui noin 5 % kunnan asukkaista, jonka voidaan katsoa olevan hyvä tulos valtakunnallisesti verraten.

Vuonna 2024 aloitettiin myös Kirkkonummen ensimmäisen osallisuusmallin valmistelu ja kunnanvaltuusto hyväksyi osallisuusmallin keväällä 2025. Osallisuusmallin avulla pyritään kehittämään kunnassa tehtävää osallisuustyötä kartoitusvaiheen aikana saadun tiedon pohjalta. Kartoitusvaiheessa tehtiin yhteistyötä niin kunnan työntekijöiden, valtuutettujen, asukkaiden kuin järjestöjenkin kanssa. Osallisuusmalli on laadittu kunnan strategiakaudelle 2025–2030 ja siihen on kirjattu viisi tavoitetta kunnan osallisuustyön kehittämiseksi: hiljaisten äänien huomioiminen, tiedonkulun tehostaminen, yhteisöllisyyden ja kylähengen vahvistaminen, osallisuus osana johtamista ja päätöksentekoa sekä osallisuusprosessien kehittäminen ja arviointi. Tavoitteiden toteutumista seurataan osana hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä vuosittaisen hyte-raportoinnin yhteydessä ja kuntatasoista osallisuutta kehitetään toimialojen johtoryhmien välisen yhteistyön kautta.

Loppuvuodesta 2024 aloitettiin myös kuntatasoisen toimintamallin valmistelu päätösten ennakkovaikutusten arvioinneille (EVA). Päätösten ennakkovaikutusten arviointia tehdään jo laajasti toimialoilla, mutta toiminnan yhdenmukaistamiseksi on tunnistettu tarve yhteiselle

toimintamallille. EVA tarjoaa kunnalle työkalun tunnistaa sidosryhmiä, joihin tehdyt päätökset kohdistuvat, ja tuoda sidosryhmien ääni kuuluviin erilaisia päätösvaihtoehtoja arvioitaessa. Toimintamalli valmistuu vuoden 2025 loppuun mennessä.

Osallisuuden ja yhteisöllisyyden vahvistaminen on osa kaikkea kunnan toimintaa

Varhaiskasvatuksen asiakkaina lapsen lisäksi ovat huoltajat. Nykyvanhemmat saattavat olla kaukana tukiverkostostaan, ja perheiden arkea kuormittavat taloudelliset haasteet, terveyshuolet, mielen ongelmat ja yksinäisyys, jotka vaikuttavat lapsen vuorovaikutustaitoihin. Onkin tärkeää tukea ja kehittää yhteisöllisyyttä, joka auttaa perheitä ylläpitämään sosiaalisia verkostoja. Vanhemmuutta tuetaan kotikäynnillä lapsen aloittaessa varhaiskasvatuksessa, ja avoin varhaiskasvatustoiminta tukee kotona lapsen kanssa olevia vanhempia. Tällaiset toimet parantavat sekä vanhempien että lasten hyvinvointia, ja ehkäisevät yksinäisyyttä ja sosiaalista syrjäytymistä.

Myös yhteiset ruokailuhetket varhaiskasvatuksessa ja koulussa luovat yhteisöllisyyttä ja osallisuutta. Lapset ja nuoret oppivat sosiaalisia taitoja, kuten yhdessä syömistä, keskustelua ja toisten huomioon ottamista. Ruokailuhetket voivat toimia myös yhteisöllisyyttä vahvistavina tapahtumina, joissa jaetaan kokemuksia ja luodaan yhteenkuuluvuuden tunnetta.

Osallisuus ja yhteisöllisyys ovat keskeisiä kouluhyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä, joita kouluissa ja oppilaitoksissa pyritään edistämään monin tavoin. Yhteisöllinen opiskeluhuolto on tärkeä osa perusopetuksen ja lukiokoulutuksen toimintakulttuuria. Tällä tarkoitetaan toimintakulttuuria, joka edistää oppilaiden ja opiskelijoiden oppimista, terveyttä ja hyvinvointia, sosiaalista vastuullisuutta, vuorovaikutusta, osallisuutta sekä ympäristön terveellisyyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä. Yhteisöllinen opiskeluhuoltotyö kuuluu kaikille koulun ja oppilaitoksen toimijoille.

Jokaisessa Kirkkonummen yhtenäiskoulussa toimii vakituinen kouluvalmentaja, ja lukuvuonna 2024–2025 myös alakouluilla on toiminut kiertäviä kouluvalmentajia osana yhteisöllisen opiskeluhuollon kehittämisen hanketta. Kouluvalmentajat toimivat osana kouluyhteisöä tukien oppilaiden kouluun kiinnittymistä. Kouluvalmentajan tehtävänä on olla tavoitettavissa matalan kynnyksen periaatteella lähellä oppilaan arkea yksilö-, ryhmä-, ja yhteisötasolla. Kouluvalmentajat tukevat oppilaiden opiskelua sekä edistävät heidän hyvinvointiaan ja toimintakykyään yhteisössä muun kouluyhteisön, kodin ja tarvittaessa muiden verkostojen kanssa. He ennaltaehkäisevät, tunnistavat ja auttavat poistamaan opiskelun ja koulunkäynnin esteenä olevia haasteita, jotka voivat johtaa oppilaan syrjäytymisvaaraan. Yhteisöllisen opiskeluhuollon toimijoina kouluvalmentajat osallistuvat koko kouluyhteisön hyvinvoinnin, turvallisuuden ja viihtyvyyden edistämiseen sekä ylläpitämiseen.

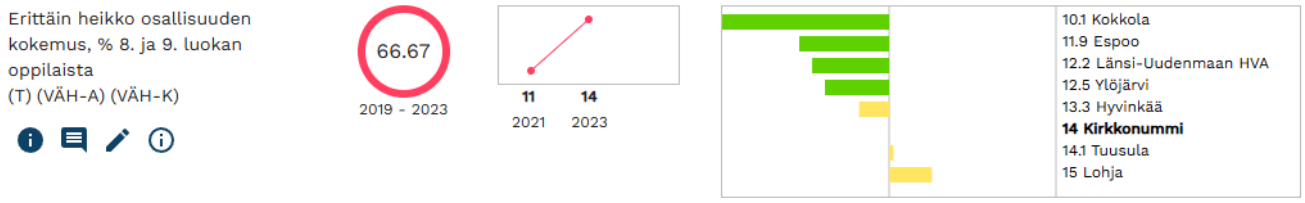

Koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminta tukee lasten hyvinvointia vähentämällä lapsen yksin ilman aikuisen läsnäoloa viettämää aikaa. Se tarjoaa ohjattua ja virkistävää vastapainoa koulutyölle sekä mahdollisuuksia lasten omaan toimintaan ja lepoon turvallisen aikuisen seurassa. Aamu- ja iltapäivätoiminnan tulee muun muassa ennaltaehkäistä syrjäytymistä ja lisätä osallisuutta.

Osallisuuden ja yhteisöllisyyden vahvistaminen on keskeinen tekijä myös vapaa-aikapalvelujen toiminnassa ja palveluissa. Kaikella palvelujen tuottamisella on tavoitteena tarjota jokaiselle kuntalaiselle elinikäisiä harrastusmahdollisuuksia, oppimisen mahdollisuuksia, sekä yhteisöllistä ja itselleen mielekästä tekemistä. Tavoitteena on, että jokainen kuntalainen löytää itselleen mielekästä tekemistä joko lähipalveluna, digipalveluna tai omatoimisesti, ja saisi tuntea kuuluvansa yhteisöön. Lukuisat eri palvelut nuoriso- ja liikuntapalveluissa, kirjasto- ja kulttuuripalveluissa ja eri opistoissa tarjoavat kuntalaisille erittäin laajat mahdollisuudet osallisuuteen ja yhteisöllisyyteen.

Keskeisenä vapaa-aikapalvelujen yhteisenä toiminnan painopisteenä on koronavuosien jälkeen ollut kohtaaminen ja osallisuus – tilat, paikat ja palvelut kohdata ja tulla itse kohdatuksi. Pandemian aikaiset toiminnan sulut ja keskeytykset rajoittivat merkittävästi tapaamisia ja kokoontumisia, ja tällä oli yleisesti ottaen hyvinvointia heikentäviä vaikutuksia. Kohtaamisten merkitys onkin kasvanut erityisesti koronavuosien jälkeen. Yhdessä tuotetut tapahtumat lisäävät entisestään yhteisöllisyyttä ja kuntalaisia kohdataankin arjessa päivittäin lukuisissa eri palveluissa. Kuntalaisia myös osallistetaan palvelujen kehittämiseen lukuisilla eri tavoilla.

Kuntakehityksen palveluissa on paljon lakisääteistä vuorovaikutusta ja osallisuutta vahvistavaa toimintaa. Maankäytön suunnittelua, rakentamista ja ympäristöä koskeva lainsäädäntö ohjaa kuntalaisten osallistumismahdollisuuksia asioiden valmisteluun, suunnitteluun sekä kunnan avointa tiedottamista sekä kuntalaisten kanssa tehtävää vuorovaikutusta. Lakisääteisen osallisuuden lisäksi kuntakehityksen toimialalla toteutetaan monenlaista vuorovaikutusta eri sidosryhmien kanssa esimerkiksi asukaskyselyiden ja -työpajojen kautta. Toiminnan ja palveluiden kehittämisessä hyödynnetään myös kuntalaisten antamaa palautetta. Elinkeinopalvelut tukevat paikallisten yritysten toimintaa ja luovat niille toimintaedellytyksiä jatkuvan vuorovaikutuksen kautta esimerkiksi yhteistyötilaisuuksilla. Työllisyysalueen ja kotoutumisen palveluissa vuorovaikutus on monilta osin lakisääteistä, mutta toimintaa suunnitellaan myös yhdessä asukkaiden kanssa.

Äänestysaktiivisuus kuntavaaleissa, % (P) (VÄH-K)

-3.06

2021 - 2025

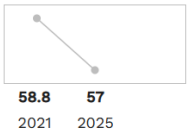

2.7. Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus

Sukupuolten tasa-arvo ja kuntalaisten yhdenvertaisuus on keskeinen tekijä kuntalaisten hyvinvoinnin edistämisessä. Hyvin järjestetyt palvelut, toimiva ja turvallinen arki sekä tasa-arvoinen päätöksenteko luovat perustan tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumiselle Kirkkonummella. Laki naisten ja miesten tasa-arvosta ja yhdenvertaisuuslait koskettavat kaikkea kunnan toimintaa. Käytännössä tämä kunnan tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämistehtävä näkyy laajasti osana kunnan toimintaa: päätöksentekoa, toiminnan ja talouden ohjausta ja johtamista, palveluiden järjestämistä ja tuottamista sekä työnantajatehtäviä. Tasa-arvon edistäminen sisältyy myös joihinkin kuntia koskeviin erityislakeihin, kuten opetusta koskevaan lainsäädäntöön. Nämä erityislait pitävät sisällään erityisesti kuntia koskettavia lakisääteisiä tasa-arvoa edistäviä velvoitteita.

Siinä missä tasa-arvolaki käsittelee sukupuolten välistä tasa-arvoa, yhdenvertaisuuslaki ottaa syrjinnän näkökulmasta huomioon myös muita henkilön ominaisuuksia. Yhdenvertaisuuslain mukaisesti ketään ei saa syrjiä iän, alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, poliittisen toiminnan, ammattiyhdistystoiminnan, perhesuhteiden, terveydentilan, vammaisuuden, seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuslakien mukaisesti kunnan on työnantajana laadittava henkilöstön tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma, jonka tarkoituksena on taata, että jokaista työntekijää kohdellaan hyvin, ja jonka avulla edistetään yhdenvertaisuutta ja torjutaan syrjintää kaikilla organisaation tasoilla. Tavoitteena on, että työpaikalla on aidosti syrjimättömät menettelytavat työhön ottamisessa, uralla etenemisessä, työtehtävien jakamisessa, palkasta ja etuisuuksista päättämisessä, koulutukseen pääsemisessä sekä työyhteisön kehittämisessä. Kirkkonummen kunta on laatinut henkilöstön tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman vuosille 2024–2025 ja seuraavan suunnitelman laatiminen aloitetaan vuoden 2025 syksyllä.

Kuntien on myös koulutuksen järjestäjinä huolehdittava, että oppilaitoksilla on suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Tasa-arvolain mukaisesti Kirkkonummen jokaisessa koulussa ja lukiossa laaditaan oppilaitoskohtaiset tasa-arvosuunnitelmat yhteistyössä henkilöstön ja oppilaiden tai opiskelijoiden kanssa. Yhdenvertaisuussuunnitelma tehdään yhdessä tasa-arvosuunnitelman kanssa. Oppilaitoskohtainen tasa-arvosuunnitelma liitetään lukuvuosisuunnitelman yhteyteen, ja se päivitetään vähintään kolmen vuoden välein yhdessä oppilaiden kanssa.

Varhaiskasvatuksen inklusiivisessa toimintakulttuurissa edistetään osallisuutta, yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa kaikessa toiminnassa. Inkluusion periaatteet ovat työtä ohjaavia arvoja, jotka näkyvät henkilöstön, lasten ja huoltajien välisessä yhteistyössä sekä monialaisessa yhteistyössä. Henkilöstön tietoisuus omista arvoistaan ja asenteistaan sekä kyky reflektoida, miten ne näyttäytyvät omassa toiminnassa, puheissa ja asenteissa, on tärkeää. Henkilöstö

vastaa kaikkien lasten yhdenvertaisesta kuulluksi ja nähdyksi tulemisesta. Sosiaalista ja kulttuurista kestävyyttä edistää ennaltaehkäisevä, matalan kynnyksen joustava tuki sekä laadukas pedagoginen toiminta, jossa painotetaan vuorovaikutustaitojen, tunnetaitojen sekä yhdenvertaisuusajattelun kehittymistä, kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin edistämistä, syrjäytymisen ennaltaehkäisemistä ja varhaista puuttumista.

Jokaisella lapsella on oikeus tulla kohdatuksi tasa-arvoisesti ja yhdenvertaisesti sekä kokea osallisuutta ja ryhmään kuulumista omana itsenään. Kirkkonummen varhaiskasvatuksessa moninaisuus nähdään rikkautena. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyö on merkittävä osa syrjäytymisen ehkäisyä. Kaikille lapsille tarjottava suositusten mukainen ruokailu varhaiskasvatuksessa ja koulussa varmistaa, että jokaisella lapsella on mahdollisuus terveelliseen ja ravitsevaan ruokaan riippumatta heidän perhetaustastaan tai taloudellisesta tilanteestaan. Tämän ansiosta jokainen lapsi saa samanlaiset mahdollisuudet kasvaa ja kehittyä terveellisesti.

Vapaa-aikapalvelujen palvelut toimivat kuntalaisten kohtaamispaikkoina ja edistävät osaltaan yhteisöllisyyttä, osallisuutta ja yhdenvertaisuutta. Tasa-arvon vahvistaminen ja yhdenvertainen kohtelu ovat tärkeitä elementtejä palvelujen tuottamisessa. Eri palveluissa kohderyhminä ovat kaikki kuntalaiset ja tavoitteena on tarjota harrastamisen, oppimisen ja yhteisöllisyyden mahdollisuuksia kaikille kuntalaisille. Kohtaamiset kuntalaisten kanssa perustuvat arvostavaan vuorovaikutukseen sekä turvalliseen ilmapiiriin. Vapaa-aikapalvelujen toiminta vahvistaa ja tukee kuntalaisten hyvinvointia lisäävää vuorovaikutusta eri väestöryhmien välillä.

Kirkkonummen kansalaisopistossa, musiikkiopistossa ja kuvataidekoulussa on käytössä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma. Oppilaitosten toiminta perustuu arvostavaan ja kielitietoiseen vuorovaikutukseen, jossa jokainen yhteisön jäsen on arvokas henkilökohtaisista ominaisuuksista riippumatta. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyössä painottuu erityisesti turvallinen ilmapiiri: oppilaitoksissa on nollatoleranssi häirintään ja syrjintään, ja kaikkia yhteisön jäseniä kannustetaan nostamaan esiin epäasiallista kohtelua. Tärkeänä toimenpiteenä nähdään tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta puhuminen arjen tilanteissa niin opetuksessa kuin työyhteisöissä.

Yhdenvertaisuuden toteutumiseksi keskeistä kunnan toiminnassa on myös saavutettavuuden varmistaminen sekä fyysisten että digitaalisten palveluiden tuottamisessa. Saavutettavien palveluiden tuottamisella tarkoitetaan sitä, että toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa huomioidaan asukkaiden yksilölliset lähtökohdat ja elämäntilanteet, ja sitä kautta tarjotaan kaikille kuntalaisille mahdollisuudet osallistua kunnan toimintaan ja saada tietoa siitä.

3. Keskeisiä havaintoja eri väestöryhmien hyvinvoinnista ja terveydestä

3.1. Lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvointi

Kaikista kuntalaisista lapset ja nuoret käyttävät kunnan tarjoamia palveluita kaikkein eniten. Suurin osa kunnassa asuvista lapsista ja nuorista on palveluiden piirissä varhaiskasvatuksen tai opetuksen kautta, ja sitä kautta kunta tavoittaa myös toiminnallaan lähes kaikki Kirkkonummella asuvat lapsiperheet. Tästä syystä kunnalla on merkittävä rooli lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvoinnin edistämisessä.

Syksyllä 2025 kunta käynnisti uuden Lapsiystävällinen kunta (LYK) -toimintasuunnitelmakauden. Uusi toimintasuunnitelmakausi on aloitettu hyvinvointialueuudistuksesta johtuneen organisaatiomuutoksen jälkeen alusta, jotta LYK-toiminta istuu paremmin uuteen organisaatiorakenteeseen ja toimintaan. Uuden kauden alussa toteutetaan laaja nykytilan kartoitus ja laaditaan LYK-toimintasuunnitelma, jonka toteutumista seuraa ja arvioi UNICEF. Kunta on jatkossakin sitoutunut lasten oikeuksien edistämiseen kaikessa toiminnassaan.

Varhaiskasvatuksessa luodaan toimintakulttuuria, joka vahvistaa ja edistää yhteisön sekä jokaisen lapsen hyvinvointia. Eri taustoista tulevien perheiden yhdenvertainen kohtaaminen palveluissa on keskeinen periaate. Varhaiskasvatus tukee lasten fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia tavoitteellisesti ja kokonaisvaltaisesti. Liikunnallisen toimintakulttuurin kehittämisen keinoin mahdollistetaan lapsille päivittäinen liikkuminen, joka on lapsen terveen kasvun ja kehityksen edellytys. Erityistä huomiota kiinnitetään vähän liikkuviin ja liikkumiseensa tukea tarvitseviin lapsiin. Sosiaaliset taidot ja tunnetaidot ovat merkittäviä lapsen psyykkiseen hyvinvointiin liittyviä taitoja. Kirkkonummen varhaiskasvatuksen kiusaamisen, häirinnän ja väkivallan ehkäisysuunnitelma ohjaa lasten hyvinvointitaitojen tukemista. Henkilöstö havainnoi ja varmistaa erilaisin toimenpitein, että jokainen lapsi kokee olevansa osa ryhmää ja että hänellä on kaveri. Nämä varhaiskasvatuksen arjessa harjoiteltavat taidot toimivat hyvänä pohjana onnistumisen kokemuksille myös kasvun ja oppimisen polun myöhemmissä vaiheissa ja ennaltaehkäisevät syrjään jäämisen kokemuksia.

Kasvun, oppimisen, hyvinvoinnin ja osallistumisen tuki on osa laadukkaan varhaiskasvatuksen toimintaa ja kuuluu kaikille lapsille. Varhaiskasvatuksessa tunnistetaan lapsen tuen tarve ja järjestetään tarkoituksenmukaista tukea tarpeen ilmettyä, monialaisessa yhteistyössä. Riittävän aikaisella ja oikein kohdennetulla tuella edistetään lapsen kasvua, kehitystä, oppimista ja hyvinvointia. Lapsi voi osallistua varhaiskasvatukseen lähipäiväkodissaan, ja tällöin lapsen tarvitsemat tukitoimet järjestetään lapsen luo. Tuen järjestämisen lähtökohtina ovat lapsen vahvuudet sekä kasvuun ja oppimiseen liittyvät tarpeet. Kasvun ja oppimisen tuki rakentuu lasten yksilöllisiin tarpeisiin vastaamisesta sekä yhteisöllisistä ja oppimisympäristöihin liittyvistä

ratkaisuista.

Lasten ja nuorten hyvinvointia mitataan valtakunnallisesti monin eri tavoin. Oppilaitosten kautta valtaosa lapsista ja nuorista on helppo tavoittaa ja siten tiedonkeruiden toteuttaminen kokonaisille ikäluokille on yksinkertaisempaa kuin työikäisten ja ikäihmisten kohdalla. THL:n joka toinen vuosi järjestämä Kouluterveyskysely tarjoaa arvokasta, kuntakohtaista seurantatietoa lasten ja nuorten kokemasta terveydestä ja hyvinvoinnista.

Vuoden 2025 Kouluterveyskyselyn mukaan vähintään kerran viikossa kiusatuksi koki tulleensa hieman alle 10 % 4. ja 5. luokkalaisista ja 5 % 8. ja 9. luokkalaisista. Kiusaamisen kokemusten määrä oli laskenut hieman edellisestä mittauksesta. 4. ja 5. luokkalaisista noin viidesosa ja 8. ja 9. luokkalaisista 41 % koki, että kiusaaminen jatkui tai pahentui, kun koulun työntekijä sai tietää siitä. Lukiolaisten kohdalla kiusaamista vähintään kerran viikossa oli kokenut 2 % opiskelijoista. Lukiolaisten tulos oli sama kuin edellisellä mittauskerralla.

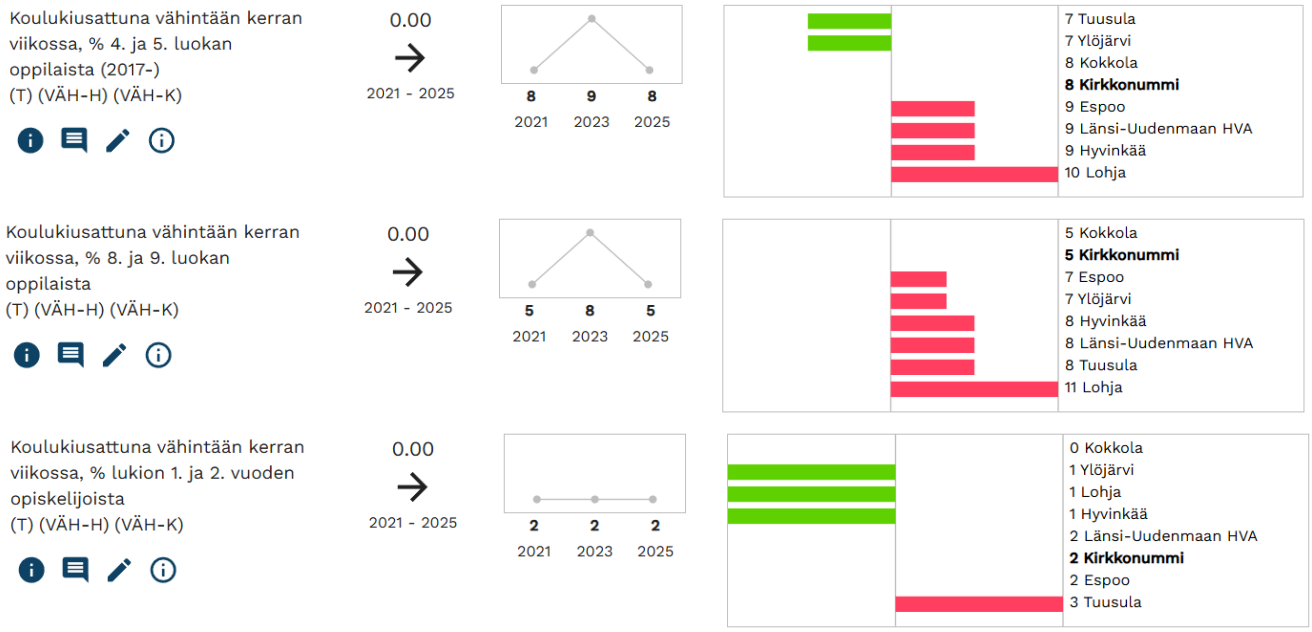

*Kouluterveyskyselyssä ei ole kerätty tietoja ammatillisten oppilaitosten osalta.

Kirkkonummella vuosittain toteutettava oppilaskysely täydentää kansallisen Kouluterveyskyselyn tuottamia tietoja. Oppilaskyselyn mukaan 1.–3.-luokkalaisista noin joka viides koki tulleensa kiusatuksi lukuvuoden 2025–2026 aikana, ja yhtä moni ei osannut sanoa, onko tullut kiusatuksi. Luvut pysyivät lähes ennallaan edellisestä vuodesta. Noin puolet vastaajista kertoi, ettei ole tullut kiusatuksi kuluneena lukuvuotena. Tämä osuus kasvoi kahdella prosenttiyksiköllä edellisestä vuodesta. 28 % vastaajista koki saaneensa apua kiusaamistilanteessa, 6 % koki, ettei ollut saanut apua ja 17 % ei osannut sanoa, onko saanut apua. Avun saamisen kokemisen tulokset pysyivät lähes ennallaan.

4.–9.-luokkalaisten kohdalla kiusaamisen voidaan oppilaskyselyn tulosten perusteella nähdä lisääntyneen hieman: 46 % vastasi nähneensä kiusaamista usein tai joskus lukuvuoden aikana

(v. 2025: 42 %). Samalla 75 % vastaajista ei ollut kokenut tulleensa kiusatuksi lukuvuoden aikana (v. 2025: 77 %). Koetun kiusaamisen muodoista yleisin oli epäsuora kiusaaminen. Kokemus avun saamisesta kiusaamistilanteessa pysyi lähes ennallaan. 17 % vastasi, ettei kukaan puuttunut tilanteeseen, vaikka tiesivät siitä, ja 36 % vastasi, ettei kertonut kiusaamisesta kenellekään. Useimmiten tilanteeseen puuttui kaveri.

Vuoden 2026 oppilaskyselyssä 90 % 1.–3.-luokkalaisista ja 95 % 4.–9.-luokkalaisista vastasi, että heillä on koulussa ainakin yksi kaveri. Huoltajakyselyssä 75 % vastaajista (v. 2025: 77 %) oli osittain tai täysin samaa mieltä siitä, että koulu tukee heidän lapsensa hyvinvointia. 81 % huoltajista arvioi, että heidän lapsensa kokee koulun fyysisesti ja 77 % psyykkisesti turvalliseksi.

Vuoden 2025 Kouluterveyskyselyn mukaan kouluinnostuksen kokemus on noussut kaikissa ikäluokissa. Lukiolaisten kohdalla se on kuitenkin selvästi matalampaa, kuin LUVNin kunnissa keskimäärin. Toisaalta myös koulu-uupumus on 8. ja 9. luokkalaisilla ja lukiolaisilla noussut. Verrattuna LUVNin kuntien lukiolaisiin keskimäärin, lukiolaiset kokivat koulu-uupumusta enemmän ja pitivät koulunkäynnistä vähemmän.

Kouluyhteisöön liittyvissä kysymyksissä oli 4. ja 5. luokkalaisten kohdalla pientä laskua verrattuna edelliseen mittauskertaan. Verrattuna LUVNin alueeseen keskimäärin, luokan rauhan koettiin olevan hieman huonompi, samoin opettajien kiinnostuksen siitä, mitä oppilaille kuuluu. 8. ja 9. luokkalaisten sekä lukiolaisten kohdalla puolestaan kouluyhteisöön liittyvissä asioissa tilanne oli kehittynyt parempaan suuntaan verrattuna edelliseen mittauskertaan. Erityisesti kokemus siitä, että koulussa on mahdollisuus keskustella aikuisen kanssa mieltä painavista asioista, kasvoi molemmissa vastaajaryhmissä. Oppilaskyselyssä 1.–3.-luokkalaisista 77 % oli sitä mieltä, että heillä on koulussa aikuinen, jolle voi puhua, jos heillä on huolia. Vastaavasti 4.–9.-luokkalaisista 56 % koki näin.

Oppilaskyselyssä molempien ikäryhmien kohdalla koettiin, että oppitunneilla koetussa työrauhassa olisi parantamisen varaa, sillä kaikista kysymyksistä tähän oltiin vähiten tyytyväisiä (1.–3.lk 55 %, 4.–9.lk 48 %). 1.–3.-luokkalaisista 88 % koki, että luokassa on turvallista olla. Hieman harvempi, 83 % koki, että kaikkialla koulussa on turvallista olla. 4.–9.-luokkalaisten kohdalla puolestaan koulussa olo (84 %) koettiin hieman turvallisemmaksi kuin luokan ilmapiiri (82 %).

Nuorisotyössä lasten ja nuorten hyvinvoinnin tukemisen keskiössä on myös turvallisen aikuisen läsnäolo, kohtaamisen merkitys sekä luottamussuhteen rakentaminen. Nuorisotyön näkökulmasta tukea tarvitsevien nuorten tarve kohdennettuun nuorisotyöhön on kasvanut. Erityisnuorisotyön ja etsivän nuorisotyön resurssointia on pyritty vahvistamaan ja edistämään kouluissa tapahtuvan koulunuorisotyön ja kouluvalmentajien yhteistä työtä.

Kouluterveyskyselyn 2025 tuloksissa Kirkkonummella näkyi, että yläkoululaiset, lukiolaiset ja ammatillisten oppilaitosten opiskelijat kokivat aiempaa enemmän puutetta kiinnostavista vapaa-ajanviettomahdollisuuksista ja nuorten oleskelutiloista omalla asuinalueellaan. Molempien osalta

tyttöjen tulokset olivat poikia heikommat kaikissa ikäluokissa.

Vapaa-aikapalveluissa on yleisesti arvioiden havaittu, että nuorten hyvinvointi on aiempaa polarisoituneempaa. Niillä nuorilla, joilla on haasteita, on haasteita useilla eri elämänalueilla ja pitkäkestoisen tuen tarve on lisääntynyt. Erityistä huomiota tulee kiinnittää nuoriin, jotka ovat eri syistä haavoittuvimmissa asemissa. Myös alakouluikäisten lasten ja varhaisnuorten osalta on nähtävissä turvallisen aikuisen läsnäolon sekä ohjatun iltapäivätoiminnan ja aktiviteettien lisääntynyt tarve. On selvää, että mitä varhaisemmassa vaiheessa syrjäytymisriskit tunnistetaan, sitä tehokkaammin niihin voidaan puuttua. On tärkeää edelleen kehittää kynnyksetöntä tukea lasten ja nuorten arkeen. Aikuisten läsnäolo nuorten arjessa luo turvallisuutta.

Monet alakouluikäiset lapset ja nuoret ovat iltapäivisin vailla turvallisen aikuisen läsnäoloa. Tämän takia yhdessä paikallisten yhdistysten kanssa on kehitetty uudenlaista lapsille ja nuorille suunnattua maksutonta toimintaa. Avoimen MyHobby –toiminnan avulla on tuotettu varhaisnuorille ohjattua iltapäivätoimintaa, joka on avointa kaikille kohderyhmään lukeutuville henkilöille. Myös kynnyksetöntä ja maksutonta MyHobby ja Talent -harrastustoimintaa sekä nuorisotalojen junnuklubi-toimintaa on kehitetty edelleen.

Vuoden 2025 Kouluterveyskyselyn perusteella vähintään lievää ahdistusoireilua koki noin 30 % 4. ja 5. luokkalaisista. Vaikka 8. ja 9. luokkalaisilla masennus- ja ahdistusoireilu oli kaiken kaikkiaan hieman vähentynyt edellisestä mittauskerrasta, kohtalaista tai vaikeaa ahdistuneisuutta koki kuitenkin lähes neljäsosa (23 %), samoin vähintään kaksi viikkoa kestänyttä masennusoireilua (22 %), ja sosiaalista ahdistusta reilu kolmasosa (35 %) vastaajista. Samaan aikaan tyytyväisyys elämään on tällä ikäryhmällä kasvanut: 67 % koki olevansa tyytyväisiä elämäänsä vastaamishetkellä. Omilta vanhemmilta tukea mielialaan liittyviin huoliin koki 8. ja 9. luokkalaisista saaneensa selkeästi useampi kuin edellisellä mittauskerralla.

Lukiolaisilla ahdistusoireilu oli hiukan lisääntynyt ja masennusoireilu puolestaan vähentynyt. Sosiaalisen ahdistuksen kokeminen oli yhtä yleistä kuin 8. ja 9. luokkalaisilla, muu ahdistus- ja masennusoireilu jonkin verran vähäisempää. Myös tässä ikäluokassa selkeästi aikaisempaa suurempi osa koki saaneensa omilta vanhemmilta tukea mielialaan liittyviin huoliin. Verrattuna LUVNin kuntiin keskimäärin, ahdistus- ja masennusoireilua oli lukiolaisilla hiukan vähemmän, mutta tyytyväisyys omaan elämään oli hiukan matalampi.

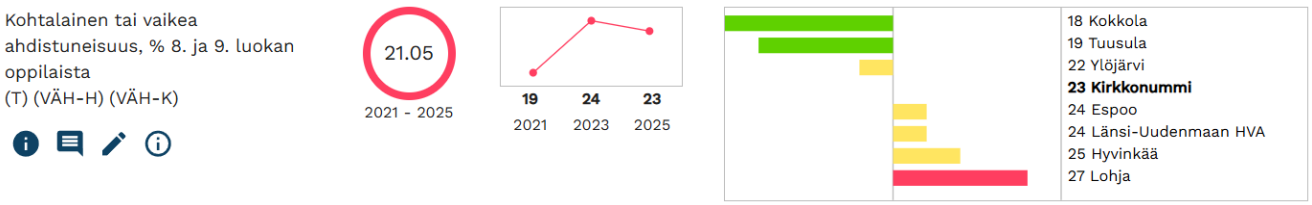

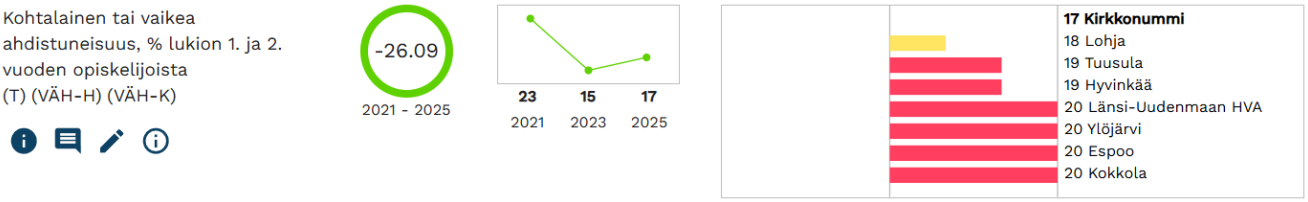

8. ja 9. luokkalaisten ja lukiolaisten vastausten perusteella päihteiden käyttö on vähentynyt edellisestä mittauskerrasta, mutta lukiolaisista aikaisempaa suurempi osuus (20 % -> 28 %) vastasi olleensa tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa ja kaiken kaikkiaan verrattuna LUVNin kuntiin keskimäärin, päihteiden käyttö on ikäluokassa yleisempää.

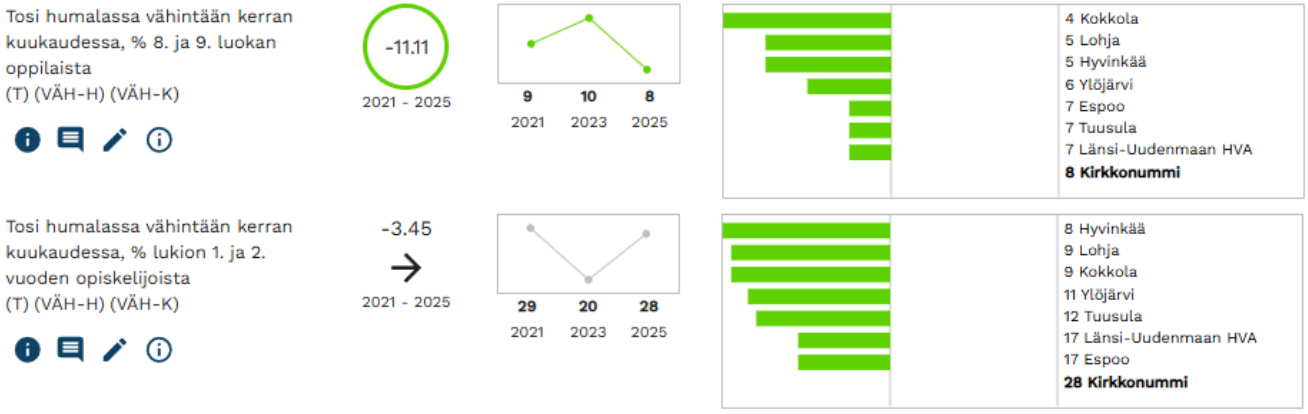

Nikotiinituotteiden käyttömäärät olivat muiden tuotteiden osalta vähentyneet, ja ainoastaan nikotiinipussien käyttömäärät olivat kasvussa. Muiden riippuvuuksien osalta pojilla esiintyy tyttöjä enemmän rahapelaamista, kun taas tytöt raportoivat poikia enemmän huolestuttavaa riippuvuutta netinkäytöstä.

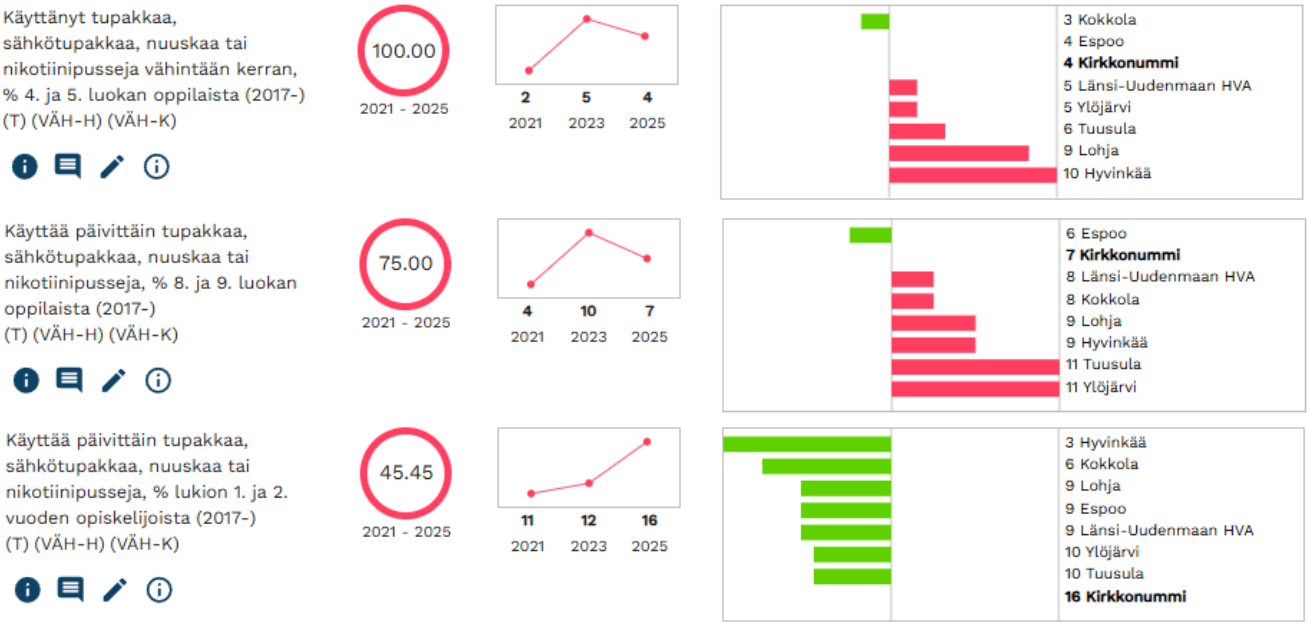

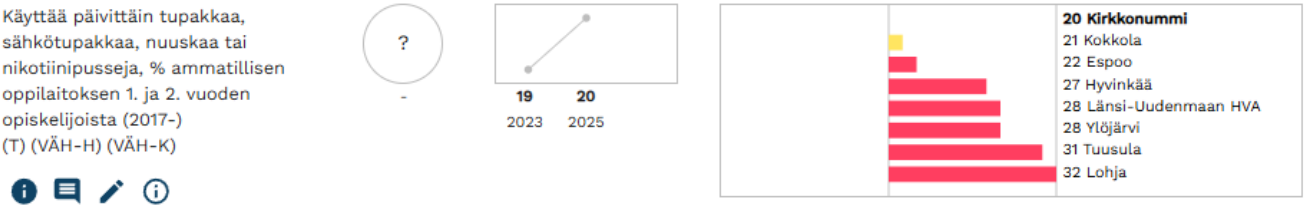

Vapaa-aikapalvelujen erityisenä kehittämiskohteena viime vuosina on ollut lasten ja nuorten yhteisöön kuulumisen tunteen ja osallisuuden kokemuksen vahvistaminen, turvallisen aikuisen läsnäolon varmistaminen lasten ja nuorten vapaa-ajassa sekä kynnyksettömän, maksuttoman harrastustoiminnan mahdollistaminen kaikille kunnan lapsille ja nuorille. Kohtaamisten tärkeyttä on korostettu eri yksiköiden toiminnassa ja osaamista ja tietoisuutta nuorten kohtaamisesta on jaettu vapaa-aikapalvelujen sisällä eri ammattiryhmien kesken.

Kouluterveyskyselyn 2025 tuloksissa liikkumisen osalta oli havaittavissa, että kaikissa ikäluokissa sekä paljon liikkuvien että vähän liikkuvien määrät olivat kasvaneet. Lähtökohtaisesti poikien liikkumismäärät olivat korkeampia kuin tyttöjen. Alakoululaisista ja yläkoululaisista 85 % harrasti jotain ainakin kerran viikossa, lukiolaisilla vastaava luku oli vielä hieman korkeampi 87 %. Ammatillisten oppilaitosten opiskelijoiden tulos oli 71 % ja näin ollen matalin. Alakoululaiset tytöt harrastivat hieman poikia enemmän, mutta tulokset tasoittuivat yläkoululaisten kohdalla ja lukiolaisissa tilanne kääntyy toisinpäin. Lukiolaispojista 92 % harrasti jotain vähintään kerran viikossa, mikä oli Kirkkonummen korkein luku kaikki ikäluokat ja sukupuolet huomioiden.

Kirjastojen tilat toimivat eri-ikäisten kuntalaisten kynnyksettöminä kohtaamispaikkoina ja tarjoavat mahdollisuuden muun muassa oleskeluun, opiskeluun tai ystävien tapaamiseen. Paikalla on moniammatillinen henkilökunta, lapsille ja nuorille tutut ja turvalliset aikuiset, joiden kanssa voi jutella vaikeistakin asioista. Vapaaehtoisten mummo ja vaari -toiminnalla tuetaan sukupolvien kohtaamisia, ja Läksyhelppi puolestaan tarjoaa tukea läksyjen tekemiseen.

Huoli lasten ja nuorten lukutaidon heikentymisestä ja lukemisen vähenemisestä on kasvanut. Lasten ja nuorten lukemisen ja lukutaidon edistäminen on yksi kirjaston keskeisimpiä tehtäviä. Tutkimusten mukaan hyvä lukutaito edistää elämässä menestymistä sekä ehkäisee syrjäytymistä. Lukemisen edistämisen kasvaneen tarpeen myötä työhön on keskitetty aiempaa enemmän resurssia ja lukutaidon edistämistyötä tehdään yhdessä kirjastopalvelujen ja koulujen ja kunnan muiden yksiköiden kanssa. Kulttuurikasvatusohjelman avulla tuetaan lasten ja nuorten oikeutta taiteen ja kulttuurin kokemiseen sekä edistetään kulttuurikasvatuksen saavutettavuutta, tasa-arvoisuutta ja monipuolisuutta. Kunnan oman Kulttuurikompassi-kulttuurikasvatusohjelman kautta lapset ja nuoret pääsevät tutustumaan paikalliseen kulttuuriin, alueen eri toimijoihin sekä eri taiteenlajeihin.

Kansalaisopiston vapaana sivistystyönä järjestettävän koulutuksen tavoitteena on edistää kuntalaisten monipuolista kehittymistä ja hyvinvointia yhteisöllisesti. Kansalaisopiston

opetuksessa korostuu omaehtoinen oppiminen, yhteisöllisyys ja osallisuus. Kansalaisopisto tuottaa vuosittain yli 500 kurssia, joille myös nuoret kuntalaiset voivat osallistua. Kansalaisopisto tekee yhteistyötä myös lukioiden kanssa vapaavalintaisten tai toivekurssien toteuttamiseksi. Lapsille ja nuorille ensisijaisesti tarjolla oleva taiteen perusopetus kuvataidekoulussa, käsityökoulussa ja musiikkiopistossa tukee oppilaiden luovan ajattelun ja osallisuuden kehittymistä sekä vahvistaa oppilaiden identiteettien rakentumista ja kulttuurisen lukutaidon kehittymistä turvallisessa toimintaympäristössä.

Fyysinen toimintakyky ja liikkuminen ikäryhmittäin

Ylipainon (ml. lihavuus) yleisyys (%) 7 - 12-vuotiailla (T) (VÄH-K) (VÄH-H)

4.02 → 2019 - 2024

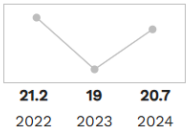

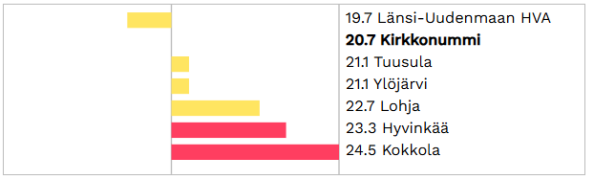

Ylipainon (ml. lihavuus) yleisyys (%) 13 - 16-vuotiailla (T) (VÄH-K) (VÄH-H)

-5.50 2019 - 2024

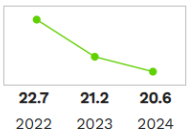

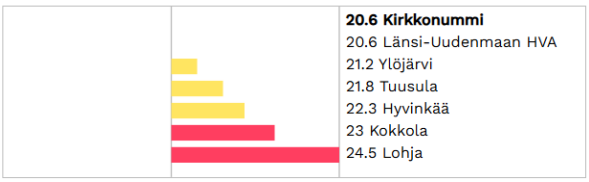

Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky (MOVE!-mittaus), % 5. luokan oppilaista, joilla heikko fyysinen toimintakyky (T) (VÄH-H) (VÄH-K)

-13.87 2020 - 2025

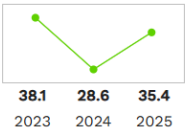

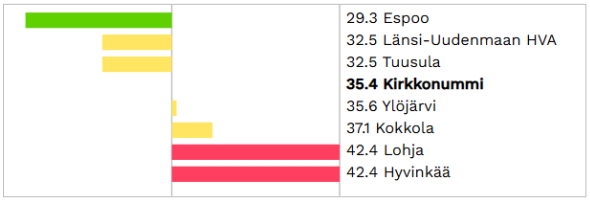

Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky (MOVE!-mittaus), % 8. luokan oppilaista, joilla heikko fyysinen toimintakyky (T) (VÄH-H) (VÄH-K)

-4.84 → 2020 - 2025

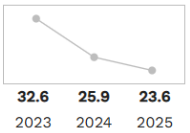

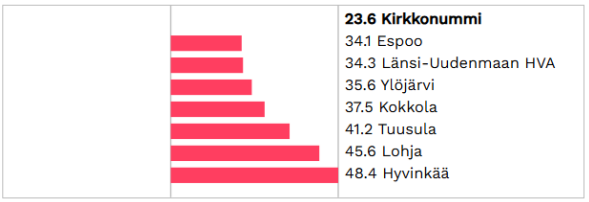

Vähintään tunnin päivässä liikkuvat, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-) (T) (VÄH-H) (VÄH-K)

0.00 → 2021 - 2025

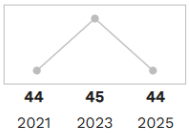

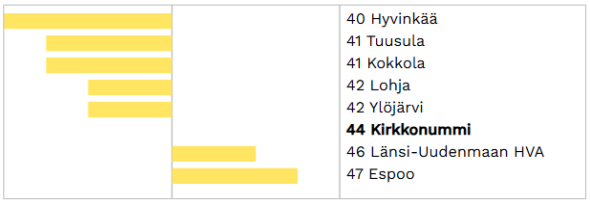

Vähintään tunnin päivässä liikkuvat, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2017-) (T) (VÄH-H) (VÄH-K)

14.29 2021 - 2025

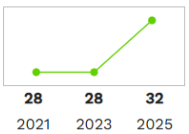

Vähintään tunnin päivässä liikkuvat, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2017-)
(T) (VÄH-H) (VÄH-K)

?
-

Vähintään tunnin päivässä liikkuvat, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2017-)
(T) (VÄH-H) (VÄH-K)

31.58
2021 - 2025

Nukkuminen ikäryhmittäin*

Nukkuu arkisin alle 8 tuntia, % 8. ja 9. luokan oppilaista
(T) (VÄH-H) (VÄH-K)

3.03
→
2021 - 2025

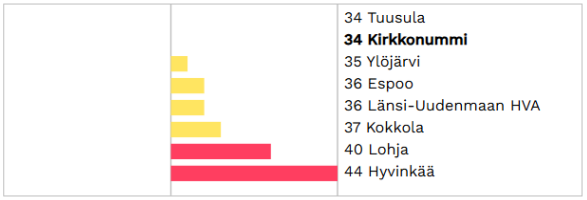

Nukkuu arkisin alle 8 tuntia, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista
(T) (VÄH-H) (VÄH-K)

-1.92
→
2021 - 2025

*Kouluterveyskyselyssä ei ole kerätty tietoja ammatillisten oppilaitosten osalta.

Koettu terveydentila ikäryhmittäin*

Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-)
(T) (VÄH-H) (VÄH-K)

-30.00
2021 - 2025

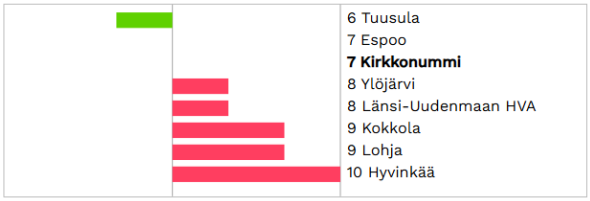

Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, % 8. ja 9. luokan oppilaista
(T) (VÄH-H) (VÄH-K) (HYTE-K)

-20.83
2021 - 2025

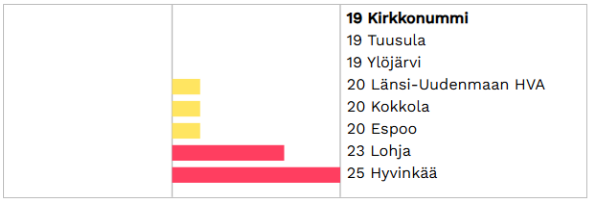

Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista
(T) (VÄH-H) (VÄH-K)

-36.00
2021 - 2025

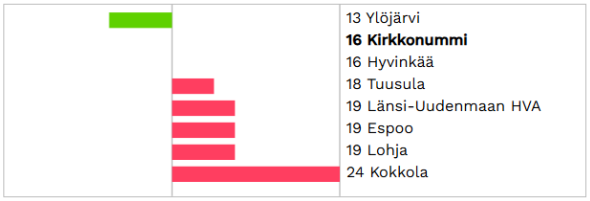

*Kouluterveyskyselyssä ei ole kerätty tietoja ammatillisten oppilaitosten osalta.

Koettu mielenterveyden tila ikäryhmittäin

Kokenut vahvaa positiivista mielenterveyttä viimeisen kahden viikon aikana, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2017-)
(T) (VÄH-H) (VÄH-K)

0.00
2021 - 2025

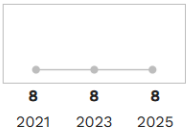

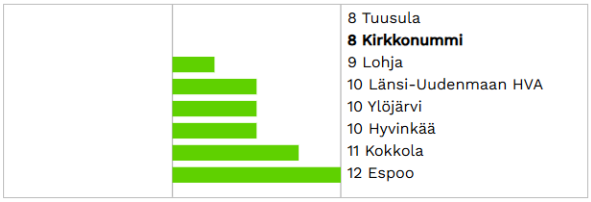

Kokenut vahvaa positiivista mielenterveyttä viimeisen kahden viikon aikana, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2017-)
(T) (VÄH-H) (VÄH-K)

?
-

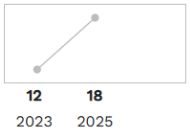

Kokenut vahvaa positiivista mielenterveyttä viimeisen kahden viikon aikana, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2017-)
(T) (VÄH-H) (VÄH-K)

0.00
2021 - 2025

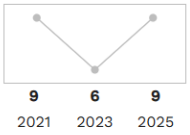

Kannabiksen kokeilumäärät ikäryhmittäin

Kokeillut kannabista vähintään kaksi kertaa, % 8. ja 9. luokan oppilaista
(T) (VÄH-H) (VÄH-K)

0.00
2021 - 2025

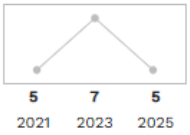

Kokeillut kannabista vähintään kaksi kertaa, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista
(T) (VÄH-H) (VÄH-K)

-46.15
2021 - 2025

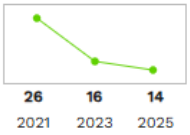

Kokeillut kannabista vähintään kaksi kertaa, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista
(T) (VÄH-H) (VÄH-K)

?
-

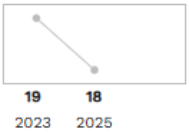

Rahapelaaminen ikäryhmittäin*

Pelaa rahapelejä viikoittain, % 8. ja 9. luokan oppilaista
(T) (VÄH-H) (VÄH-K)

50.00
2021 - 2025

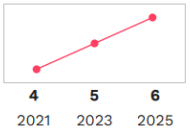

Pelaa rahapelejä viikoittain, %
lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista
(T) (VÄH-H) (VÄH-K)

200.00
2021 - 2025

*Kouluterveyskyselyssä ei ole kerätty tietoja ammatillisen oppilaitoksen osalta.

Suun terveys

Tervehampaiset 12-vuotiaat, %
vastaavan ikäisistä suun
terveydenhuollon tarkastuksessa
käyneistä
(T) (VÄH-H) (VÄH-K)

100.00
2020 - 2024

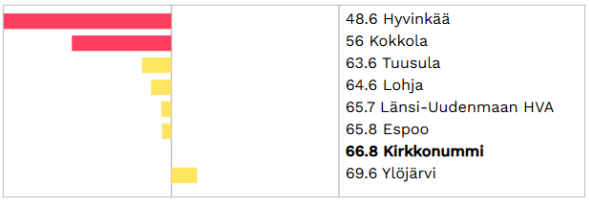

Koettu elämänlaatu ikäryhmittäin

Tyytyväinen elämäänsä tällä
hetkellä, % 4. ja 5. luokan
oppilaista (2017-)
(T) (VÄH-H) (VÄH-K)

-2.33
2021 - 2025

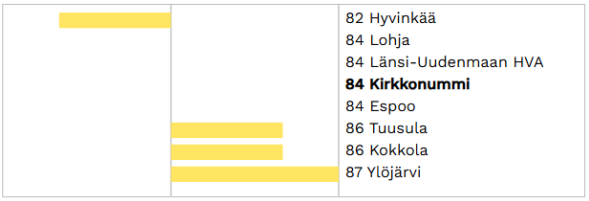

Tyytyväinen elämäänsä tällä
hetkellä, % 8. ja 9. luokan
oppilaista (2017-)
(T) (VÄH-H) (VÄH-K)

-1.47
2021 - 2025

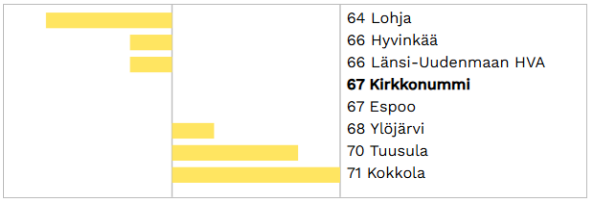

Tyytyväinen elämäänsä tällä
hetkellä, % ammatillisen
oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden
opiskelijoista (2017-)
(T) (VÄH-H) (VÄH-K)

?
-

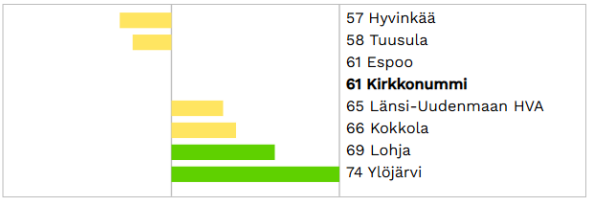

Tyytyväinen elämäänsä tällä
hetkellä, % lukion 1. ja 2. vuoden
opiskelijoista (2017-)
(T) (VÄH-H) (VÄH-K)

-2.82
2021 - 2025

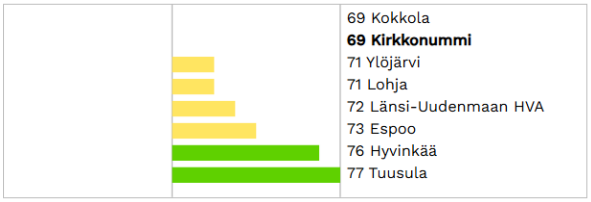

Lasten ja nuorten kokema väkivalta*

Kokenut vanhempien tai muiden
huoltapitävien aikuisten fyysistä
väkivaltaa vuoden aikana, % 4. ja 5.
luokan oppilaista (2019-)
(T) (VÄH-H) (VÄH-K)

-13.33
2021 - 2025

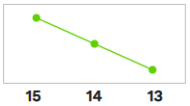

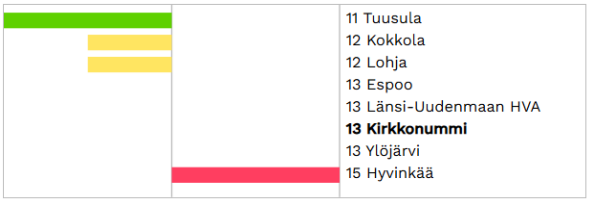

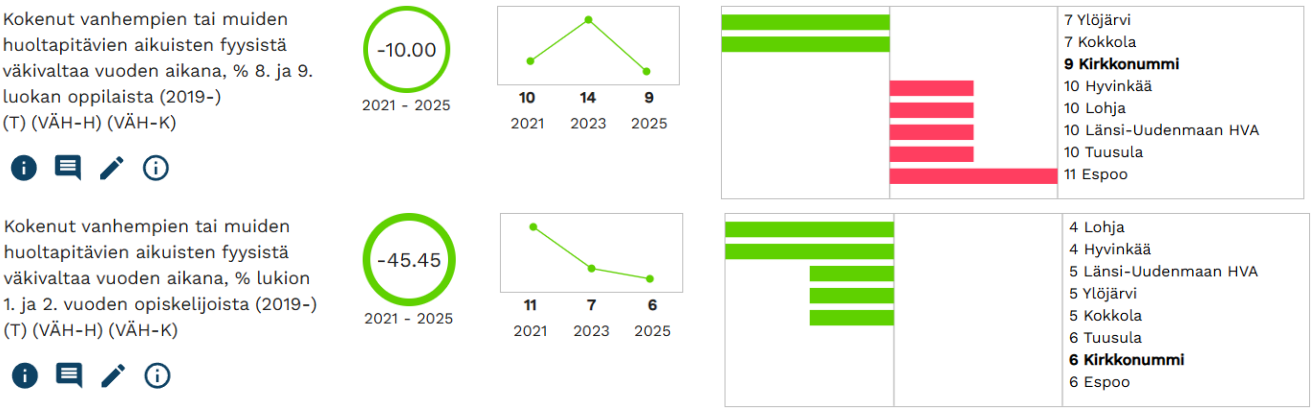

*Kouluterveyskyselyssä ei ole kerätty tietoja ammatillisen oppilaitoksen osalta.

Lapsia ja nuoria koskevat hyvinvoinnin rakenteet kunnassa

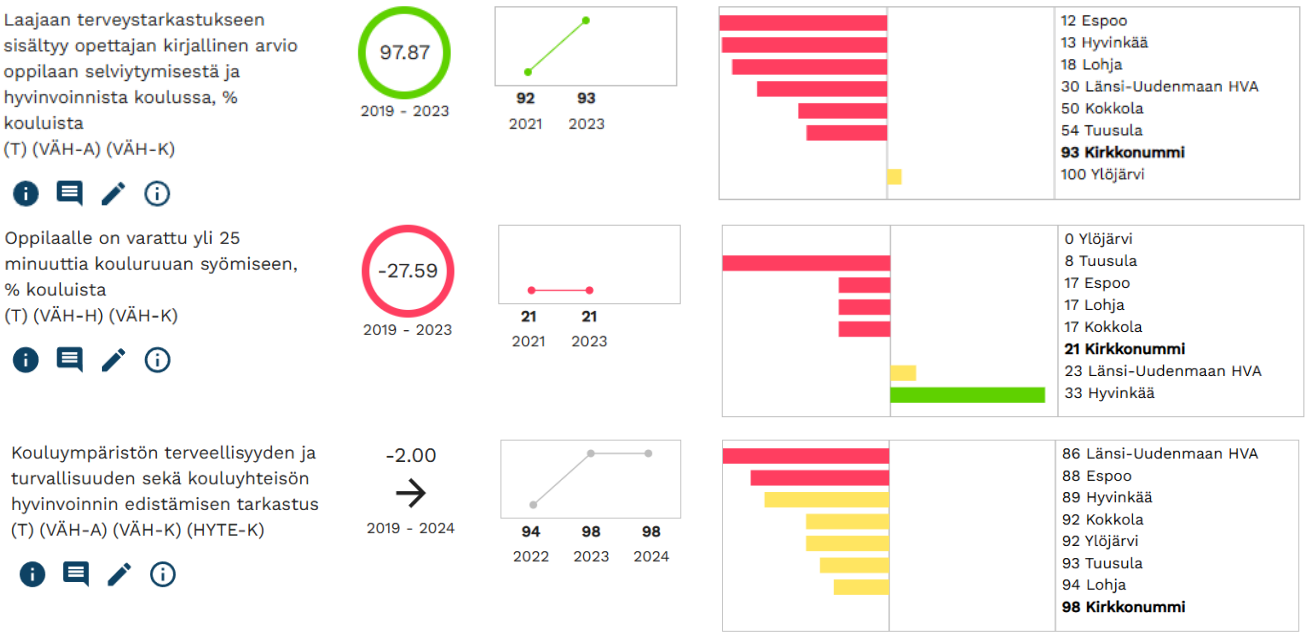

Indikaattori ilmaisee pistemäärän, joka on oppilasmäärällä painotettu prosenttiosuus kunnan kouluista, joissa tarkastus on tehty kolmen vuoden sisällä. Kunta tarkastaa kouluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin kolmen vuoden välein. Tarkastus todennetaan tarkastusraportilla.

Nuorisopalveluiden tilastot

Vähimmäistietosisältö kehottaa tarkastelemaan kunnan nuorisotyön tilastoja budjetin, henkilötyövuosien, ja erilaisten nuorisopalveluiden saatavuuden näkökulmasta. Uusimmat saatavilla olevat tilastot ovat vuoden 2024 aluehallintoviraston peruspalveluiden tiedonkeruusta.

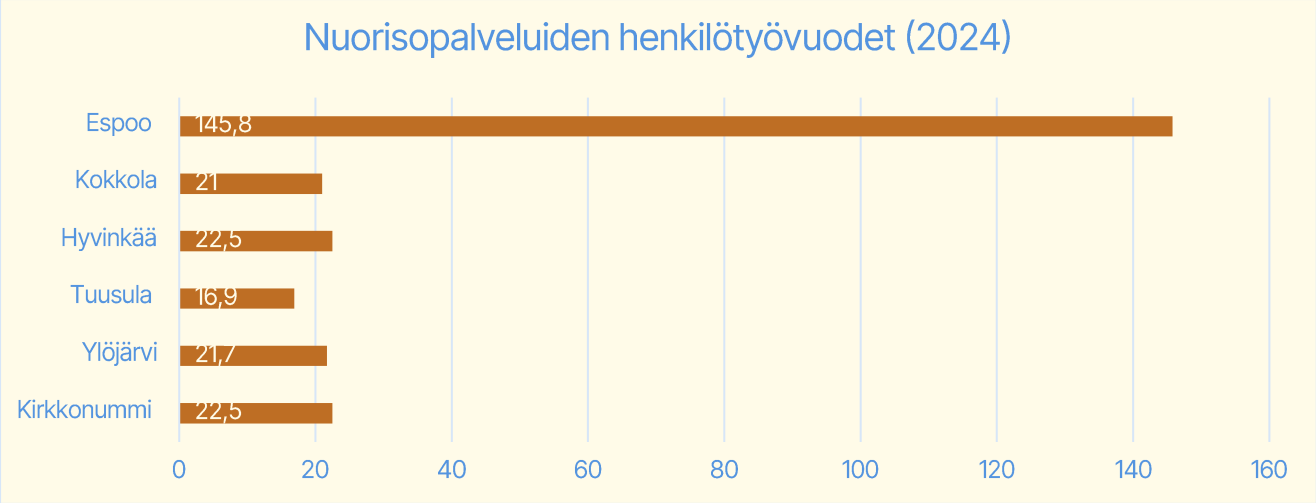

Vuoden 2025 lopussa nuorisopalveluissa henkilötyövuosia oli 22,5. Tarkastelun kohteena olevia eri muotoisia nuorisopalveluita, eli avointa pienryhmä- ja kerhotoimintaa, etsivää nuorisotyötä sekä nuorisotyötä peruskouluissa, löytyy kaikkia Kirkkonummelta. Kunnan budjettia tarkasteltaessa nuorisopalveluiden prosenttiosuus vuoden 2025 talousarvion ulkoisesta toimintakatteesta on 1,1 % (vuonna 2024 myös 1,1 %).

3.2. Työikäisten hyvinvointi

Työikäiset ovat laaja ja monipuolinen joukko 18–64-vuotiaita kuntalaisia. He eroavat toisistaan paitsi iältään, myös yksilöllisiltä elämäntilanteiltaan. Kaikki työikäiset eivät myöskään syystä tai toisesta ole työelämässä. Työvoiman ulkopuolella voidaan olla esimerkiksi opiskelun, sairauden, vamman tai perhevapaan vuoksi. Kunta tarjoaa monia työikäisille suunnattuja terveyttä ja hyvinvointia edistäviä palveluita. Liikuntapalvelut, kuten ohjattu liikunta ja kunnan ylläpitämät liikuntapaikat mahdollistavat monipuolisen liikkumisen kaikille kuntalaisille. Kansalaisopiston kurssivalikoimasta puolestaan löytyy kaikenlaisia harrastusmahdollisuuksia aina kädentaidoista kielten opiskeluun. Kirjastojen tilat toimivat eri-ikäisten kuntalaisten kynnyksettöminä kohtaamispaikkoina ja tarjoavat mahdollisuuden muun muassa oleskeluun, opiskeluun tai ystävien tapaamiseen. Vapaa-aikapalvelut tarjoaa käyttäjilleen maksuttomien palvelujen lisäksi myös mahdollisuuden kokea elämyksiä monipuolisen tapahtumatuotannon merkeissä, oppia tai kokeilla uusia asioita.

Liikunnalla ja fyysisellä aktiivisuudella on keskeinen merkitys ihmisten kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille. Liikunta vaikuttaa terveyteen, oppimiseen, työkykyyn, osallisuuteen ja kotoutumiseen. Aktiivisen arjen ja liikunnallisen elämäntavan edellytysten luominen edellyttää entistä vahvempaa yhteistyötä kunnan eri yksiköiden ja toimialojen, hyvinvointialueen, paikallisten yhdistysten ja kuntalaisten kanssa. Tavoitteena on lisätä yhdenvertaisesti saavutettavia vapaa-ajan mahdollisuuksia sekä hyvinvointia ja toimintakykyä edistävää toimintaa etenkin terveytensä kannalta vähän liikkuville, iäkkäille, toimintarajoitteita kokeville ja heikossa yhteiskunnallisessa asemassa oleville kuntalaisille. Liikkumismahdollisuuksia on paljon, mutta tieto niistä on hajallaan tai niistä viestiminen ei tavoita erityisesti niitä henkilöitä, jotka

liikkuvat vähiten tai joille liikkumisen lisäämisestä olisi eniten hyötyä. Lisäämme ja kehitämme jatkossa saavutettavaa viestintää aktiivisen arjen palveluista ja mahdollisuuksista.

Koronavuosien jälkeen havaittiin, että ohjattuun toimintaan palattiin hyvin hitaasti seuraavien vuosien aikana. Kuitenkin ihmisissä oli samanaikaisesti havaittavissa tarve kohtaamisille ja omaehtoiselle mahdollisuudelle kohdata ja tulla kohdatuksi. Ilmiö näkyi myös paikallisten yhdistysten ja muiden toimijoiden tarjoamassa toiminnassa. Korona-ajan seurauksena liikkuvien, ulkona tapahtuvien palvelujen kysyntä kasvoi. Lisäksi laajan valtakunnallisenakin ilmiönä havaittu omaehtoinen ulkoilu ja luonnossa liikkuminen lisääntyi merkittävästi. Vapaa-aikapalvelujen avoimien tilaisuuksien lisäämisellä on yhteisellä työllä pyritty edistämään kaikkien kuntalaisten mahdollisuuksia osallistua toimintaan, saada elämyksiä ja mielekästä tekemistä omaan arkeen, sekä edesauttaa kuntalaisten yhteisöllisyyden tunnetta. Vapaa-aikapalvelujen liikkuvia palveluja on tuotettu viime vuosina entistä enemmän ja kunnan ulkoilualueiden edellytyksiä on myös kehitetty.

Kansalaisopiston vapaana sivistystyönä järjestettävän koulutuksen tavoitteena on edistää ihmisten monipuolista kehittymistä ja hyvinvointia yhteisöllisesti. Kansalaisopiston opetuksessa, joita tuotetaan vuosittain yli 500 kurssia, korostuvat omaehtoinen oppiminen, yhteisöllisyys ja osallisuus. Kansalaisopisto järjestää liikunnan, kielten, tietotekniikan, terveyden ja hyvinvoinnin, yhteiskunnallisten- ja taideaineiden sekä kädentaitojen kursseja.

Kunnan hyvinvointi- ja turvallisuuskysely tuottaa tietoa työikäisten hyvinvoinnin tilasta

Työikäisiin kuntalaisiin mahtuu laaja kirjo erilaisia elämäntilanteita. Toiset käyttävät kunnan tarjoamia palveluita ahkerasti, ja toiset puolestaan saattavat elää arkeaan juurikaan tiedostamatta sitä, miten kunnan toiminta ja päätökset vaikuttavat arjen hyvinvointiin. Tämän vuoksi työikäisiin liittyvää hyvinvointitietoa on haastavampi kerätä kokonaisuudessaan. Keväällä 2024 kunnassa toteutetun hyvinvointi- ja turvallisuuskysely tavoitteena oli paikata tämä aukko, ja tuloksista voidaan tehdä havaintoja työikäisten kokemasta terveydestä ja hyvinvoinnista. Kyselyn kokonaisvastaajamäärä oli 924 ja siihen vastasi 662 19–65-vuotiasta kirkkonummelaista. Vastaajista 80 % oli naisia ja 18 % oli miehiä. 1,2 % vastaajista ei halunnut kertoa sukupuoltaan ja loput vastasivat muu / ei binäärinen. Vastaajista 78 % oli suomenkielisiä ja 15 % ruotsinkielisiä. Loput, 7 % valitsivat äidinkielekseen muun.

Positiivisina tuloksina voidaan nähdä, että vastaajista selvä enemmistö koki kuuluvansa johonkin tärkeään ryhmään tai yhteisöön ja pystyvänsä tekemään itselleen tärkeitä asioita ja vaikuttamaan elämänsä kulkuun. Enemmistö niin ikään koki, että Kirkkonummi tarjoaa mahdollisuuksia hyvään elämään ja toimivaan arkeen. Myös Kirkkonummen liikuntaharrastuksien mahdollisuuksia suurin osa piti monipuolisina. Vastaajat olivat elämässään tyytyväisimpiä perheeseensä ja läheisiinsä, asumisoloihinsa sekä arjessa pärjäämiseensä. Suurin osa työikäisistä vastaajista koki selviytyvänsä arjen toiminnoista itsenäisesti, mutta eniten apua

kaivattiin raskaampiin kotitöihin.

38 % vastaajista koki mahdollisuutensa osallistua erilaiseen toimintaan ja harrastuksiin sekä hyvinvointia ja terveyttä tukevien palvelujen käytön Kirkkonummella sujuvaksi. Ne, joiden osalta osallistuminen ei ollut sujuvaa, kokivat sen johtuvan eniten aikatauluhaasteista, tarjolla olevien mahdollisuuksien tiedonpuutteesta ja taloudellisista haasteista. 84 % vastaajista vietti päivittäin aikaa perheen tai läheisten kanssa ja 53 % liikkui päivittäin yhtäjaksoisesti vähintään 30 minuutin ajan. Myös lähiluontoja hyödynnettiin ahkerasti, sillä 73 % vietti lähiluonnossaan aikaa vähintään viikoittain.

Selvä enemmistö, eli 63 % vastaajista koki yksinäisyyttä harvoin tai ei koskaan. Melko usein tai jatkuvasti yksinäisyyttä koki 9 % vastaajista. 75 % vastaajista ei ollut kokenut syrjintää koskaan, ja 12 % harvoin. Ne, jotka olivat kokeneet syrjintää, kokivat sitä pääosin iän, kielen, tai terveydentilan perusteella.

Eniten kielteisiä vastauksia tuli kokemukseen julkisten liikenneyhteyksien toimivuudesta, mahdollisuuksista osallistua päätöksentekoon sekä kulttuuriharrastuksien ja -tapahtumien määrästä. Tyytymättömyyttä elämään aiheutti vastaajissa eniten oma taloudellinen tilanne, mahdollisuudet harrastaa mieleisiä asioita sekä henkinen jaksaminen. Tosin näidenkin vastausten osalta enemmistö oli jokseenkin tai täysin tyytyväinen näihin elämän osa-alueisiin.

Työikäisten sairastavuus

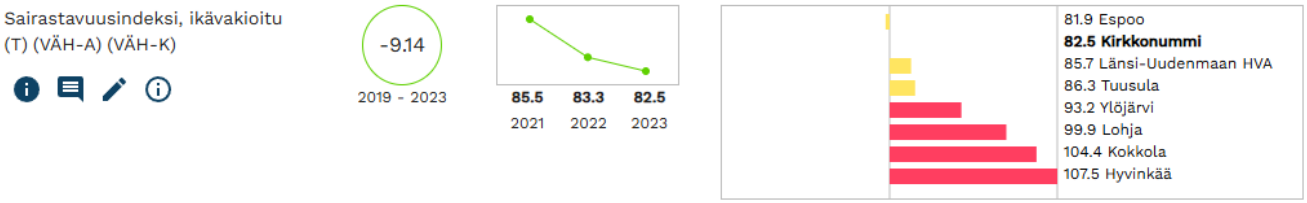

Indikaattori ilmaisee kunnan väestön sairastavuutta suhteessa koko maan tasoon. Indeksissä ovat mukana syövät, sepelvaltimotauti, aivoverisuonitaudit, tuki- ja liikuntaelinsairaudet, vakavat mielenterveyden häiriöt, tapaturmat, muistisairaudet, keuhkosairaudet, diabetes, alkoholisairaudet. Indeksilukua tulkitaan suhteessa koko maan lukuun, joka saa arvon 100 tietokannassa saatavilla olevan aikasarjan viimeisimpänä vuonna. Kirkkonummen sairastavuusindeksi on siis koko maan keskiarvoa matalampi.

3.3. Ikäihmisten hyvinvointi

Kaikkien väestöennusteiden mukaan Kirkkonummen väestö ikääntyy, eli ikääntyneiden osuus väestöstä kasvaa jatkuvasti. Tämä kehityskulku kunnan on huomioitava kaikessa toiminnan suunnittelussa. Ikäihmisten terveyden ja hyvinvoinnin tilan seuraaminen ja edistäminen mahdollistaa iäkkäille edellytykset elää aktiivista ja mielekästä arkea. Takaamalla saavutettavat liikuntapalvelut, monimuotoiset ja yhteisölliset asumisen ratkaisut sekä turvallisen asuinympäristön voimme tukea ikääntyneiden kuntalaisten toimintakyvyn ja kokonaisvaltaisen

hyvinvoinnin säilymistä.

Vapaa-aikapalvelujen palvelut ja tilat kokonaisuudessaan edistävät ikäihmisten terveyttä sekä toimivat hyvinvoinnin lähteenä. Palvelut lisäävät yhteisöllisyyttä ja yhteenkuuluvuuden tunnetta sekä ehkäisevät syrjäytymistä. Vapaa-aikapalvelut tarjoaa monipuolista toimintaa ikäihmisille. Palvelujen toteuttamisen peruslähtökohtana on, että toimintaa järjestetään yhdenvertaisesti ja avoimesti. Osa vapaa-ajan palveluista on saavutettavissa täysin maksuttomasti. Tällaisia ovat muun muassa kirjastopalvelut, osa kansalaisopiston avoimista yleisöluennoista, senioripakutoiminta, yleiset ulkoliikuntapaikat, ulkoilualueet ja ulkoilupolut. Myös maksulliset palvelut järjestetään kuntalaisille kohtuullisin kustannuksin. Kirkkonummen uimahallissa on käytössä senioriliikuntakortti, joka on tarkoitettu 65 vuotta täyttäneille kirkkonummelaisille. Senioriliikuntakortti on maksuton kortti, joka oikeuttaa Kirkkonummen uimahallin allastilojen sekä uimahallin kuntosalin vapaan käytön kerran päivässä. Liikunnalla ja fyysisellä aktiivisuudella on keskeinen merkitys ikäihmisten kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille ja terveydelle.

Liikuntapalvelujen palvelukokonaisuus tarjoaa monipuolisia mahdollisuuksia liikuntaan ja aktiiviseen elämäntapaan, jotka tukevat ikäihmisten fyysistä, henkistä ja sosiaalista hyvinvointia. Ohjatun liikunnan palveluissa ikäihmisille on tarjolla säännöllistä ohjattua toimintaa, kuten vesiliikuntaa, tuolijumppaa, kuntosaliryhmiä sekä muita sisäliikuntaryhmiä, jotka ovat suunniteltu eri tasoisille liikkujille sekä erityisryhmille. Ohjatusta liikunnasta toteutetaan joka vuosi asiakastyytyväisyyskysely, josta saadaan palautetta ja kehitysehdotuksia toimintaan liittyen. Lukukaudella 2023–2024 asiakastyytyväisyyskyselyn NPS-luku oli 71, ja vastaajia oli yhteensä 241 asiakasta.

Erilaisten liikkuvien palveluiden kehittäminen ja toteuttaminen Kirkkonummella on yksi tapa vastata tarpeeseen lisätä ikäihmisten aktiivista arkea ja liikkumista. Maksuttoman senioripakutoiminnan keskiössä on sosiaalisuus, esteettömyys, hyvinvoinnin edistäminen, saavutettavuus sekä palvelun monipuolisuus. Perusmuotoisen ohjatun liikkumisen ohella senioripakussa tarjotaan esimerkiksi mahdollisuus kokeilla ja tutustua erilaisiin vapaa-ajan mahdollisuuksiin sekä uusiin lajeihin, testata omaa kuntoa UKK-instituutin testeillä sekä saada infoa terveydestä ja hyvinvoinnista. Toimintaan sisältyy muun muassa kulttuuria, musiikkia, kädentaitoja ja yhteisöllisyyttä, joilla pyritään myös madaltamaan senioripakutoimintaan osallistumisen kynnystä. Senioripakutoimintaa tarjotaan laajasti kunnan eri kuntakeskuksissa, ja mahdollisuuksien mukaan myös haja-asutusalueilla. Senioripakutoimintaa kehitetään yhdessä ikäihmisten kanssa muun muassa Ikiliikkuja-raatien avulla. Myös kunnan rakennuttamat ja ylläpitämät monipuoliset liikuntapaikat houkuttelevat kaikenikäisiä kuntalaisia liikkumaan osana heidän päivittäistä arkeaan. Muun muassa senioripakutoiminnassa hyödynnetään vahvasti olemassa olevia liikuntapaikkoja, jotta liikuntapaikat tulevat alueen asukkaille tutuiksi ja helpommin lähestyttäviksi.

Kirjastojen tilat toimivat eri-ikäisten kuntalaisten kynnyksettöminä kohtaamispaikkoina ja

tarjoavat mahdollisuuden oleskeluun ja ystävien tapaamiseen. Kaikille avoimet tilaisuudet mahdollistavat kaikenikäisten kohtaamiset. Myös vapaaehtoisten mummo ja vaari -toiminnalla tuetaan sukupolvien kohtaamisia. Senioreiden kohtaamisten tukeminen sekä yhteiskunnassa tarvittavien digitaalisten taitojen vahvistaminen lisäävät ikääntyneiden hyvinvointia ja omatoimisuutta.

Vapaa-aikapalvelut tarjoaa asukkaille maksuttomien palvelujen lisäksi myös mahdollisuuden kokea elämyksiä monipuolisen tapahtumatuotannon merkeissä, oppia tai kokeilla uusia asioita esimerkiksi kirjallisuuden, e-palvelujen, erilaisten tarjolla olevien laitteiden, välineiden ja pelien avulla. Henkisen hyvinvoinnin lisäksi ne liikuttavat asukkaita myös fyysisesti. Musiikkiharrastuksia tuetaan tarjoamalla käyttöön studio ja erilaisia soittimia. Omatoimipalvelut, kirjastoauto sekä laajat ja monipuoliset e-aineistot lisäävät kirjastopalvelujen saavutettavuutta. Kirjat kotiin –palvelu mahdollistaa kirjaston aineiston lainaamisen kotiin kuljetettuna, jos asiakkaan on vaikea päästä kirjastoon iän, sairauden, vamman tai muun vastaavan syyn vuoksi. Kirjasto mahdollistaa myös monia erilaisia tapoja lukea tarjoamalla äänikirjoja, selkokirjoja ja isotekstisiä kirjoja. Kirjastossa voi myös rekisteröityä Saavutettavuuskirjasto Celian asiakkaaksi, jos perinteisen kirjan lukeminen on asiakkaalle vaikeaa lukivaikeuden, heikentyneen näön tai muun lukemisesteen vuoksi.

Kansalaisopiston vapaana sivistystyönä järjestettävän koulutuksen tavoitteena on edistää ihmisten monipuolista kehittymistä ja hyvinvointia yhteisöllisesti. Kansalaisopiston opetuksessa, joita tuotetaan vuosittain yli 500 kurssia, korostuvat omaehtoinen oppiminen, yhteisöllisyys ja osallisuus. Kansalaisopisto järjestää liikunnan, kielten, yhteiskunnallisten- ja taideaineiden sekä kädentaitojen kursseja päiväaikaan. Päiväkurssit on suunniteltu pedagogisesti ikäihmisille soveltuviksi, joissa yhdistyvät sosiaalinen ulottuvuus ja uuden oppiminen jokaiselle oppijalle sopivassa tahdissa. Uusien taitojen, kuten kielitaidon oppiminen yhdessä muiden kanssa lisää tutkitusti ikäihmisten hyvinvointia ja myös ylläpitää ennaltaehkäisevästi toimintakykyä.

Kansalaisopisto hakee vuosittain Opetushallituksen myöntämää opintosetelirahoitusta, joka on kohdennettu päiväkurssien kurssimaksujen alentamiseen. Lukuvuonna 2024–2025 opintoseteleillä alennettuja kurssimaksuja oli 34 kurssilla, joihin osallistui yhteensä 535 kurssilaista. Opintoseteleillä rahoitettavien kurssien kurssimaksut ovat 0–35 €. Kansalaisopiston lukuvuoden 2024–2025 kurssipalautekyselyn perusteella vastaajista 92 % oli jokseenkin samaa (10 %) tai täysin samaa mieltä (82 %) siitä, että opetukseen osallistuminen edisti vastaajan terveyttä ja/tai virkisti mieltä. Vuonna 2024 kansalaisopiston toimintaa osallistui yhteensä 1984 yli 65-vuotiasta kurssilaista, mikä on 27 % kaikkien kurssilaisten kokonaismäärästä.

Musiikkiopiston oppilaat esiintyvät säännöllisesti kirkkonummelaisissa palvelutaloissa lukuvuoden aikana ja vievät pieniä konsertteja ikäihmisille, joilla ei ole muuten mahdollisuutta päästä elävän musiikin äärelle. Kuvataidekoululla on järjestetty kuvismummo ja -vaari -toimintaa, jossa he ovat olleet turvallisina aikuisina mukana kuvataideopettajan kanssa kuvataidekoulun

tunneilla.

Ikäihmisten kokema arjen hyvinvointi

Keväällä 2024 kunnassa toteutetun hyvinvointi- ja turvallisuuskyselyn tuloksista saadaan tietoa myös ikäihmisten kokemasta terveydestä ja hyvinvoinnista. Kyselyn kokonaisvastaajamäärä oli 924 ja kyselyyn vastasi 241 yli 65-vuotiasta kirkkonummelaista. Vastaajista 78 % oli naisia ja 21 % miehiä, loput eivät halunneet kertoa sukupuoltaan. Vastaajista 67 % oli suomenkielisiä ja 32 % ruotsinkielisiä. Ikäihmisistä kaksi vastasi äidinkielekseen englannin.

Positiivisina tuloksina voidaan nähdä, että vastaajista selvä enemmistö koki kuuluvansa johonkin tärkeään ryhmään tai yhteisöön ja pystyvänsä tekemään itselleen tärkeitä asioita ja vaikuttamaan elämänsä kulkuun. Myös kunnan liikuntaharrastusten tarjontaan oltiin tyytyväisiä. Tyytyväisyyttä elämän eri osa-alueisiin kysyttäessä parhaimmat tulokset tulivat perheeseen ja läheisiin, asumisoloihin ja arjessa pärjäämiseen liittyen.

38 % vastaajista koki mahdollisuudet osallistua erilaiseen toimintaan ja harrastuksiin tai hyvinvointia ja terveyttä tukevien palvelujen käytön Kirkkonummella sujuvaksi. Ne, joiden osalta osallistuminen ei ollut sujuvaa, näkivät suurimpien haasteiden liittyvän omaan terveyteen tai jaksamiseen, tiedon puutteeseen ja kulkemiseen liittyviin rajoitteisiin. Vapaa-ajanvieton osalta 60 % vastaajista liikkui yhtäjaksoisesti vähintään 30 minuuttia päivittäin ja 58 % vastaajista vietti päivittäin aikaa perheen tai läheisten kanssa. Myös lähiluontoja hyödynnettiin ahkerasti, sillä 75 % vastaajista vietti lähiluonnossaan aikaa vähintään kerran viikossa.

Selvä enemmistö, eli 63,5 % vastaajista koki yksinäisyyttä harvoin tai ei koskaan. Myös syrjinnän osalta selvä enemmistö, eli 72,6 % vastaajista oli kokemus syrjintää harvoin tai ei koskaan. Ne, jotka olivat kokeneet syrjintää, kokivat sitä pääosin iän, kielen tai terveydentilan perusteella.

Eniten kielteisiä vastauksia tuli kokemukseen julkisten liikenneyhteyksien toimivuudesta, mahdollisuuksiin osallistua päätöksentekoon sekä kulttuuriharrastuksien ja tapahtumien määrään. Tyytymättömyyttä ilmeni eniten omaan fyysiseen toimintakykyyn ja kunnan harrastusmahdollisuuksiin liittyen. Arjessa selviytymisen osalta koettiin, että eniten apua tarvitaan raskaammissa kotitöissä, pienissä kodin korjaustöissä ja digitaalisten välineiden käytössä. Erityisesti raskaampien kotitöiden ja pienten kodin korjaustöiden osalta koettiin, ettei apua ollut saatavilla riittävästi.

Ikäihmisten kokema arjen turvallisuus

Hyvinvointi- ja turvallisuuskyselyssä kerättiin tietoa myös ikäihmisten kokemasta arjen turvallisuudesta, häiriö- ja poikkeusoloihin varautumisesta sekä tapaturmien ja huolestuttavien ilmiöiden kokemuksesta. Arjen turvallisuudessa suurimmaksi riskiksi koettiin vastausten perusteella erilaiset liukastumiset ja kaatumiset. Näistä aiheutuneita tapaturmia oli kuitenkin

edellisen 12 kuukauden aikana tapahtunut 28 % vastanneista ikäihmisistä. Kaikkiaan 241 yli 65-vuotiaasta vastaajasta 176 ei ollut kokenut tapaturmia edeltävän vuoden aikana. Koetut tapaturmat olivat yksilöimättömiä kodin tai kodin ulkopuolella tapahtuneita tapaturmia.

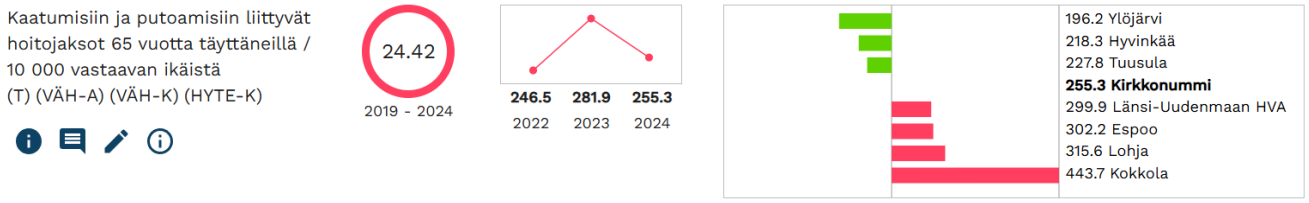

Kodin lähiympäristössä liikkumisen koki turvalliseksi aina 47 % ja yleensä 51 %. Huolestuttavimpina ilmiöinä vastauksien perusteella pidettiin Euroopan turvallisuuspoliittista tilannetta, yhteiskunnallista eriarvoisuutta, vihapuhetta ja huumeiden käyttöä. Asuinalueen turvallisuuden kokemuksen osalta positiivinen havainto oli se, että 80 % vastaajista ei ollut kokenut järjestyshäiriöitä tai muuta turvattomuutta omalla asuinalueellaan. Järjestyshäiriöitä ja muita avoimissa vastauksissa listattuja asioita oli kokenut siten 20 % yli 65-vuotiaista vastaajista, joista järjestyshäiriöitä oli kokenut 15 %. Vaaratilanteita kotona ilmoitti kokeneensa kaksi vastaajaa sekä lähisuhdeväkivaltaa yksi vastaaja.

Yli 65-vuotiaista vastaajista vain 4 % ilmoitti, että ei ole varautunut lainkaan häiriö- tai poikkeusoloihin. Eniten varautuminen näkyi paloturvallisuuden ja terveyden varautumisena, kuten käsisammuttimina ja sammutuspeitteinä sekä ensiaputarvikkeina. 55 % vastaajista oli varautunut vähintään 72 tunnin kotivaralla ruokaa ja juomavettä. Lähes 46 % vastaajista oli puulämmitys ja riittävästi polttopuita. Paristokäyttöinen radio ja varaparistoja taas löytyi jopa 74 % vastaajista. Omatoimisen varautumisen osalta voidaan todeta ikäihmisten varautumisen häiriö- ja poikkeusoloihin olevan hyvällä tasolla, vaikka samaan aikaan tulosten pohjalta turvallisuuden ja varautumisen toimia on tarkoitus suunnitella niin, että edellä mainitut prosenttiosuudet saadaan edelleen kasvuun.

Yksi kyselyn tuloksiin pohjautuva kehitysidea on kuntalaistilaisuudet, joissa annetaan tietoa ja vastataan kysymyksiin turvallisuuteen ja varautumiseen liittyen. Toisena kehityskohteena nähdään helppolukuiset ja selkeät toimintaohjeet arjen turvallisuuteen ja varautumiseen. Tällaiset ohjeet on tärkeää jakaa myös paperisina, sillä tiedon saaminen ikäihmisille on näin helpompaa kuin internetin välityksellä.

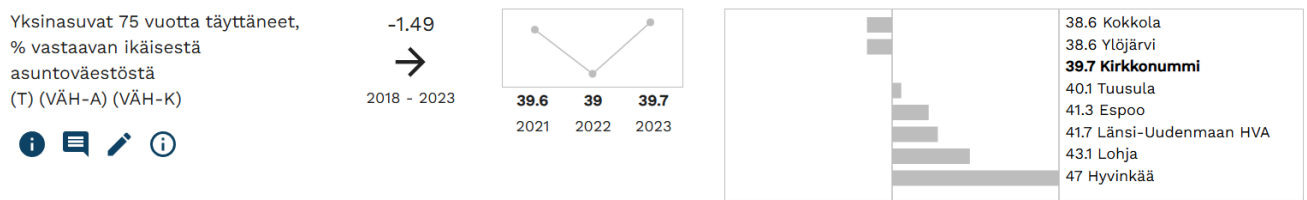

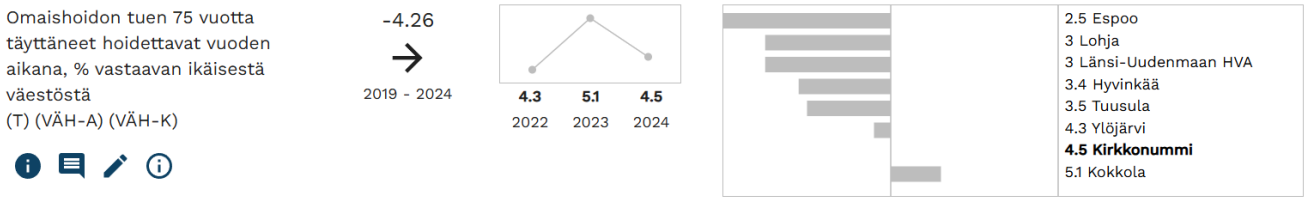

3.4. Vammaisten ihmisten hyvinvointi

Kunnan tulee järjestää palvelunsa niin, että ne ovat yhdenvertaisesti kaikille saatavilla. Esteettömyys ja saavutettavuus ovat edellytyksiä sille, että vammaiset ihmiset voivat elää itsenäisesti ja osallistua täysimääräisesti kaikilla elämänaloilla. Vaikka kuntien osalta palvelukenttä on kaventunut sosiaali- ja terveyspalveluiden uudistuksen myötä, on tämä näkökulma edelleen yhtä lailla keskeinen kaikessa kunnan toiminnassa, kuten varhaiskasvatuksessa, opetuksessa, vapaa-aikapalveluissa, kaavoituksessa, rakentamisessa ja liikenteessä.

Vammaisten lasten osallisuus

Oppimisympäristöjen suunnittelussa ja kehittämisessä huomioidaan varhaiskasvatussuunnitelman tavoitteet, lasten mielenkiinnon kohteet sekä yksilölliset ja ryhmätasoiset tarpeet. Pedagogiset ratkaisut ovat tietoista toimintaa, joiden avulla mahdollistetaan vaihtoehtoja toiminnalle, jotta jokainen lapsi pääsee osalliseksi toiminnasta. Oppimisympäristöt muovautuvat jatkuvasti pedagogisten tavoitteiden ja ratkaisujen sekä lasten aloitteiden pohjalta. Oppimisympäristön tulee tarjota jokaiselle lapselle samaistumisen kohteita ja mahdollistaa osallisuuden toiminnassa ja ympäristöissä.

Jokaisen lapsen, myös vaikeimmin kehitysvammaisten, liikuntavammaisten tai muun vaativan erityisen tuen tarpeisten lasten osallisuuden vahvistamiseksi ja monipuolisen liikkumisen mahdollistamiseksi varhaiskasvatukselle on kehitetty oma liikuntavälinelainaamo. Lainaamon toimintavälineiden käyttöä tarkastellaan ja kehitetään jatkuvasti, minkä myötä kartoitetaan myös lisätarpeita.

Osallisuuden tavoitteena perusopetuksessa on varmistaa, että jokainen oppilas kokee itsensä tärkeäksi osaksi kouluyhteisöä ja pystyy vaikuttamaan omiin sekä kouluyhteisön asioihin toimintakykynsä mukaisesti. Tärkeää on saada kokea osallisuutta suhteessa luokkayhteisöönsä ja omaan oppimiseensa esimerkiksi mahdollisten omien valintojen ja mielipiteen ilmaisun kautta. Osallisuuden toteutuminen edistää yhdenvertaisuuden lisääntymistä sekä lisää ihmisten välistä luottamusta ja kunnioitusta kouluyhteisössä.

Vammaisten oppilaiden osallisuuden mahdollistaa ammattitaitoinen ja sensitiivinen henkilöstö sekä riittävät resurssit ja osallisuuden mahdollistava lapsilähtöinen pedagogiikka. Usein osallisuus edellyttää vaihtoehtoisten kommunikaatiomenetelmien käyttöä sekä yksilöllisiä

oppilaskohtaisia ratkaisuita ja oppimisvälineitä. Toimiva ja osallisuuden mahdollistava oppimisympäristö on esteetön ja huomioi oppilaiden yksilölliset tuen tarpeet. Oppimisympäristön tulee tarjota mahdollisuus oppimiseen, moniaistilliseen tutkimiseen, leikkiin sekä aistikuormituksen purkamiseen. Esteettömät tilat ja koulutettu henkilöstö mahdollistavat vammaisille oppilaille mahdollisimman omatoimisen arjen, mikä lisää toimijuutta ja osallisuuden kokemusta.

Vammaisille oppilaille on tarjottava oppilaskohtaisista esteistä huolimatta mahdollisuus vaikuttaa omaan kouluarkeen sekä kouluyhteisön toimintaan. Jotta tämä vaikuttamisen mahdollisuus toteutuu, erilaiset tavat aistia, kommunikoida sekä ymmärtää puhuttua ja kirjoitettua kieltä on otettava huomioon. Tarjottavia tukikeinoja ovat esimerkiksi vaihtoehtoiset kommunikaatiomenetelmät, kuvitetut ja selkokieliset kyselylomakkeet, esteettömät tapahtumat sekä tulkkaus-, avustaja- ja kuljetuspalvelut.

TALENT-kerhot ja soveltava liikunta tukevat lasten ja nuorten osallistumista liikuntaan yksilölliset tarpeet huomioiden. Soveltavalla liikunnalla tarkoitetaan toimintaa, jossa liikkuminen suunnitellaan ja toteutetaan siten, että kaikki voivat osallistua omien valmiuksiensa mukaisesti. Liikunnan soveltamisen lähtökohta on tarpeiden ja tavoitteiden tunnistaminen ja huomioiminen. Soveltavan liikunnan ryhmissä on mahdollista olla avustaja mukana. Tavoitteena on vahvistaa lasten ja nuorten osallisuutta sekä edistää heidän hyvinvointiaan turvallisella ja monipuolisella tavalla. Soveltavan liikunnan ryhmätoimintaa järjestetään yhdessä paikallisten toimijoiden, varhaiskasvatuksen ja opetuksen kanssa.

Esteetön asuinympäristö huomioi kaikkien kuntalaisten yksilölliset tarpeet

Kunnan tulee alueiden suunnittelussa ja yleisten alueiden rakentamisessa ottaa huomioon saavutettavuus ja tasa-arvoisuus niin, että kaikki ihmiset – iästä, toimintakyvystä, sosiaalisesta taustasta tai muista yksilöllisistä tekijöistä riippumatta – voivat käyttää ja hyödyntää ympäristöä yhdenvertaisesti. Esteettömyys otetaan huomioon liikenneväylien ja puistojen suunnittelussa, leikkipaikoilla ja liikunta-alueilla sekä julkisten rakennusten ja pysäköinnin sijoittelussa. Fyysinen esteettömyys tarkoittaa, että julkiset tilat ja reitit ovat kaikkien, myös liikkumis- ja toimimisesteisten henkilöiden käytettävissä. Tämän mahdollistavat esimerkiksi loivat luiskat, tasaiset pinnat, selkeät opasteet ja kaiteet. Kunnan tulee suunnittelussa huolehtia myös eri ikäryhmien turvallisuuden ja sosiaalisen tilan tarpeet.

Kirkkonummen sivistyksen toimialan toimitilahankkeissa esteettömyys ja saavutettavuus ovat tärkeitä suunnittelun lähtökohtia. Tavoitteena on tilat, jotka tukevat kaikkien tilojen käyttäjien yhdenvertaisuutta. Kirkkonummella useat viimeaikaiset rakennushankkeet, kuten Gesterbyn koulukeskus Wigge, Sivistyksen talo Lyyra ja Nissniku-talo on toteutettu niin sanotulla elinkaarimallilla. Elinkaarihankkeiden tarjouskilpailussa esteettömyys on yksi keskeinen laatuarvioitava tekijä. Myös ulkopuoliset alan asiantuntijat arvioivat tarjouskilpailuun osallistuneet

ehdotukset esteettömyyden ja saavutettavuuden näkökulmasta. Käytäntönä on myös ollut, että jatkosuunnitteluvaiheessa hanke on esitelty kunnan vammaisneuvostolle.

Käytännössä esteettömyys näkyy suunnitteluratkaisuissa monella tavalla. Ulkotilojen keskeiset kulkureitit suunnitellaan esteettömiksi niin pinnaltaan kuin kaltevuuksiltaan. Pihalla päälähestymissuunnat varustetaan alueopastein. Liikuntaesteisten käyttäjien saattopaikat sijoitetaan helposti saavutettaviin ja keskeisiin sijainteihin. Keskeiset sisäänkäynnit varustetaan avauspainikkeilla ja sisäänkäyntiovet toteutetaan riittävän leveinä ja mahdollisimman matalalla kynnyksellä. Osassa rakennuksista on myös tiloja, joilla on omat erilliset sisäänkäyntinsä. Silloin tilaan saapuvien ei välttämättä tarvitse käyttää yleisiä ja ruuhkaisempia sisäänkäyntejä, mikä voi pienentää kynnystä saapua julkiseen tilaan. Piha-alueen leikkivälineissä ja myös niiden turva-alustoissa huomioidaan esteettömyys. Pihoille suunnitellaan erilaisia aistikokemuksia mahdollistavia leikkivälineitä.

Sisätilojen lattiapinnat pyritään suunnittelemaan ilman tasoeroja, jolloin vältytään niin sanotuilta luiskaratkaisuilta. Henkilönostimia sijoitetaan tarkoituksenmukaisesti niin, että esimerkiksi näyttämölle on esteetön pääsy. Hissit sijoitetaan saavutettaviin sijainteihin huolehtien siitä, että välimatkat eivät kasva liian pitkiksi ja hissien oviaukot mitoitetaan riittävän leveiksi. Esteettömiä wc-tiloja toteutetaan saavutettaville sijainneille rakennuksen eri puolille. Liikuntatiloihin toteutetaan esteettömät pukeutumis- ja peseytymistilat. Mahdollisille apuvälineille varataan tilaa ja kulkuväylät mitoitetaan niin, että apuvälineillä liikkuminen on sujuvaa. Erikoisvarustelluissa tiloissa työpisteitä varustetaan sähköisesti korkeussäädettäviksi. Keskeiset tilat varustetaan induktiosilmukalla, mikä parantaa kuulolaitetta käyttävien kuuntelukokemusta. Valaistussuunnittelussa varmistetaan riittävä valaistustaso ja vältetään häikäisyä. Aistiherkkyys otetaan huomioon tilojen akustiikassa ja toteuttamalla ruokailutiloihin rajatumpia ja rauhallisempia osia. Joihinkin hankkeisiin toteutetaan myös niin sanottu aistihuone, jossa aistiärsykkeitä on mahdollista säädellä tarpeisiin sopivaksi.

Kirkkonummen kunnassa toimitilahankkeiden suunnittelussa eri käyttäjät ja heidän tarpeensa otetaan huomioon monipuolisesti, mutta esteettömän ja yhdenvertaisen ympäristön suunnittelu vaatii jatkuvaa kehitystyötä ja kunnossapitoa. Esimerkiksi äänimajakkojen, pistekirjoituksen ja pintastruktuurien käyttöä voitaisiin lisätä. Lähtökohtaisesti esteetön ympäristö palvelee ja on toimivin ympäristö vammaisten ohella myös muille käyttäjille. Selkeät opasteet ja hyvä kunnossapito parantavat tilojen ja ympäristöjen käytettävyyttä ja turvallisuutta kaikkien käyttäjien osalta.

4. Painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointi 2021–2025

Osana hyvinvointikertomusta on tarpeen arvioida myös vuosille 2021–2025 laadittuun hyvinvointisuunnitelmaan kirjattujen painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden toteutumista. Nyt toimikautensa päättävään hyvinvointisuunnitelmaan painopisteiksi on kirjattu 1) Lasten ja nuorten syrjäytymisen ehkäisy, ja 2) Terveysliikunnan sekä virkistys- ja kuntoilumahdollisuuksien lisääminen. Molempien painopisteiden alle on valikoitu erilaisia alatavoitteita ja toimenpiteitä niiden toteutumiseksi.

Viimeisimmän hyvinvointisuunnitelman toimikauden aikana tapahtuneen, vuoden 2023 alusta voimaan astuneen, sote-uudistuksen myötä osa asetetuista tavoitteista ja toimenpiteistä eivät enää osa kunnan tehtäväkenttää, eivätkä näin ollen ole enää mitattavissa kunnan tietolähteillä. Tällaisten toimenpiteiden kohdalla tieto on merkitty sarakkeeseen ”Tulosraportti”.

1. Lasten ja nuorten syrjäytymisen ehkäisy

Tavoite: Monialaisen yhteistyön lisääminen lasten ja nuorten palveluissa			
Toimenpide	Vastuutaho	Arviointimittarit	Tulosraportti
Palvelutiimin toiminta	Perusturvan palvelualue	Osuus lapsista, joille palvelutiimi pystyi toteuttamaan sopivat perustason palvelut 6 kuukaudessa: 80 %.	* Toiminta on sote-uudistuksen myötä siirtynyt hyvinvointialueelle
Systeemisen työotteen toimintamallin jalkauttaminen eri organisaatioiden palveluihin	Perusturvan palvelualue, Perhepalvelut	Koulutuksiin ja työpajoihin osallistuvien työntekijöiden määrä	* Toiminta on sote-uudistuksen myötä siirtynyt hyvinvointialueelle
Ankkuri-toiminta: varhainen puuttuminen nuorten väkivaltaiseen käytökseen ja rikollisuuteen	Perusturvan palvelualue, Perhepalvelut	Ankkuritoiminnan omat valtakunnalliset mittarit	Ankkuri-toiminnan toteutumista Kirkkonummella on seurattu valtakunnallisten mittareiden mukaisesti. Ankkuritiimin toimintaan vuoden 2024 aikana on vaikuttanut hyvinvointialueella tapahtuneet muutokset sekä nuorisopalveluissa tapahtuneet henkilöstövaihdokset. Syksyllä tiimin toiminta saatiin jälleen vakiinnutettua, ja toiminta on sisältänyt muun muassa puhutteluja, verkostotyöskentelyä ja kouluyhteistyötä.

Tavoite: Osaamisen lisääminen nuorten kanssa työskentelyyn			
Toimenpide	Vastuutaho	Arviointimittarit	Tulosraportti
Kouluttautuminen. IPC-koulutus, joka on 12–18-vuotiaiden masennusoireilun hoitoon ja ehkäisyyn tarkoitettu interventio.	Perusturvan palvelualue	Mielenterveys- ja päihdepalveluiden Nuorten palveluista kaksi osallistujaa vuoden kestävään koulutukseen	* Toiminta on sote-uudistuksen myötä siirtynyt hyvinvointialueelle

Tavoite: Nuorten päihdetietoisuuden lisääminen			
Toimenpide	Vastuutaho	Arviointimittarit	Tulosraportti
Yläasteikäisten päihdekasvatukseen liittyvien HUBU- tuntien pitäminen kaikille kunnan 8-luokkalaisille. Toteuttaja EHYT ry.	Perusturvan palvelualue	Tavoitettujen nuorten lukumäärä / prosenttiosuus kaikista kahdeksasluokkalaisista	* Toiminta on sote-uudistuksen myötä siirtynyt hyvinvointialueelle

Tavoite: Oppilaiden koulunkäyntiin kiinnittymisen tukeminen ja poissaolojen ennaltaehkäisy - vähentää poissaolojen negatiivisia vaikutuksia ja tukea putoamisriskissä olevia oppilaita			
Toimenpide	Vastuutaho	Arviointimittarit	Tulosraportti
SITKO-hankkeen mukainen kouluvalmentajamalli ja kunnan poissaolomallin juurruttaminen. Varhainen puuttuminen poissaoloihin.	Suomen- ja ruotsinkieliset opetuspalvelut	Koulupoissaolojen vähentyminen. Poissaolojen määrän ja syiden alku- ja loppukartoitus. Kouluvalmentajien luokkien ja oppilaiden kanssa tehdyn työn määrä. Eri toimijoiden selkeä työnkuva ja vastuunjako poissaoloihin puuttumisen mallissa.	Vuonna 2024 syyslukukaudella poissaolojen määrä väheni verrattuna syyslukukauteen 2023. Kaikissa yläkouluissa on kokoaikainen kouluvalmentaja. Alakouluihin on palkattu valtion erityisavustuksella 3 kiertävää kouluvalmentajaa lukuvuodelle 2024–2025. Poissaoloihin puuttumisessa noudatetaan Länsi-Uudenmaan poissaoloihin puuttumisen mallia, joka on paikallisen opetussuunnitelman liitteenä.

Tavoite: Oppilashuolto-henkilöstön kyky vastata asiakaspyyntöihin lakisääteisen aikarajan kuluessa			
Toimenpide	Vastuutaho	Arviointimittarit	Tulosraportti
Oppilashuoltohenkilöstön sijaisuuksiin pyritään jatkuvasti rekrytoimaan henkilöstöä. Valtion erityisavustuksella	Oppilashuolto-palvelut	Oppilashuollon henkilöstö vastaa asiakaspyyntöihin 100 %:sti lakisääteisen	* Toiminta on sote-uudistuksen myötä siirtynyt

oppilas- ja opiskelijahuollon henkilöstömitoituksen laajentamisen vaatimiin toimenpiteisiin palkataan lisää suomenkielisiä koulukuraattoreita (3) ja suomenkielinen nivelvaiheen koulupsykologi.		aikarajan puitteissa	hyvinvointialueelle

Tavoite: Lapsiystävällinen kunta – toimintasuunnitelma; luokan hyvinvointisuunnitelman käyttöönotto kaikissa kouluissa

Toimenpide	Vastuutaho	Arviointimittarit	Tulosraportti
Luokan hyvinvointisuunnitelman laadinta otetaan käyttöön kaikissa perusopetuksen kouluissa vuonna 2022.	Suomenkieliset opetuspalvelut	Luokan hyvinvointisuunnitelma on käytössä kaikissa perusopetuksen kouluissa. Toteuma 100 %	Luokan hyvinvointisuunnitelmat on otettu käyttöön kaikissa suomenkielisissä peruskouluissa. Toteuma 100 %

Tavoite: Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin 2014 (104/01172014) on päivitetty ilmoitusvelvollisuus 1.8.2022 alkaen ja kyseisen lakimuutoksen jalkauttaminen. Oppilaiden hyvinvoinnin tukeminen ennaltaehkäisemällä ja puuttumalla häirintään, kiusaamiseen, syrjintään.

Toimenpide	Vastuutaho	Arviointimittarit	Tulosraportti
Koulun opettajan tai rehtorin tulee ilmoittaa tietoonsa tulleesta oppimisympäristössä tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta, syrjinnästä tai väkivallasta niistä epäillyn tai niiden kohteena olevan oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle.	Peruskoulujen opettajat tai rehtorit / suomen- ja ruotsinkieliset opetuspalvelut	Suomen- ja ruotsinkielisten perusopetuksen opettajien tai rehtoreiden tekemien ilmoitusten määrä.	Suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä toimenpiteet opiskelijoiden terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi on osana Kirkkonummen kunnan opiskeluhuoltosuunnitelmaa. Kouluissa noudatetaan suunnitelmassa kuvattuja toimenpiteitä. Erillistä tilastointia ilmoitusten määrästä ei ole saatavilla.

Tavoite: Kaikille perusopetuksen päättäneille alle 18-vuotiaille oppivelvollisille on osoitettu opiskelupaikka joko 2. asteen oppilaitoksessa, tai muussa jatkokoulutuspaikassa.

Toimenpide	Vastuutaho	Arviointimittarit	Tulosraportti
Tehostettu henkilökohtainen oppilaanohjaus ja oppivelvollisuuskoordinaattorin tekemä ohjaustyö; oppivelvollisuuslain	Suomen- ja ruotsinkieliset opetuspalvelut	Kaikille perusopetuksen päättäneille alle 18-vuotiaille oppivelvolliselle on osoitettu opiskelupaikka 2. asteen oppilaitoksessa, TUVA-koulutuspaikka tai muu	Kunta on osoittanut opiskelupaikan kaikille ilman opiskelupaikkaa olleille. Toteuma

velvoitteiden mukaisen toiminnan toteuttaminen		koulutuspaikka, jossa suoritetaan oppivelvollisuutta. Toteutuma 100 %	100 %.

Tavoite: Jokaisella lapsella ja nuorella mahdollisuus vähintään yhteen mielekkääseen harrastukseen			
Toimenpide	Vastuutaho	Arviointimittarit	Tulosraportti
Lasten ja nuorten harrastusmahdollisuuksien edistäminen - MyHobby ja Talent –kerhotoiminnan laajentaminen ja koulujen kerhotoiminnan jatkaminen	Sivistyksen ja vapaa-ajan palvelualue	Kerhojen kävijämäärä yhteensä	Suomen mallin mukaiset harrastusryhmät MyHobby ja Talent: Kävijämäärä yhteensä vuonna 2023: 9855 Kävijämäärä yhteensä vuonna 2024: 8516 Koulujen kerhotoiminta: 2023: Erillisiä kerhoja järjestetty noin 50 ja jokaiseen kerhoon on osallistunut 8–25 oppilasta. 2024: Erillisiä kerhoja järjestetty noin 40 ja jokaiseen kerhoon on osallistunut 8–25 oppilasta. Yhtä kerhoa on järjestetty noin 5–12 kertaa lukukaudessa.

2. Terveysliikunnan sekä virkistys- ja kuntoilumahdollisuuksien lisääminen

Tavoite: Eri ikäryhmien virkistys- ja kuntoilumahdollisuuksien parantaminen ja lisääminen				
Toimenpide	Vastuutaho	Arviointimittarit	Tulosraportti	Muita huomioita
Toteutetaan uusia ja ylläpidetään olemassa olevia virkistys- ja kuntoilualueita sekä yhteysväyliä näille pääsemiseksi	Kuntakehityksen toimiala ja sivistyksen toimiala	Olemassa olevien virkistysalueiden, lähiliikuntapaikkojen ja ulkokuntoilualueiden ylläpidon hyvä taso. Veikkolan kuntoportaiden sekä Sarvvikinportin ja Juhlakallion ulkokuntoilupaikkojen toteutus sekä Linlon ja Meikon ulkoilualueiden parkkipaikkojen laajennusten toteutus.	Tavoite saavutettu: Olemassa olevien virkistysalueiden, lähiliikuntapaikkojen ja ulkokuntoilualueiden ylläpidon hyvä taso Tavoite osittain saavutettu: Veikkolan kuntoportaiden sekä Sarvvikinportin ja Juhlakallion ulkokuntoilu-paikkojen toteutus sekä Linlon ja Meikon ulkoilualueiden parkkipaikkojen laajennusten toteutus.	Kunnassa on liikunta- ja virkistysalueiden investointilistaus, joka laaditaan viidelle vuodelle. Lista päivitetään vuosittain, ja listan kohteet päätetään vuosittain talousarvion yhteydessä. Veikkolan kuntoportaat ovat valmistuneet vuonna 2022. Sarvvikinportin ulkokuntoilualuetta ei rakenneta lainkaan. Ulkokuntoilualue on ollut osa Sarvvikinportin uimarannan suunnittelukokonaisuutta. Uimarantaa ei voida rakentaa lainkaan luontoarvojen vuoksi. Juhlakallion ulkokuntoilualueen rakentaminen vuonna 2029. Linlon parkkipaikan laajennuksen suunnittelu on käynnissä (2024), rakentaminen 2026.

Tavoite: Kävelyn ja pyöräilyn yhteyksien lisääminen ja parantaminen				
Toimenpide	Vastuutaho	Arviointimittarit	Tulosraportti	Muita huomioita
Kirkkonummen kävelyn ja pyöräilyn kehittämisohjelman sekä seudullisen pääverkko (PÄÄVE) -ohjelman toteuttaminen. Valtion tieverkkoon kohdistuvat toimenpiteet ratkaistaan pääosin tiesuunnitelmissa, muut toimenpiteet mm. katu- ja toimenpidesuunnitelmissa.	Infrapalvelut	Laadittuihin ja vireillä oleviin tie-, katu- ja toimenpidesuunnitelmiin sisältyvien yhteyksien ja kohteiden määrällinen lisäys sekä niiden vaikuttavuus kävelyn ja pyöräilyn yhteysverkon toimivuuteen ja kattavuuteen.	Tavoite saavutettu: Jalankulku- ja pyöräväylien määrä on kasvanut uusien asemakaava-alueiden ja kävelyn ja pyöräilyn kehittämisohjelman toimenpiteiden myötä. Kirkkonummen kunnan jalankulkuväyliä katu- ja puistoalueilla oli vuosina 2020: 126 km, 2021: 132 km, 2022: 132 km, 2023: 136 km, 2024: 147 km. Uudet asemakaava-alueet ovat kävely- ja pyöräilyverkon saavutettavissa ja kävely- ja pyöräilyverkkoa on laajennettu olemassa oleville alueille parantaen kestävän liikkumisen mahdollisuuksia Kirkkonummella.	Uusilla asemakaava-alueilla huomioidaan lähtökohtaisesti jalankulun- ja pyöräilyn mahdollisuudet. Kävelyn ja pyöräilyn kehittämisohjelmaa toteutetaan suunnitelmallisesti resurssien puitteissa. Pääosa hankkeista on voitu toteuttaa, mutta kaikkia hankkeita ei ole voitu toteuttaa resurssisyistä. Kirkkonummen kunnan talousarviossa ja investointiohjelmassa hyväksytään vuosittain toteutettavat asemakaava-alueiden kunnallistekniikan hankkeet ja kävely- ja pyöräteiden investointikohteet. Huom. Luku kertoo kävelyteiden määrän, koska erikseen ei ole tilastolukua pyöräteistä.

4.1. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman 2024–2026 tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointi

Kirkkonummen kunnan edellinen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on laadittu vuosille 2024–2026. Uusi lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma vuosille 2027–2029 on tuotu osaksi laajaa hyvinvointikertomusta ja -suunnitelmaa. Taitekohdassa arvioidaan toimikautensa päättävän lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman tavoitteiden ja toimenpiteiden toteutumista. Arviointi on tehty riippumatta siitä, päättyvätkö tavoite ja sitä toteuttavat toimenpiteet vuoden 2026 loppuun vai jatkavatko ne osana laajaa hyvinvointisuunnitelmaa vuoteen 2029 saakka.

Painopiste: Hyvinvoinnin edistäminen ja aktiiviseen elämäntapaan ja liikkumiseen innostaminen

Tavoite: Lasten ja nuorten arjen fyysinen aktiivisuus lisääntyy kaikissa ikäryhmissä	
Toimenpiteet	**Arviointikeinot**
Tarjotaan liikkumisen mahdollisuuksia kaikille huomioiden erityisesti vähän liikkuvat ja liikkumisessa tukea tarvitsevat lapset ja nuoret 1. varhaiskasvatuksessa havainnoimalla systemaattisesti motorisia taitoja ja keskustelemalla havainnoista huoltajien kanssa vasukeskustelussa. Vastuu: Sivistyksen toimiala, varhaiskasvatuspalvelut 2. kouluissa kannustamalla kaikkia oppilaita liikkumaan mm. lisäämällä aktiivista välituntitoimintaa sekä toteuttamalla monipuolista liikunnan opetusta opetussuunnitelmien mukaisesti ja kehittämällä koulupäivien liikunnallisuutta kaikissa oppilaitoksissa. 3. tarjoamalla valinnaisia liikunnan lukiokursseja eri teemoin ja aihein. Vastuu: Sivistyksen toimiala, opetuspalvelut 4. ottamalla lasten ja nuorten arkiliikunnan mahdollisuudet huomioon kävely- ja pyöräilyreittiverkoston suunnittelussa, ja varhaiskasvatusta ja opetusta koskevien ympäristöjen kaavoituksissa. Vastuu: Kuntakehityksen toimiala, infrapalvelut	1. Prosenttiosuus ryhmistä, joissa motoristen taitojen havainnoinnista on keskusteltu jokaisen lapsen vasukeskustelussa 2. Koulukohtainen toteutumisen arviointi lukuvuosiarvioinnin yhteydessä 3. Toiminta koettu hyödylliseksi ja se on vakiintunut osaksi lukioiden arkea 4. Kouluterveyskyselyn tulokset liikkumisen ja koulussa jaksamisen osalta 5. Kunnan kaavoitusta sekä kävely- ja pyöräilyreittien suunnittelua ja toteutusta koskeva seurantatieto
Toteuma	
1. Tavoite on saavutettu: 96,4 % lapsista tehtiin varhaiskasvatuksessa motoristen taitojen havainnointi vuonna 2025. 90,38 % varhaiskasvatuksen ryhmistä keskusteli huoltajien kanssa lapsen motorisista taidoista vasukeskustelussa. Huoltajien kanssa keskustellaan lasten liikkumisesta myös monipuolisesti arjen eri tilanteissa.	

2. Tavoite on saavutettu: Kirkkonummella on käynnissä Liikkuva koulu -hanke, johon osallistuvat kaikki 13 koulua. Hankkeen aikana jokaisessa koulussa on järjestetty Etelä-Suomen Liikunta ja Urheilun toimesta kouluikäisten fyysisen aktiivisuuden lisäämiseen suunniteltuja koulutuksia välituntiliikunnan edistämiseksi.
3. Tavoite toteutuu hyvin: Porkkalan lukiossa liikunnan valinnaisia opintojaksoja on laajasti tarjolla ja valtakunnalliset valinnaiset opintojaksot korostavat erilaisten liikkujien tarpeita. Myös aamuliikuntaa on tarjolla joka jaksossa. Kyrkslätts Gymnasiumissa tarjotaan kaikkia valtakunnallisia valinnaiskursseja vähintään kerran lukuvuodessa, ja opintopisteitä voi saada lisäksi kouluturnajaisiin osallistumisesta tai aktiivisesta, organisoidusta liikunnasta koulun ulkopuolella. Liikunnan valinnaiskurssien ryhmät Kyrkslätts Gymnasiumissa ovat yleensä täynnä, joten toimintaa arvostetaan opiskelijoiden keskuudessa. Varsinkin Vanhojen tanssit-kurssi on suosittu, joka edistää osaltaan myös yhteisöllisyyttä.
4. Tavoite on saavutettu osittain: Vähintään tunnin päivässä liikkuvien osuus nousi edellisestä mittauksesta (2023) 8. ja 9.-luokkalaisilla ja lukiolaisilla, mutta 4. ja 5.-luokkalaisilla tapahtui pientä laskua. Itsenäisesti vähintään kerran viikossa liikuntaa harrastavien osuus laski 8. ja 9.-luokkalaisilla. Lukiolaisten kohdalla osuus puolestaan nousi. 4. ja 5.-luokkalaisista tietoa ei ole saatavilla. Koulu-uupumusta kokevien osuudet sekä 8. ja 9.-luokkalaisista että lukiolaisista ovat kasvaneet. 4. ja 5.-luokkalaisista tietoa ei ole saatavilla.
5. Tavoite on saavutettu: Toiminnassa pyritään turvaamaan lasten ja nuorten omaehtoinen liikkuminen. Asemakaavoitus mahdollistaa kävelyn ja pyöräilyn yhteyksien toteuttamisen sekä niiden jatkuvuuden ja kytkeytymisen olemassa oleviin verkkoihin. Liikenneturvallisuus otetaan erityisellä painoarvolla huomioon suunnittelussa. MAL-työssä edistetään seudullisten pääyhteyksien puuttuvien osien toteutettavuutta. Infrapalvelut ylläpitävät olemassa olevat yhteydet ja toteuttavat hankkeet sekä ylläpitävät yhteyksiä koskevia seurantatietoja.

Toimenpiteet 1, 2 ja 3 jatkavat osana laajaa hyvinvointisuunnitelmaa vuoden 2029 loppuun saakka.

Lisätään lasten ja huoltajien tietoisuutta liikkumisen merkityksestä

1. tekemällä liikuntavinkkauksia vähän liikkuville ja liikkumisessa tukea tarvitseville lapsille ja heidän perheilleen.

Vastuu: Sivistyksen toimiala, varhaiskasvatuspalvelut

2. vahvistamalla oppilaiden ymmärrystä ja tietoa liikunnan tärkeydestä hyvinvoinnille terveystiedon ja liikunnan opetuksessa opetussuunnitelmien mukaisesti.
3. viestitään perheille My Hobby- ja Harrastussankarit-toiminnasta ajantasaisesti esimerkiksi koulujen Wilma-viestinnän kautta.

Vastuu: Sivistyksen toimiala, opetuspalvelut ja vapaa-aikapalvelut

4. viestitään arki- ja koulumatkaliikunnan merkityksestä osana hyvinvointia.

Vastuu: Sivistyksen toimiala, opetuspalvelut ja vapaa-aikapalvelut

1. Varhaiskasvatuksessa toteutuneiden vinkkausten määrä
2. Koulukohtainen toteutumisen arviointi lukuvuosiarvioinnin yhteydessä
3. Koulujen toteutuneet viestintätoimet ja saavutettujen viestien määrä
4. Kävellen tai pyörällä kouluun liikkuvien lasten ja nuorten osuus

Toteuma

1. Tavoite on saavutettu: 42 vinkkausta vuonna 2025. Kaikki tehdyt vinkkaukset edistävät osaltaan vähän liikkuvien ja liikkumiseensa tukea tarvitsevien lasten liikkumista.
2. Tavoitetta ei ole saavutettu: Koulukohtaista toteutumisen arviointia ei ole tehty.

3. Tavoite on saavutettu: Perheille on tiedotettu säännöllisesti MyHobby- ja Harrastussankarit-toiminnasta muun muassa Wilman, paperisen reppupostin, kunnan verkkosivujen ja sosiaalisen median kanavien kautta. Vuonna 2026 säännöllistä viestintää on jatkettu ja sitä kehitetään edelleen.
4. Tavoite on saavutettu osittain: Kunta on vuosittain mukana Kilometrikisassa, ja se on avoin kaikille kuntalaisille ml. lapset ja nuoret sekä siitä viestitään säännöllisesti ja aktiivisesti kunnan eri viestintäkanavissa. Kilometrikisan tarkoituksena on kisata leikkimielisesti ja kannustaa sitä kautta kuntalaisia lisäämään arkiliikuntaa. Koulumatkaliikunnan osalta arviointia ei voida tehdä suunnitellulla mittarilla. Oppilas- ja huoltajakyselyihin tullaan jatkossa lisäämään kävellen tai pyörällä kouluun liikkuvien lasten ja nuorten määrää mittaava kysymys.

Liikutetaan lapsiryhmiä varhaiskasvatuksessa sykettä nostavasti ja hengästyttävästi päivittäin 1. suunnittelemalla liikkuminen osaksi kokopäiväpedagogiikkaa 2. näkemällä kaikki tilat liikkumiseen soveltuvina 3. mahdollistamalla lapselle päivittäin kaksi tuntia liikkumista, josta yksi tunti on hengästyttävää liikuntaa Vastuu: Sivistyksen toimiala, varhaiskasvatuspalvelut	1. Prosenttiosuus ryhmistä, joissa tavoite toteutuu päivittäin

Toteuma

1. Tavoite on saavutettu: 75 % varhaiskasvatukseen osallistuvista lapsista liikkui hengästyttävästi joka päivä. Hengästyttävän liikkumisen tavoite (100 %) on kunnianhimoinen, joten 75 % voidaan laskea onnistumiseksi. Töitä hengästyttävän liikkumisen edistämiseksi on kuitenkin jatkettava, erityisesti vähän liikkuvien lasten osalta.

Toimenpiteet jatkavat hieman eri sanankääntein osana laajaa hyvinvointisuunnitelmaa vuoden 2029 loppuun saakka.

Tarjotaan maksuttomia ja matalan kynnyksen liikuntaharrastuksia 1. kehittämällä monipuolista My Hobby- ja Harrastussankari -toimintaa yhteistyössä paikallisten yhdistysten kanssa 2. toteuttamalla Talent- toimintaa erityisryhmien lapsille ja nuorille Vastuu: Sivistyksen toimiala, vapaa-aikapalvelut	1. Toteutuneiden ryhmien ja osallistujien määrä

Toteuma

1. Tavoite on saavutettu: MyHobby- ja Harrastussankari -toimintaa on kehitetty monipuolisesti yhteistyössä paikallisten yhdistysten ja muiden toimijoiden kanssa. Vuonna 2025 toiminnassa oli mukana 18 eri järjestäjätahoa, ja harrastusryhmiä toteutui yhteensä 102. Harrastusryhmien kokonaiskävijämäärä oli 8 039. Lisäksi Harrastussankarit-toiminta tavoitti 2799 lasta ja nuorta, ja toimintaa toteutettiin yhteensä 27 koulukerralla.

2. Tavoite on saavutettu: Talent-toimintaa on toteutettu erityisen tuen tarpeessa oleville lapsille ja nuorille asetetun tavoitteen mukaisesti yhteistyössä paikallisten toimijoiden kanssa. Vuonna 2025 Talent-toiminnassa toteutui 6 ryhmää, joiden kokonaiskävijämäärä oli 441.

Toimenpiteet jatkavat osana laajaa hyvinvointisuunnitelmaa vuoden 2029 loppuun saakka.

Tavoite: Lasten ja nuorten kouluruokailuun osallistuminen lisääntyy	
Toimenpiteet	**Arviointikeinot**
Lisätään koululounaalle osallistumisen astetta yhteistyössä eri toimijoiden kesken 1. vahvistamalla opetuksen ja ruokapalveluiden yhteistyötä ruokakasvatuksen osalta 2. varmistamalla lasten ja nuorten kuuleminen ruokailuun liittyvissä asioissa (esim. ruokaraadit, skididialogi) Vastuu: Sivistyksen toimiala, opetuspalvelut ja kuntakehityksen toimiala, ruokapalvelut	1. Ruokailuun osallistuvien oppilaiden määrä 2. Kouluterveyskyselyn tulokset koululounaan osallistumisen ja kokemuksen osalta 3. Kuulluksi tulemisen toimintamallien ja toimenpiteiden kuvaus
Toteuma	
Tavoite on vain osittain saavutettu: 1. Kouluterveyskyselyn 2025 mukaan kouluruokailuun liittyvät tulokset olivat parantuneet edellisestä kyselystä (2023), mutta siitä huolimatta osallistuminen koululounaalle on vähentynyt. Kirkkonummella vain 53 % 8. ja 9. luokan oppilaista ja 54 % lukiolaisista syövät koululounasta päivittäin. Osallistuminen on heikentynyt koko maassa ja koko maan keskiarvot osallistumiselle ovat 56 % ja 64 %. Asiakastyytyväisyyskyselyn tulosten mukaan erityisesti 8. ja 9. luokan oppilaat ja lukiolaiset ovat kriittisimpiä ruoan makuun ja laatuun. 2. Ruokaraateja on jo käytössä useissa oppilaitoksissa, mutta yhteistyötä koulun, oppilaiden ja ruokapalveluiden kesken tulee lisätä (esim. ruokaraati/ruoka-agentit) sekä ruokailun valvontaa parantaa edelleen. Sama tavoite jatkaa hieman erilaisten toimenpiteiden kanssa osana laajaa hyvinvointisuunnitelmaa vuoden 2029 loppuun saakka.	
Viestitään ruokailutottumusten merkityksestä omaan hyvinvointiin ja kestävään kehitykseen 1. tekemällä vaikuttavaa ja saavutettavaa someviestintää 2. viestimällä ruokailutottumusten merkityksestä hyvinvoinnille mm. terveystiedon opetuksessa opetussuunnitelmien mukaisesti Vastuu: Sivistyksen toimiala, opetuspalvelut ja kuntakehityksen toimiala, ruokapalvelut	1. Toteutuneen viestinnän määrä ja kohderyhmän saavuttaminen
Toteuma	
1. Tavoite on vain osittain saavutettu: Ruokapalvelut on viestinyt somessa joistakin juhla- ja teemapäivien ruokailuista. Muu viestintä on ollut lähinnä opasteiden muodossa ruokasaleissa. Ruokapalveluilla ei vielä ole omia somekanavia. Kevään ja syksyn 2026 aikana ruokapalvelun henkilöstölle järjestetään some-koulutusta, mikä toivottavasti edistää tavoitetta. 2. Tavoite on saavutettu: Opettajat ovat velvollisia noudattamaan opetussuunnitelmaa. Muun muassa yläkoululaisten kotitalouden ja terveystiedon opetukseen sisältyy ruokailutottumusten merkitys hyvinvoinnille.	

Sama tavoite jatkaa hieman erilaisten toimenpiteiden kanssa osana laajaa hyvinvointisuunnitelmaa vuoden 2029 loppuun saakka.

Painopiste: Hyvät väestösuhteet

Tavoite: Osallistumisen mahdollisuudet ovat saavutettavia kaikille lapsille, nuorille ja lapsiperheille

Toimenpiteet	Arviointikeinot
1. Vahvistetaan monikielistä ja selkokielistä viestintää kunnan kaikissa palveluissa 2. Suunnitellaan toimintaa (tapahtumat ja palvelut) eri kieli- ja kulttuuriryhmät huomioiden Vastuu: Kaikki palvelut	1. Hytetu-kyselyyn vastanneiden vieraskielisten lkm ja kyselyn tulokset 2. Selkokielisesti tuotetun materiaalin määrä 3. Monikielisen/selkokielisen viestinnän saavutettu määrä

Toteuma

1. Tavoite on saavutettu osittain: Vuoden 2024 Hytetu-kyselyyn vastanneista vieraskielisiä oli 50 kappaletta. Kokonaismäärä kyselyyn vastanneita oli 924. Kyselyyn vastanneet olivat täysi-ikäisiä, joten lasten ja nuorten kokemuksia osallistumisen mahdollisuuksista ei ole saatavilla tämän kyselyn puitteissa. 50 vastaajasta 37 oli lapsiperheitä. Näiden lapsiperheiden osalta kokemus siitä, että pystyy tekemään ja itsellensä tärkeitä asioita ja vaikuttamaan elämänsä kulkuun 78 % oli jokseenkin tai täysin samaa mieltä, mitä voidaan pitää hyvänä tuloksena. Kokemus siitä, että kunta huomioi asukkaiden halun vaikuttaa heidän omiin ja yhteisiin asioihinsa oli hieman matalammalla tasolla, mutta siinäkin 57 % oli jokseenkin tai täysin samaa mieltä. Valittu mittari ei kuitenkaan kerro kovin kattavasti lasten ja nuorten osallistumisen mahdollisuuksista.
2. Tavoite on saavutettu: Monikielistä ja selkokielistä materiaalia on tuotettu useissa eri palveluissa. Viestintää tehdään laajasti kolmella kielellä suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. Monikielisesti toteutuneita viestintämateriaaleja ovat muun muassa erilaiset tiedotteet, lomakkeet ja ohjeistukset. Muiden kielten osalta viestintä on pääosin keskittynyt ukrainan ja venäjänkieliseen materiaaliin.

   Vuonna 2024 osana nuorisopalveluiden hanketta tuotettiin selkokielistä infomateriaalia esimerkiksi nuorisotilojen toiminnasta. Viestinnässä hyödynnettiin myös kuvamateriaalia, jotta sisältö olisi mahdollisimman helposti saavutettavaa. Toiminnan tavoitteena oli tukea erityisesti maahanmuuttajataustaisten nuorten osallistumista vapaa-ajan toimintaan. Myös opetuspalveluissa on tuotettu selkokielistä viestintämateriaalia useissa yhteyksissä.

Painopiste: Turvallinen yhteisö

Tavoite: Lasten ja nuorten tunne psykologisesta turvallisuudesta paranee kaikissa yhteisöissä, joissa he viettävät aikaansa

Toimenpiteet	Arviointikeinot
Opetetaan ja harjoitellaan hyvinvointi- ja vuorovaikutustaitoja	1. Jokaisen toimipaikan pedagogisen

1. kirjaamalla toimipaikkakohtainen suunnitelma kiusaamisen, häirinnän ja väkivallan ehkäisemiseksi varhaiskasvatuksessa. 2. vahvistamalla lasten sosiaalisia taitoja ja tunnetaitoja varhaiskasvatuksen ryhmissä. Vastuu: Sivistyksen toimiala, varhaiskasvatuspalvelut 3. parantamalla oppilaiden turvallisuudentunnetta koululuokissa sekä kehittämällä tunne- ja vuorovaikutustaitoja koulun oman toimintamallin mukaisesti Vastuu: Sivistyksen toimiala, opetuspalvelut	johtamisen suunnitelmaan on kirjattu suunnitelma (100 %) 2. Toimipaikoissa on kuvattu sosiaalisten taitojen ja tunnetaitojen vahvistamisen toimintatavat (100 %) 3. Koulun käyttämän toimintamallin vaikutusten arviointi lukuvuosiarvioinnin yhteydessä

Toteuma

1. Tavoite on saavutettu: Toteuma 100 %

2. Tavoite on saavutettu: Jokaisen toimipaikan pedagogisen johtamisen suunnitelmaan on kuvattu sosiaalisten taitojen ja tunnetaitojen vahvistamisen toimintatavat (100 %). Sosiaalisten- ja tunnetaitojen vahvistamiseen ja kiusaamisen, häirinnän ja väkivallan ehkäisyyn on laadittu toimenpiteet ja niitä on arvioitu kolmesti vuodessa.

3. Tavoite on saavutettu: Perusopetuksen ja lukiokoulutuksen väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän vastaisessa suunnitelmassa yhtenä ehkäisemisen painopisteenä on oppilaiden ja opiskelijoiden tunne- ja vuorovaikutustaitojen edistäminen. Koulujen yhteisöllisen opiskeluhuollon ryhmät ovat arvioineet tavoitteen toteutumista lukuvuoden 2025–2026 osalta. Keskiarvo arvioinnissa oli 3,8 (asteikko 1–5). Tavoitteessa on siis onnistuttu melko hyvin, vaikkakin parantamisen varaa on edelleen.

Varmistetaan, että lasten arjen yhteisöt ovat psykologisesti turvallisia 1. edistämällä opetusryhmien ja koulun yhteisöön kuulumista vahvistavaa toimintaa sekä henkilöstön osaamista kohtaamisten ja yhteisön lujittamisen osalta 2. kehittämällä moniammatillista yhteistyötä opiskeluhuollon, opetuksen, kouluvalmentajien ja koulunuorisotyön kesken 3. kiinnittämällä mahdollisimman varhaisessa vaiheessa huomiota oppilaan luvattomiin poissaoloihin ja tukemalla hänen koulussa käymistään 4. järjestämällä turvataitojen opetusta ja laillisuuskasvatustunteja kouluissa kuntakohtaisen toimintamallin mukaisesti Vastuu: Sivistyksen toimiala, opetuspalvelut ja vapaa-aikapalvelut	1. Kouluterveyskyselyn tulokset kouluympäristössä koetun turvallisuuden ja osallisuuden tunteen osalta 2. Koulun mukavaksi ja luokan ilmapiirin turvalliseksi kokevien osuus oppilaskyselyssä 3. Poissaolojen seuranta Koulu kunnossa -mallin mukaan 4. Huoltajakysely: niiden huoltajien osuus, jotka ovat sitä mieltä, että koulu tukee lapsen hyvinvointia

Toteuma

1. Tavoite on saavutettu osittain: Vuoden 2025 Kouluterveyskyselyn mukaan suurin osa tunsi, että koulussa on turvallinen olo (4. ja 5.lk 91 %, 8. ja 9.lk 87 %, lukio 96 %). Samoin suurin osa koki voivansa olla oma itsensä koulussa (4. ja 5.lk 86 %, 8. ja 9.lk 80 %, lukio 86 %). Osallisuuteen liittyvät indikaattorit oli poistettu vuoden 2025 kyselystä. Lukiolaisten sekä yläkoululaisten kohdalla noin 60 % koki, että opettajat ovat kiinnostuneita oppilaiden kuulumisista. 4. ja 5. luokkalaisista osuus oli puolestaan 41 %, mutta kysymyksen asettelu oli hieman erilainen.
2. Tavoite on saavutettu osittain: Suurin osa oppilaista kokee koulun mukavaksi ja luokan ilmapiirin turvalliseksi, ja erityisesti turvallisuuden tunne vanhemmilla oppilailla on kasvanut. Vuoden 2026 oppilaskyselyssä koulun mukavaksi kokevien osuus pysyi lähes ennallaan vuoteen 2025 verrattuna: 1.–3.-luokkalaisista 72 % (2025: 70 %) ja 4.–9.-luokkalaisista 62 % (2025: 64 %) koki, että koulussa on mukavaa. Luokassa olonsa turvalliseksi tuntevien osuus 1.–3.-luokkalaisista pysyi ennallaan (88 %), ja 4.-9-luokkalaisista nousi (76 %-> 82 %).
3. Tavoite on saavutettu: Poissaolojen seurannassa toimitaan KouluKunnossa-mallin mukaisesti kaikissa kouluissa.
4. Tavoitetta ei ole saavutettu: 75 % huoltajista oli vuoden 2026 huoltajakyselyssä sitä mieltä, että koulu tukee lapsen hyvinvointia, kun vuonna 2025 luku oli 77 % ja 2024 puolestaan 84 %. On kuitenkin huomioitava, että vuoden 2024 jälkeen kysymystä tarkennettiin ja asteikkoa muutettiin hieman, joten vastaukset eivät ole täysin vertailukelpoisia.

Toimenpiteet jatkavat osana laajaa hyvinvointisuunnitelmaa vuoden 2029 loppuun saakka.

1. Selvitetään mahdollisuus luoda turvallisen tilan periaatteet lasten ja nuorten käyttämiin tiloihin Vastuu: Sivistyksen toimiala	1. Tilat, joihin periaatteet on tarpeen ja tarkoituksenmukaista luoda, tunnistettu 2. Turvallisen tilan periaatteiden malli/esimerkki yksiköiden työn tueksi laadittu

Toteuma

1. Tavoite on saavutettu: Turvallisemman tilan periaatteet on laadittu ja otettu käyttöön kaikissa kouluissa, kansalaisopistossa, musiikkiopistossa ja kuvataidekoulussa sekä nuorisotiloissa ja kirjastotalo Fyyrissä.

Tavoite: Lapsille ja nuorille on tarjolla riittävästi tukea mielen hyvinvointiin ja päihteettömyyteen

Toimenpiteet	Arviointikeinot
1. Kartoitetaan ehkäisevän mielenterveys- ja päihdetyön (EMPT) nykytila kunnassa ja suunnitellaan jatkotoimet. Kokonaisuus liitetään osaksi laajaa hyvinvointisuunnitelmaa. Vastuu: Sivistyksen toimiala, vapaa-aikapalvelut	1. Kartoitus tehty ja jatkotoimet suunniteltu

Toteuma

1. Tavoite on saavutettu: Ehkäisevän mielenterveys- ja päihdetyön (EMPT) nykytila kunnassa on kartoitettu. Vuoden 2026 aikana kunnan ehkäisevää mielenterveys- ja päihdetyötä on vahvistettu uudella vakituisella resurssilla, jonka myötä kokonaisuuden suunnittelu ja toteutus on käynnistetty osana kunnan

hyvinvointityötä.

Tavoite: Lapset ja nuoret kokevat olevansa osa itselleen merkityksellistä yhteisöä	
Toimenpiteet	**Arviointikeinot**
Huomioidaan lasten ja nuorten toiveet heitä koskevissa palveluissa ja kunnan palvelujen kehittämisessä 1. kokeilemalla ja kehittämällä monipuolisia lasten ja nuorten osallistamisen tapoja 2. vakiinnuttamalla osallistamisen keinot osaksi palvelujen kehittämistyötä. 3. lisäämällä moniammatillista osaamista ja tietoisuutta palveluiden tuottamisessa mm. jakaen olemassa olevaa osaamista eri ammattiryhmien kesken 4. kehittämällä yhteisöllistä toimintaa yhdessä sisäisten ja ulkoisten sidosryhmien kanssa. Vastuu: kaikki toimialat	1. Osallisuusmallia varten tehtävän kartoitustyön tuotokset 2. Osallistamisen tavat 3. Yhteinen kokemusten ja osaamisen jakaminen yksiköiden välillä ja kuntatasoisesti eri palvelujen kesken (esim. sivistyksen strategiapäivät ja muu työpajatyöskentely sekä muu sisäinen koulutus)

Toteuma

1. Tavoite on saavutettu: Kunnalle valmisteltiin vuoden 2024 aikana osallisuusmalli, jonka yhteydessä kartoitettiin palveluryhmissä tehtävään osallisuus- ja vuorovaikutustyötä. Etenkin sivistyksen toimialalla lapset ja nuoret ovat tärkeä kohderyhmä ja heille tarjotaan erilaisia tapoja osallistua ja vaikuttaa kunnan toimintaan. Kuntakehityksen toimialalla on tunnistettu tarve tavoittaa lapsia ja nuoria vuorovaikutustyössä ja tätä lähdettiin kehittämään vuoden 2025 aikana. Osana kartoitustyötä tehtiin myös yhteistyötä nuorisovaltuuston kanssa toivottujen vuorovaikutustapojen löytämiseksi. Kartoituksen tarkemmat tuotokset on kirjattu Osallisuusmalliin. Vuoden 2025 aikana järjestettiin esimerkiksi Lapsiystävällinen kunta – toimintamallin alkukartoitusvaiheen aikana skididialogi-keskustelutilaisuuksia.

2. Tavoite on saavutettu: Osallisuusmallia varten tehdyn kartoituksen perusteella kunta tarjoaa osallisuus- ja vaikuttamismahdollisuuksia monin eri tavoin: tieto-osallisuuden, suunnitteluosallisuuden, päätösosallisuuden, toimintaosallisuuden ja arviointiosallisuuden keinoin. Osallisuusmalli laadittiin vakiinnuttamaan osallistamisen keinot osaksi palvelujen kehittämistyötä.

3. Tavoite on saavutettu: Yhteisten kokemusten ja osaamisen jakaminen on vakiintunut osaksi perustoimintaa sekä palveluryhmä- että toimialatasolla. Sivistyksen esihenkilöiden ja hallinnon yhteisiä strategiapäiviä on pidetty kolme kertaa vuodessa. Myös kaikkien toimialojen johtoryhmät kokoontuvat säännöllisesti yhteisten asioiden äärelle.

5. Johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset

Viimeiset vuodet ovat osoittaneet sen, että tulevaisuutta on usein hyvin vaikea ennakoida. Toimintaympäristöömme vaikuttavat maailmanlaajuiset megatrendit, kriisit ja pandemiat, mutta myös kansallisella tasolla tehdyt päätökset ja paikallisesti esiin nousevat ilmiöt. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön näkökulmasta kaikki tämä vaikuttaa asukkaiden hyvinvointiin. Vaikka menneen valtuustokauden aikana sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämisvastuu siirtyi kunnilta hyvinvointialueille, kuntien terveyden ja hyvinvoinnin edistämisvastuu säilyy osaltaan kunnilla jatkossakin.

Tähän hyvinvointikertomukseen keräämämme tietopohjan avulla pystymme paremmin havaitsemaan asukkaidemme tämänhetkiset hyvinvoinnin vahvuudet ja haasteet sekä viime vuosina kielteiseen suuntaan liikkuneet kehityskulut. Havaintojen ja yhteen kerätyn tiedon avulla voimme paremmin tehdä tietoon perustuvia päätöksiä siitä, millaisiin asioihin tulevien vuosien aikana meidän tulee kuntana valmistautua ja reagoida. Toisaalta myös myönteiset kehityskulut antavat meille arvokasta tietoa siitä, missä asioissa olemme onnistuneet ja miltä osin toimintaamme kannattaa jatkaa samaan malliin.

THL:n valmistelema vähimmäistietosisältö kunnan hyvinvointikertomukselle ohjaa tarkastelemaan asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä kokonaisvaltaisesti huomioiden kunnan laajan toimintakentän. Kielteisinä kehityskulkuina Kirkkonummella esiin nousivat erityisesti useat Kouluterveyskyselyssä kerätyt tiedot lasten ja nuorten hyvinvoinnista. Eritoten lukiolaisten kohdalla huolta nousi humalahakuisen alkoholinkäytön määrässä, joka on noussut huomattavasti edellisestä mittauskerrasta. Humalahakuinen alkoholinkäyttö on myös sekä yläkoululaisilla että toisen asteen opiskelijoilla keskimäärin yleisempää kuin valituissa vertailukunnissa. Lasten fyysinen toimintakyky on heikentynyt 5. luokkalaisten Move-mittausten tulosten perusteella ja samaan aikaan ylipaino on yleistynyt 2–12-vuotiailla lapsilla. Työikäisten kohdalla rakennetyöttömyys 15–64-vuotiaiden kohdalla on ollut kasvussa. Ikäihmisten osalta kaatumisista tai putoamisista johtuvien hoitojaksojen määrä on ollut kasvussa Kirkkonummella.

Myös positiivisia kehityskulkuja on havaittavissa. Lapsiperheiden hyvinvointi on vähimmäistietosisältöjen perusteella kohentunut, sillä sekä toimeentulotukea pitkäaikaisesti saavien lapsiperheiden että ahtaasti asuvien lapsiasuntokuntien määrä on laskenut. Nuorten liikkumisen tulokset ovat parantuneet. Yläkoululaisten Move-mittausten tulokset ovat kohentuneet ja säilyvät parhaina suhteessa valittuihin vertailukuntiin. Vähintään tunnin päivässä liikkuvien määrät ovat kasvaneet sekä yläkoululaisilla ja toisen asteen opiskelijoilla. Kaikista ikäluokista vammojen ja myrkytysten takia sairaalassa hoidettujen potilaiden määrä on niin ikään vähentynyt.

Huomionarvoista on, että vähimmäistietosisältöjen indikaattorit tarkastelevat kehityskulkuja

pitkällä aikavälillä. Myös hyvinvointikertomuksen aikajänne ohjaa tarkastelemaan trendejä vähintään neljän vuoden ajalta. Kuntana kuitenkin analysoimme luonnollisesti kaikkia mittaustuloksia myös erillisinä kokonaisuuksina, joten reagoimme tuloksiin myös lyhyemmällä aikavälillä. Tämä näkyy esimerkiksi Move-mittausten tuloksissa. Useiden vuosien ajan Kirkkonummen yläkoululaisten tulokset Move-mittauksissa heikentyivät. Vuodesta 2023 lähtien suunta on kuitenkin kääntynyt kohti parempaa. Johtopäätöksiä ja niiden perusteella toimenpiteitä tehdessä täytyy siis ottaa huomioon sekä pitkän että lyhyen aikavälin kehityskulut. Tarkastelun aikavälin huomioimisen lisäksi myös vertailuun valitut kunnat tuovat meille arvokasta tietoa. Monet ilmiöt ovat valtakunnallisia, joten Kirkkonummen suoriutuminen verrattuna muihin kuntiin on myös tärkeää ottaa huomioon. Vaikka Kirkkonummen tulokset olisivat kehittyneet kielteiseen suuntaan, voi vertailemalla muihin kuntiin tulokset suhteuttaa myös laajempaan näkökulmaan.

Edellisessä hyvinvointisuunnitelmassa määriteltyihin tavoitteisiin on valtuustokauden aikana päästy kiitettävästi. Tavoitteiden toteutumisen arviointiin toi haasteita edellisen valtuustokauden aikana toteutunut sote-uudistus, jonka myötä kunnan toimintakenttä koki suuren muutoksen. Uudistuksen myötä kunnan perusturvan toimiala siirtyi käytännössä kokonaisuudessaan Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen vastuualueelle, joten monilta osin tälle toimialalle asetettuja tavoitteita on ollut mahdotonta toteuttaa, seurata ja arvioida.

Niiltä osin, kun tavoitteiden onnistumista on ollut mahdollista mitata, havainnot ovat positiiviset. Lasten ja nuorten osalta tavoitteet koulupoissaolojen vähentymisestä ja kouluvalmentaja- ja poissaolomallin juurruttamisesta ovat onnistuneet. Oppilaiden poissaolojen määrä on pienentynyt ja kaikissa yläkouluissa on kokoaikainen kouluvalmentaja. Myös alakouluissa kiertää kolme kouluvalmentajaa. Kaikissa peruskouluissa on myös tavoitteen mukaisesti laadittu luokan hyvinvointisuunnitelmat. Lasten ja nuorten harrastusmahdollisuuksia on edelleen edistetty MyHobby ja Talent -kerhotoimintaa jatkamalla ja laajentamalla. Myös kuntalaisten arkiliikunnan mahdollisuuksia on kehitetty laajentamalla jalankulku- ja pyöräilyväyliä uusille asemakaava-alueille.

Tavoite olemassa olevien virkistys- ja kuntoilualueiden ylläpitämiseksi ja uusien rakentamiseksi on toteutunut osittain. Nykyiset virkistysalueet, lähiliikuntapaikat ja ulkokuntoilualueet on ylläpidetty hyvällä tasolla. Tavoitteeseen listatuista uusista paikoista Veikkolan kuntoportaat ovat valmistuneet vuonna 2022. Muiden, kuten Sarvvikinportin ja Juhlakallion ulkokuntoilualueiden sekä Linlon ja Meikon ulkoilualueiden parkkipaikkojen laajennuksien kohdalla suunnitelmat ovat hieman muuttuneet. Näistä Linlon parkkipaikan laajennus on suunniteltu toteutettavaksi vuonna 2026 ja Juhlakallion ulkokuntoilualueen rakentaminen vuonna 2029.

Myös erillisen vuosille 2024–2026 laaditun lasten ja hyvinvointisuunnitelman tavoitteet on saavutettu suurimmilta osin. Jotkin lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmassa olleet tavoitteet ja toimenpiteet ovat jo osa laajaa hyvinvointisuunnitelmaa ja jatkavat siten vuoden 2029 loppuun

saakka.

Tälle valtuustokaudelle 2025–2029 valmistellussa hyvinvointisuunnitelmassa olemme pyrkineet ottamaan huomioon hyvinvointikertomuksessa esiin nousseet tiedot asukkaiden hyvinvoinnista ja terveydestä. Tässä hyvinvointisuunnitelmassa haluamme vastata monipuolisesti asukkaiden tarpeisiin ja erilaisiin elämäntilanteisiin sekä ottamaan huomioon kunnan koko toimintakentän ja sen tarjoamat laajat mahdollisuudet tarkastella hyvinvointia. Suunnitelmassa asetetut tavoitteet pohjautuvat hyvinvointikertomuksessa esitetylle tiedolle ja palveluissa kuntalaisten parissa havaituille haasteille ja onnistumisille.

Osa 2: Hyvinvointisuunnitelma 2026–2029

6. Kuntastrategia 2024–2030

Kirkkonummen kuntastrategia vuosille 2024–2030 hyväksyttiin kunnanvaltuuston kokouksessa 4.3.2024. Kuntastrategia on kunnan toimintaa ja päätöksentekoa ohjaava suunnitelma, jossa määritellään kunnan suunta sekä sen tärkeimmät pidemmän aikavälin tavoitteet. Hyvinvoinnin edistäminen on nostettu Kirkkonummen kuntastrategiaan kaikkea kunnan toimintaa läpileikkaavana teemana. Tarkempana tavoitteena strategiasta löytyy "edistämme kuntalaisten ja kunnan työntekijöiden hyvinvointia, terveyttä ja koettua elämänlaatua". Tämä hyvinvointisuunnitelma osaltaan toimii kuntastrategiaa toimeenpanevana asiakirjana. Hyvinvointisuunnitelma toteuttaa kuntastrategiaa läpileikkaavaa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitetta.

7. Hyvinvoinnin edistämisen erillisohjelmat ja -suunnitelmat

Kuntastrategia 2024–2030
Kirkkonummen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2024–2026
Kirkkonummen varhaiskasvatussuunnitelma
Kirkkonummen esiopetussuunnitelma
Kirkkonummen suomenkielisen perusopetuksen opetussuunnitelma
Kirkkonummen ruotsinkielisen perusopetuksen opetussuunnitelma
Kirkkonummen kunnan opiskeluhuoltosuunnitelma
Elev- och studerandevårdsplan för Kyrkslätts kommun
Suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä
Plan för att skydda studerande mot våld, mobbning och trakasserier
Kirkkonummen kotoutumisohjelma 2025–2026
Kirkkonummen kunnan osallisuusmalli 2025–2030
Kirkkonummen vammaispoliittinen ohjelma 2014–2025
Kirkkonummen kunnan palveluverkkosuunnitelma 2025–2035
Kirkkonummen yleinen valmiussuunnitelma
Kirkkonummen kulttuuristrategia 2025
Kirkkonummen henkilöstön tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma 2024–2025
LUMO-ohjelma – Kirkkonummen luonnon monimuotoisuuden turvaamisen toimintaohjelma 2025–2030

8. Hyvinvointisuunnitelma 2026–2029

Hyvinvointisuunnitelman avulla johdetaan ja kehitetään hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työtä Kirkkonummella. Valtuustokausittainen hyvinvointisuunnitelma ohjaa kuntaa suunnittelemaan hyte-työtä pitkäjänteisesti, kuntastrategiaan sekä hyvinvointikertomuksessa kerättyyn laadulliseen ja määrälliseen tietoon pohjautuen. Hyvinvointisuunnitelman painopisteet on valittu kunnan poikkihallinnollisessa hyte-ryhmässä ja hyväksytty kunnan johtoryhmässä. Suunnitelmaan valitut painopisteet ovat linjassa kuntastrategian ja Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen alueellisen hyvinvointisuunnitelman kanssa.

Tälle valtuustokaudelle vuosille 2026–2029 laaditussa hyvinvointisuunnitelmassa tarkastellaan kunnan toimintaa aiempaa suunnitelmaa laajemmin hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen näkökulmasta. Tämä näkyy myös hyvinvointisuunnitelman tavoitteiden asettelussa siten, että painopisteet ja niiden alle sijoitetut tavoitteet tarkastelevat asukkaiden hyvinvointia kokonaisvaltaisesti useiden eri tekijöiden kautta. Asukkaiden terveys ja hyvinvointi koostuvat lukemattomista toisiinsa kytkeytyvistä osatekijöistä, jotka suunnitelmaan asetetuissa tavoitteissa on otettava huomioon.

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen alueellisessa hyvinvointisuunnitelmassa painopisteiksi on määritelty mielen hyvinvoinnin vahvistaminen, terveiden elintapojen tukeminen, hyvinvointi- ja terveyserojen kaventaminen, tiedolla johtamisen kehittäminen, turvallisuuden edistäminen ja esteettömyyden ja saavutettavuuden edistäminen. Kirkkonummen kunnan hyvinvointisuunnitelma vie osaltaan eteenpäin myös tuota alueellista hyvinvointisuunnitelmaa.

8.1. Ikäihmisten hyvinvointisuunnitelma 2026–2029

Koko kunnan väestöä koskevan laajan hyvinvointikertomuksen ja –suunnitelman lisäksi kunnan on laadittava suunnitelma toimenpiteistään ikääntyneen väestön hyvinvoinnin, terveyden, toimintakyvyn ja itsenäisen suoriutumisen tukemiseksi osana kunnan hyvinvointikertomusta ja -suunnitelmaa (Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista 28.12.2012/980, §5).

Laajan hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman yhteydessä on valmisteltu myös erillinen kokonaisuus ikäihmisten terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi. Ikäihmisten hyvinvointisuunnitelma täydentää laajaa suunnitelmaa keskittyen yli 65-vuotiaiden kirkkonummelaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen. Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen hyvinvointisuunnitelma vuosille 2024–2026 käsittelee ikääntyneen väestön hyvinvointia, joka alueella on kansallisesti hyvällä tasolla. Ikääntyneiden määrä kasvaa nopeasti, erityisesti yli 75- ja 85-vuotiaiden osalta. Suurin osa ikääntyneistä asuu kotona, ja yksinasuvien osuus on hieman pienempi kuin muualla Suomessa.

Laajassa hyvinvointikertomuksessa kuvataan kirkkonummelaisten hyvinvointiin ja terveyteen liittyvien tekijöiden muutosta vuosien 2021–2025 aikana sekä hyvinvoinnin nykytilaa kaikkien ikäluokkien osalta. Hyvinvointikertomuksen kappaleeseen 3.3. Ikäihmisten hyvinvointi on koottu tietoja asukkaiden terveyden ja hyvinvoinnin nykytilasta ja kunnan tuottamista palveluista nimenomaan ikäihmisten näkökulmasta. Nämä ikääntynyttä väestöä koskevat nostot toimivat

myös tämän suunnitelman taustatietoina. Ikäihmisiä koskevat tavoitteet on koottu hyvinvointisuunnitelman kunkin painopisteen kohdalle oman otsikkonsa alle.

8.2. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2027–2029

Kunnan on laadittava lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, joka hyväksytään kunnanvaltuustossa ja tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa. Suunnitelma on otettava huomioon kuntalain (410/2015) 110 §:n mukaista talousarviota ja -suunnitelmaa laadittaessa. Suunnitelma on osa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021) 6 §:ssä tarkoitettua kunnan hyvinvointisuunnitelmaa.

Suunnitelman tarkoituksena on edistää lasten ja nuorten hyvinvointia kunnassa. Kirkkonummen kunnan voimassa oleva lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on laadittu vuoden 2026 loppuun saakka. Osana hyvinvoinnin osasuunnitelmien ja -ohjelmien yhdistämistä myös lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma liitetään nyt osaksi laajaa hyvinvointikertomusta ja -suunnitelmaa. Näin lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma osaltaan täydentää laajan hyvinvointikertomuksen tietopohjaa ja kohdistaa tavoitteita erityisesti lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmien sisällöstä säädetään lastensuojelulain (417/2007) 12 §:ssä. Kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman tulee sisältää tiedot

- lasten ja nuorten kasvuoloista sekä hyvinvoinnin tilasta
- lasten ja nuorten hyvinvointia edistävistä sekä ongelmia ehkäisevistä toimista palveluista
- yhteistyön järjestämisestä eri viranomaisten sekä lapsille ja nuorille palveluja tuottavien yhteisöjen ja laitosten välillä; sekä
- suunnitelman toteuttamisesta ja seurannasta.

Hyvinvointialueen on lisäksi laadittava lastensuojelun järjestämiseksi ja kehittämiseksi hyvinvointialueen toimintaa koskeva alueellinen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, joka hyväksytään hyvinvointialueen aluevaltuustossa ja tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa.

8.3. Toimintaympäristössä tapahtuvat muutokset 2026–2029

Tämän valtuustokauden aikana Kirkkonummen väestönkasvu tulee jatkumaan ja samalla kunnan ikärakenne muuttuu. Väestöennusteiden mukaan kasvua tulee suurilta osin monikielisistä ja erilaisista kulttuuritaustoista. Nämä väestömuutokset vaikuttavat väistämättäkin siihen, millaisia palveluita kuntalaiset tarvitsevat ja on sen takia huomioitava tulevaisuudessa myös kunnan toiminnan suunnittelussa.

Vaikka lasten määrä Kirkkonummella laskee, niin varhaiskasvatuksen osallistumisasteen ja sitä kautta palveluntarpeen ennakoidaan lähivuosina edelleen nousevan. Onkin edelleen tärkeää jatkaa Kirkkonummen varhaiskasvatuspalveluiden pitkäjänteistä kehittämistyötä kestävään elämäntapaan kasvamisessa. Laadukas varhaiskasvatus tasoittaa erilaisista taustoista tulevien lasten oppimiseroja ja vahvistaa näin koulutuksellista tasa-arvoa ja ehkäisee syrjäytymistä.

Väestöennusteiden mukaan kouluikäisten lasten ja nuorten osuus tulee laskemaan merkittävästi tulevien vuosien aikana. Toisaalta samalla monikielisten ja eri kulttuuritaustoista tulevien lasten osuus sekä vaativan erityisen tuen piirissä olevien oppilaiden määrä ja suhteellinen osuus kasvavat. Opetuspalveluissa seurataan tarkasti oppilasmäärien kehitystä kunnan eri alueilla ja kohdistetaan resursseja palvelutarpeen mukaisesti.

Opetus- ja kulttuuriministeriössä on valmisteltu lakimuutokset, joiden seurauksena oppimisen ja koulunkäynnin tuki uudistui sekä esi- ja perusopetuksessa että lukiokoulutuksessa 1.8.2025 alkaen. Lakimuutosten seurauksena myös opetussuunnitelmien perusteisiin on tehty tarvittavat päivitykset niin valtakunnallisesti kuin paikallisestikin. Esi- ja perusopetuksen osalta siirrytään pois kolmiportaisesta tuen mallista. Jatkossa tuki rakentuu oppimisen edellytyksiä tukeville opetusjärjestelyille, ryhmäkohtaisille tukimuodoille ja oppilaskohtaisille tukitoimille. Lukuvuosi 2025–2026 on siirtymäaikaa, jolloin uutta tuen mallia jalkautetaan kaikissa esiopetuksen toimipaikoissa ja peruskouluissa, ja oppilaita koskevat tuen päätökset päivitetään vastaamaan lakimuutosta. Lukiokoulutuksen osalta opiskelijan saama tuki jakautuu ennaltaehkäisevään, aineenopetuksen tukena annettavaan oppimisen tukeen sekä hallintopäätöksen kautta annettavaan erityisopetukseen.

Vapaa-aikapalvelujen palvelutarpeeseen tulee vaikuttamaan sekä väestön ikääntyminen että monikulttuurisuuden lisääntyminen. Palveluja tuotetaan kaikille kuntalaisille, ja eri kohderyhmien tarpeet pyritään huomioimaan saavutettavuuden ja yhdenvertaisuuden vahvistamiseksi. Palveluissa pyritään tunnistamaan eri käyttäjäryhmien tarpeet, elämäntilanteet ja mahdolliset esteet osallistumiselle. Tavoitteena on rakentaa sujuvia, saavutettavia ja asiakaslähtöisiä palvelupolkuja, jotka edistävät hyvinvointia ja tukevat kaikkien kirkkonummelaisten mahdollisuuksia osallistua aktiiviseen arkeen.

Seuraamme tulevina vuosina tarkasti kunnan toimintaan ja palveluihin vaikuttavia globaaleja, kansallisia ja paikallisia kehityskulkuja. On kaikkien kuntalaisten etu, että pystymme mahdollisimman onnistuneesti ennakoimaan kuntamme suuntaa ja sitä kautta vastaamaan eteemme tuleviin haasteisiin sekä muuttamaan toimintaamme. Myös tässä

hyvinvointisuunnitelmassa asetetut tavoitteet ja niitä toteuttavat toimenpiteet ovat osa kauaskatseista, strategista työtämme. Tavoitteiden asettelussa olemme nykyisen tietomme valossa pyrkineet ymmärtämään missä olemme nyt, ja millaisilla toimenpiteillä pystymme varmistamaan asukkaidemme hyvinvoinnin myös jatkossa. Huomioimme tämän hyvinvointisuunnitelman tavoitteet myös tulevissa henkilöstön osaamisen kehittämisen suunnitelmissa, jotta pystymme tarjoamaan henkilöstölle tarvittavat työkalut ja osaamisen tavoitteisiin pääsemiseksi.

8.4. Hyvinvoinnin painopisteet valtuustokaudelle 2025–2029

8.4.1. Painopiste: Turvallinen ja viihtyisä elinympäristö

Painopiste Turvallinen ja viihtyisä elinympäristö pohjautuu Kirkkonummen kuntastrategian päämäärään Yhteisöllinen ja elävä Kirkkonummi – Porkkalasta Nuuksioon. Strategian tavoitteeksi on kirjattu, että ”Kirkkonummi on viihtyisä, turvallinen, luonnonläheinen ja pientalovaltainen kunta kaikenikäisille asukkailleen”. Myös strategian tavoitetta ”Kuntakeskuksemme on elävä kohtaamispaikka, joka houkuttelee viihtymään ja joka tunnetaan niin tapahtumista kuin laajasta palvelutarjonnasta” toteutetaan osaltaan tämän painopisteen alla. Painopiste toteuttaa myös Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen alueellisen hyvinvointisuunnitelman tavoitteita ”turvallisuuden edistäminen” ja ”mielen hyvinvoinnin vahvistaminen”.

Tavoite: Kunnan asuntopolitiikka tukee monipuolisen ja riittävän asuntotuotannon toteuttamista kuntaan	
Toimenpide	**Toteutuksen arviointi**
Päivitetään kunnan maa- ja asuntopolitiikan periaatteet. Periaatteissa otetaan huomioon kunnan toimenpiteet monipuolisen asuntotuotannon toteutuminen kaiken ikäisille ja kaikkien tarpeisiin.	1. Kunnan maa- ja asuntopoliittiset periaatteet on päivitetty Vastuu: Kuntakehityksen toimiala, elinvoiman palveluryhmä

Tavoite: Syrjäytymisen ennaltaehkäisy osana asumisneuvonnan työtä	
Toimenpide	**Toteutuksen arviointi**
Tuetaan asumisen yhteisöllisyyttä kunnassa muun muassa yhteistyössä asukasyhdistysten kanssa Vahvistetaan yhteistyötä yleishyödyllisten asunnontarjoajien ja syrjäytyneiden tai syrjäytymisvaarassa olevien parissa toimivien	1. Vakiintunut rakenne kunnan ja muun muassa asukasyhdistysten välille asumisen yhteisöllisyyden tukemiseksi on luotu 2. Yhteistyötä ohjaava toimintamalli on luotu ja otettu käyttöön

toimijoiden kanssa Tuodaan kunnassa esille kaikkein heikoimmassa asemassa olevien kuntalaisten asumisen asioita Vahvistetaan ja vakiinnutetaan asumisneuvonnan resursseja	3. Heikoimmassa asemassa olevien kuntalaisten asumisen asiat näkyvät päätöksenteossa ja mediassa 4. Asumisneuvonnassa on kaksi vakituista työntekijää (virka/toimi) Vastuu: Yhteiset palvelut, asumisneuvonta

Tavoite: Arjen fyysinen turvallisuus on hyvällä tasolla	
Toimenpide	**Toteutuksen arviointi**
Kehitetään liikkumisen turvallisuutta erityisesti koulujen ja päiväkotien läheisyydessä laatimalla liikenneturvallisuussuunnitelma yhteisten palveluiden, kuntakehityksen ja koulujen yhteistyöllä ➔ Kartoitusten perusteella priorisoidaan ja toteutetaan turvallisuutta parantavia rakenteita julkisilla alueilla, kuten puistoissa ja kevyen liikenteen väylillä toteuttamalla esimerkiksi nopeusrajoituksia, suojateiden parannuksia ja valaistuksen lisäyksiä Järjestetään poliisin kanssa säännöllisiä tapaamisia turvallisuuden edistämiseksi	1. Liikenneturvallisuussuunnitelma on laadittu 2. Toteutetut toimenpiteet verrattuna liikenneturvallisuussuunnitelmaan 3. Vähintään vuosittainen tapaaminen arjen turvallisuuteen liittyvien asioiden osalta Vastuu: Kaikki toimialat yhteistyössä

Tavoite: Toimiva turvallisuusviestintä ja kunnan valmius toimia häiriö- ja poikkeustilanteissa	
Toimenpide	**Toteutuksen arviointi**
Järjestetään AVAK-harjoituksia sekä osallistutaan muihin valmiusharjoituksiin Tarjotaan monikielistä ja saavutettavaa turvallisuustietoa eri kanavissa ➔ Julkaistaan säännöllisesti turvallisuusohjeita kunnan verkkosivuilla ja sosiaalisen median kanavissa ➔ Jaetaan toimipaikoissa painettuna	1. AVAK- tai muita valmiusharjoituksia on järjestetty tai niihin osallistuttu vuosittain 2. Turvallisuusohjeita on julkaistu säännöllisesti vuosittain 3. Kunnan talouden ja toiminnan suunnittelussa on varmistettu turvallisuus- ja varautumistyön jatkuvuus

erilaisia varautumisen ja turvallisuuden ohjeistuksia eri kielillä Riittävät resurssit edistämään kuntatasoisesti varautumistoimintaa ja -tietoisuutta	Vastuu: Yhteiset palvelut: turvapalvelut, viestintä ja talouspalvelut, kuntakehitystoimialaa tukien

Tavoite: Asukkaiden yhteisöllisyys ja turvallisuudentunne on hyvällä tasolla	
Toimenpide	**Toteutuksen arviointi**
Vahvistetaan koulujen, päiväkotien ja vapaa-ajan kohteiden turvallisuuskulttuuria yhtenäistämällä kohteiden pelastus- ja turvallisuussuunnitelmat, järjestämällä turvallisuuspäiviä oppilaille ja huoltajille sekä säännöllisiä turvallisuuskoulutuksia henkilöstölle Tuetaan naapurustojen yhteisöllisyyttä ja turvallisuustietoisuutta myöntämällä kylä- ja asukasyhdistyksille avustuksia turvallisuutta edistävien tapahtumien järjestämiseen Kiinnitetään aluesuunnittelussa erityistä huomiota toteutettavien maankäyttöratkaisujen turvallisuustekijöihin (ml. alueiden turvallisuus ja kunnossapidettävyys, valaistus, asuntotyyppien ja -kokojen jakauma)	1. Kohteiden pelastus- ja turvallisuussuunnitelmat on yhtenäistetty 2. Turvallisuuspäiviä on järjestetty ja henkilöstöä koulutettu ainakin kerran lukuvuodessa 3. Henkilöstölle säännöllisesti järjestettävät turvallisuuskyselyt turvallisuustason mittaamiseksi 4. Kylä- ja asukasyhdistysten avustuksien myöntämisperusteisiin on lisätty turvallisuutta edistävä toiminta Vastuu: Kaikki toimialat yhteistyössä 5. Kunnan asukaskyselyn tulokset turvallisuuden kokemuksen osalta Vastuu: Kuntakehityksen toimiala

Ikäihmisten hyvinvointitavoitteet

Tavoite: Toteutetaan ikäihmisille yhteisöllisiä, esteettömiä ja vetovoimaisia asumisratkaisuja, joihin asukkaat voivat omatoimisesti hakeutua ja tarvittaessa saada tukea ja palveluja	
Toimenpide	**Toteutuksen arviointi**
Kaavoitetaan kunnan omistamalle maalle yhteisöllisiä asumisratkaisuja mahdollistavia tontteja; esimerkiksi Jokiniitty, Rajanotko, Villa Haga sekä Veikkolan keskusta	1. Alueiden asemakaavat ovat valmistuneet 2. Tontteja kpl Vastuu: Kuntakehityksen toimiala, elinvoimapalvelut

Lasten ja nuorten hyvinvointitavoitteet 2027–2029

Tavoite: Lapset ja nuoret ovat mukana lähiympäristön suunnittelussa	
Toimenpide	**Toteutuksen arviointi**
Lasten ja nuorten aktiivinen osallistaminen kaava-, katu-, puisto- tai pihasuunnitteluvaiheessa heitä koskevassa hankkeissa (esimerkiksi keskusta-alueen ulkotilojen suunnittelu tai päiväkodin toteuttaminen)	1. Suunnitteluun osallistettujen lasten tai nuorten määrä ja 2. Heiltä tulleiden toiveiden tai ideoiden vaikutus lopputuotteeseen Vastuu: Kuntakehityksen toimiala, kaavoituspalvelut ja infrapalvelut

Tavoite: Lapset ja nuoret tuntevat omat oikeutensa ja velvollisuutensa yhteiskunnassa	
Toimenpide	**Toteutuksen arviointi**
Lapsille ja nuorille suunnatun laillisuuskasvatuksen toimintamallin vakiinnuttaminen	1. Toimintamalli on vakiintunut kaikkiin kouluihin Vastuu: Sivistyksen toimiala, opetuspalvelut ja vapaa-aikapalvelut

Tavoite: Oppilaiden kokemus kiusaamiseen puuttumisesta paranee. Kiusaamiseen puututaan koulussa useammin ja tehokkaammin.	
Toimenpide	Toteutuksen arviointi
Kiusaamiseen puuttumisen painottaminen ja tämän näkyväksi tekeminen Aikuiselle kertomiseen kannustaminen Selkeät puuttumisen tavat: Kaikkia oppilaitoksia koskevat kunnassa käytössä olevat systemaattiseen kiusaamiseen puuttumisen portaat Toimiva valvonta kaikissa tilanteissa	1. Oppilaskyselyjen kiusaamista koskevat tulokset 2. Opiskeluhuoltosuunnitelman toteutumisen arvioinnin tulokset koskien väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän suunnitelman toteutumista Vastuu: Sivistyksen toimiala, opetuspalvelut

8.4.2. Painopiste: Luonto, liikunta ja terveet elämäntavat

Painopiste Luonto, liikunta ja terveet elämäntavat pohjautuu eritoten Kirkkonummen kuntastrategian päämäärään Yhteisöllinen ja elävä Kirkkonummi – Porkkalasta Nuuksioon. Strategian tavoitteeksi on kirjattu ”Innostamme kuntalaisia aktiiviseen elämäntapaan, liikkumaan ja kulttuurin pariin. Kirkkonummella on mahdollisuus kohtaamisiin ja elämyksiin luonnossa ja tapahtumissa, niin arjessa kuin juhlassakin”. Painopiste toteuttaa myös Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen alueellisen hyvinvointisuunnitelman tavoitteita ”terveiden elintapojen tukeminen”, ”mielen hyvinvoinnin vahvistaminen” ja ”hyvinvointi- ja terveyserojen kaventaminen”.

Tavoite: Liikunnallisen elämäntavan edistäminen	
Toimenpide	Toteutuksen arviointi
Tunnistamme vähemmän liikkuvat lapset ja teemme heidän liikkumisensa tueksi toimenpiteitä Jokainen lapsi liikkuu sykettä nostattavasti ja hengästyttävästi päivittäin Parannetaan nykyisten kävely- ja pyöräilyreittien laatua ja sujuvuutta sekä laajennetaan verkkoa erityisesti niille alueille, joilta puuttuu mahdollisuus turvalliseen liikkumiseen jalan tai polkupyörällä	1. Pedagogisen johtamisen suunnitelmaan kirjatut tehdyt toimenpiteet 2. Prosenttiosuus pedagogisen johtamisen suunnitelmassa (Tavoite 100 %) Vastuu: Sivistyksen toimiala, varhaiskasvatuspalvelut

Kehitetään kävelyn ja pyöräilyn verkkoa tulevaisuudessa toteuttamalla uusia, ajoneuvoliikenteestä erillään olevia kävelyn ja pyöräilyn pääreittejä sekä täydentämällä maanteiden varsien yhteyksiä Kouluissa lisätään aktiivista välituntitoimintaa sekä toteutetaan monipuolista liikunnan opetusta opetussuunnitelmien mukaisesti ja kehitetään koulupäivien liikunnallisuutta kaikissa oppilaitoksissa Tarjotaan valinnaisia liikunnan lukiokursseja eri teemoin ja aihein Kannustetaan koulumatkojen kulkemiseen jalan tai pyörällä	3. Kävelyn ja pyöräilyn kehittämisohjelma on päivitetty ja sen mukaisiin tavoitteisiin on päästy Vastuu: Kuntakehityksen toimiala, infrapalvelut 1. Koulukohtainen toteutumisen arviointi tehdään lukuvuosiarvioinnin yhteydessä 2. Toiminta on koettu hyödylliseksi ja se on vakiintunut osaksi lukioiden arkea 3. Kävellen ja pyörällä kouluun liikkuvien osuus Vastuu: Sivistyksen toimiala, opetuspalvelut

Tavoite: Päivittäin koululounaalle osallistuvien oppilaiden määrä nousee	
Toimenpide	**Toteutuksen arviointi**
Pyritään huomioimaan oppilaiden toiveet ruokalistasuunnittelussa paremmin, huomioiden kuitenkin ravitsemussuositukset Parannetaan ruokailun valvontaa Pyritään toteuttamaan ruokailuajat kouluruokasuosituksen mukaisesti Kiinnitetään enemmän huomiota ruokailutilojen viihtyvyyteen	1. Toive- ja teemapäivien määrä vuodessa 2. Ruokapalvelun asiakastyytyväisyyskysely 1 x / vuosi 3. Kouluterveyskyselyn tulokset kouluruokailuun osallistuneiden määrästä Vastuu: Ruokapalvelut ja opetuspalvelut

Tavoite: Hyvinvoinnin tukeminen lasten luontosuhdetta vahvistamalla	
Toimenpide	**Toteutuksen arviointi**
Jokainen varhaiskasvatuksen lapsiryhmä viettää viikoittain vähintään yhden luonnossa oppimisen päivän	1. Luonnossa oppimisen päiviä vietetty viikoittain, kyllä/ei 2. Kuinka monella pihalla

Päiväkotipihoja luonnonmukaistetaan viihtyisiksi leikin paikoiksi	luonnonmukaistamisen toimia on tehty Vastuu: Sivistyksen toimiala, varhaiskasvatuspalvelut

Tavoite: Ulkoilualueiden saavutettavuuden lisääminen	
Toimenpide	**Toteutuksen arviointi**
Lisätään edelleen tietoisuutta Kirkkonummen luonnosta ja ulkoilualueista	1. Nostetaan ulkoilualueita aktiivisesti esiin palveluissa, joissa kohdataan kuntalaisia eri kohderyhmistä (esim. suomen kielen opetus maahanmuuttajille) Vastuu: Sivistyksen toimiala, vapaa-aikapalvelut

Tavoite: Monimuotoinen lähiluonto on helposti saavutettavissa	
Toimenpide	**Toteutuksen arviointi**
Kaavoituksessa pyritään säilyttämään ja kehittämään luonnonympäristöjä ihmisten arjen läheisyydessä. Asuntoalueilla pyritään siihen, että luontoon pääsee helposti kävellen tai pyörällä. Uusilla kaava-alueilla voidaan asettaa tavoite etäisyys luontoon tai viheralueelle Vahvistetaan lähiluonnon monimuotoisuutta toteuttamalla LUMO-ohjelmaa Toteutetaan virkistysalueiden saavutettavuutta tukevia investointeja talousarvioiden puitteissa	1. LUMO-ohjelman toimenpiteiden toteutuminen. Seuranta LUMO-ohjelman mukaisesti Vastuu: kaikki toimialat 2. Vuosittain toteutuneet investoinnit Vastuu: Kuntakehityksen toimiala, infrapalvelut ja sivistyksen toimiala, vapaa-aikapalvelut

Ikäihmisten hyvinvointitavoitteet

Tavoite: Aktiivisen elämäntavan edistäminen	
Toimenpide	**Toteutuksen arviointi**

Kehitetään ohjattua toimintaa ja tarjotaan senioreille erilaisia mahdollisuuksia aktiiviseen arkeen ja edistää omaa hyvinvointia ja yhteisöllisyyttä	Vapaa-aikapalvelujen senioreille kohdennettujen palvelujen kokonaisosallistujamäärä ➔ Opistojen yli 65-vuotiaat kurssilaiset, senioripakun osallistujat, senioreille suunnattujen digiopastusten osallistujat, liikuntapalveluiden senioreille suunnattujen liikunnanohjausten osallistujat ja seniorikohtaamisiin osallistujat (senioritreffit, perjantaipölinät, torstaipelit ym.) Vastuu: Sivistyksen toimiala, vapaa-aikapalvelut

Lasten ja nuorten hyvinvointitavoitteet 2027–2029

Tavoite: Kaikilla kirkkonummelaisilla lapsilla ja nuorilla on yhdenvertaiset mahdollisuudet kokea ja tehdä kulttuuria	
Toimenpide	**Toteutuksen arviointi**
Tuetaan lasten ja nuorten kasvua ja kehitystä sekä oppimisen edellytyksiä ja luovia taitoja tarjoamalla työpajoja, esityksiä, taidesisältöjä sekä tutustumisia kunnan kirjastopalveluihin ja kulttuuriperintökohteisiin yhteistyössä varhaiskasvatuksen ja opetuksen kanssa	1. Kulttuurikompassi-kulttuurikasvatusohjelman mukainen seuranta 2. Kouluterveyskyselyn indikaattorit liittyen taiteen ja kulttuurin harrastamiseen Vastuu: Sivistyksen toimiala, vapaa-aikapalvelut

8.4.3. Painopiste: Kaikkien Kirkkonummi

Painopiste Kaikkien Kirkkonummi pohjautuu eritoten Kirkkonummen kuntastrategian päämäärään Yhteisöllinen ja elävä Kirkkonummi – Porkkalasta Nuuksioon. Strategian tavoitteeksi on kirjattu ”Edistämme kaikenikäisten kuntalaisten hyvää elämää ja arjen sujuvuutta, jota tukevat saavutettavat ja korkealaatuiset julkiset palvelut. Kunnan toiminta on osallistavaa ja kehitämme sitä yhdessä kuntalaisten ja yhteisöjen kanssa”. Myös päämäärän ”Osaava ja oppiva Kirkkonummi – Sivistystä 700 vuotta” alla olevaa tavoitetta ”Edistämme tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja kotoutumista huomioimalla eri väestöryhmien tarpeet” toteutetaan tässä hyvinvointisuunnitelmassa Kaikkien Kirkkonummi -painopisteen alla. Painopiste vastaa Länsi-

Uudenmaan hyvinvointialueen alueellisen hyvinvointisuunnitelman tavoitteita ”hyvinvointi- ja terveyserojen kaventaminen, ”mielen hyvinvoinnin vahvistaminen” ja ”esteettömyyden ja saavutettavuuden edistäminen”.

Tavoite: Lasten ja nuorten tunne psykologisesta turvallisuudesta paranee	
Toimenpide	**Toteutuksen arviointi**
Kirjaamalla pedagogisen johtamisen suunnitelmaan toimipaikkakohtaiset tarkennukset kiusaamisen, häirinnän, syrjinnän ja väkivallan ehkäisemiseksi päiväkodissa Opetetaan ja harjoitellaan hyvinvointi- ja vuorovaikutustaitoja parantamalla oppilaiden turvallisuuden tunnetta koululuokissa sekä kehittämällä tunne- ja vuorovaikutustaitoja koulun oman toimintamallin mukaisesti Varmistetaan, että lasten arjen yhteisöt ovat psykologisesti turvallisia ➔ edistämällä opetusryhmien ja koulun yhteisöön kuulumista vahvistavaa toimintaa sekä henkilöstön osaamista kohtaamisten ja yhteisön lujittamisen osalta ➔ kehittämällä moniammatillista yhteistyötä opiskeluhuollon, opetuksen, kouluvalmentajien ja koulunuorisotyön kesken ➔ kiinnittämällä mahdollisimman varhaisessa vaiheessa huomiota oppilaan luvattomiin poissaoloihin ja tukemalla hänen koulussa käymistään ➔ järjestämällä turvataitojen opetusta ja laillisuuskasvatustunteja kouluissa kuntakohtaisen toimintamallin mukaisesti	1. Jokaisen toimipaikan pedagogisen johtamisen suunnitelmaan on tehty toimipaikkakohtaiset kirjaukset (100 %) ja jokaisella lapsella on kaveri (100 %) Vastuu: Sivistyksen toimiala, varhaiskasvatuspalvelut 2. Koulun käyttämän toimintamallin vaikutusten arviointi tehdään lukuvuosiarvioinnin yhteydessä 3. Kouluterveyskyselyn tulokset kouluympäristössä koetun turvallisuuden ja osallisuuden tunteen osalta 4. Koulun mukavaksi ja luokan ilmapiirin turvalliseksi kokevien osuus oppilaskyselyssä 5. Poissaolojen seuranta Koulu kunnossa -mallin mukaisesti 6. Huoltajakysely: niiden huoltajien osuus, jotka ovat sitä mieltä, että koulu tukee lapsen hyvinvointia Vastuu: Sivistyksen toimiala, opetuspalvelut

Tavoite: Lasten ja nuorten aktiivisen elämäntavan vahvistaminen	
Toimenpide	**Toteutuksen arviointi**
Tarjotaan maksuttomia ja matalan kynnyksen harrastuksia lapsille ja nuorille kehittämällä ➔ monipuolista My Hobby -toimintaa ja erityisen tuen tarpeessa oleville lapsille ja nuorille suunnattua Talent -toimintaa yhteistyössä paikallisten yhdistysten kanssa ➔ soveltavan liikunnan maksuttomia ryhmiä	1. Lasten ja nuorten maksuttomien MyHobby ja Talent -harrastusryhmien määrä sekä osallistujien määrä 2. Soveltavan liikunnan maksuttomien ryhmien ja osallistujien määrä Vastuu: Sivistyksen toimiala, vapaa-aikapalvelut

Tavoite: Osallisuuden tukeminen liikunnallisen elämäntavan toteutumisessa tasa-arvoisesti ja laadukkaasti vaativan erityisen tuen lasten osalta	
Toimenpide	**Toteutuksen arviointi**
Oppimisympäristöjä, materiaaleja ja välineitä suunnitellaan, muotoillaan ja käytetään luovasti, joustavasti ja monipuolisesti siten, että jokaisella on mahdollisuus osallistua yhdenvertaisesti toimintaan Inkluusion periaatteet ohjaavat tiloihin, välineisiin ja materiaaleihin liittyviä hankintoja, suunnitelmia sekä käyttöä Vaikeimmin kehitysvammaisten, liikuntavammaisten tai muun vaativan erityisen tuen tarpeisten lasten liikunnallisuuden tukemiseksi varhaiskasvatuksen omassa liikuntavälinelainaamossa tarjotaan ja käytetään aktiivisesti maastopyörätuolia, asentotukea ja erikoiskeinua	1. Lasten osallisuutta suunnitellaan ja arvioidaan ryhmän pedagogisen toiminnan suunnitelman kautta 2. Varhaiskasvatuksen strategisten painopisteiden toteutumista suunnitellaan ja arvioidaan pedagogisen johtamisen suunnitelmassa Vastuu: Sivistyksen toimiala, varhaiskasvatuspalvelut

Tavoite: Laadukkaan opetuksen tarjoaminen kaikille vammaisille lapsille osana kouluyhteisöä	
Toimenpide	**Toteutuksen arviointi**

Yhteisten prosessien vahvistaminen LUVNin vammaispalveluiden kanssa Inklusiivisten käytäntöjen edistäminen ja kouluyhteisöön kuulumisen tukeminen Sensorisen oppimisympäristön kehittäminen vaikeasti kehitysvammaisille oppilaille	1. Yhteiset prosessit on kuvattu 2. Oppilaskyselyjen tulokset ja osallisuuden kokemusta mittaavat indikaattorit 3. Väkivaltatilanteiden määrä yksikössä Vastuu: Sivistyksen toimiala, opetuspalvelut

Tavoite: Ohjattu liikunta vastaa erityisryhmien palveluntarpeeseen ja löytää oikeat kohderyhmät entistä paremmin	
Toimenpide	Toteutuksen arviointi
Erityisryhmien liikunnanohjauksessa tiivistetään yhteistyötä muiden tahojen, esimerkiksi asumisyksikköjen kanssa, jotta saadaan kehitettyä erityisryhmien ohjattua liikuntaa sekä kohdennettua sitä aiempaa paremmin sitä tarvitseville Kehitetään viestintää yhteistyössä muiden tahojen kanssa	1. Erityisryhmien ohjatun liikunnan osallistujamäärät Vastuu: Sivistyksen toimiala, vapaa-aikapalvelut

Tavoite: Kunnan verkkosivut kirkkonummi.fi / kyrkslatt.fi ovat sisällöiltään kaikille yhdenvertaisesti saavutettavia	
Toimenpide	Toteutuksen arviointi
Rakennetaan kunnan verkkosivuille tekstisisällön lisäksi mahdollisuus kuunnella (audio-ominaisuus) sivuille tuotettavia sisältöjä Varmistetaan, että kunnan verkkosivut täyttävät saavutettavuudessa vähintään WCAG 2.1 -standardin kriteerit A- ja AA-tasoilla Koulutetaan kunnan verkkosivuille sisältöjä tuottavaa henkilöstöä laatimaan mahdollisimman selkeää ja helposti ymmärrettävää sisältöä	1. Verkkosivusto on uudistettu niin, että sinne tuotetut sisällöt ovat kuunneltavissa 2. Verkkosivustolle sisältöjä tuottavalle henkilöstölle järjestetään säännöllisesti vuosittain koulutusta mahdollisimman selkeän ja helposti ymmärrettävän sisällön tuottamisesta 3. Sisällön tuottamisesta on laadittu henkilöstölle ajantasainen ohjeistus, joka on kaikkien verkkosivuille sisältöä tuottavien saatavilla

	Vastuu: Yhteiset palvelut, viestintä

Tavoite: Esteetön elinympäristö kaikkien kuntalaisten tarpeet huomioiden	
Toimenpide	**Toteutuksen arviointi**
Kehitetään kevyen liikenteen reittien talvikunnossapitoa. Talvikunnossapito mahdollistaa liikkumisen ympärivuotisesti myös lastenrattaiden ja pyörällisten apuvälineiden kanssa Parannetaan ulkoilu- ja virkistysalueiden saavutettavuutta. Liikunta- ja virkistysalueinvestointien yhteydessä suunnitellaan ja toteutetaan mahdollisuuksien mukaan myös esteettömiä ratkaisuja Esteettömyyttä edistetään kunnan talonrakennushankkeissa, liikenneväylien ja puistojen suunnittelussa, leikkipaikoilla ja liikunta-alueilla sekä julkisten rakennusten ja pysäköinnin sijoittelussa	1. Nykyisten kunnossapitosopimusten päättyessä arvioidaan ja tarkennetaan kunnossapitoluokituksia talousarvion määrärahojen puitteissa 2. Esteettömyyden toteutuminen hankkeissa Vastuu: Kuntakehityksen toimiala, infrapalvelut, toimitilapalvelut, kaavoitus

Tavoite: Rakennetaan sujuvia, saavutettavia ja asiakaslähtöisiä palvelupolkuja vapaa-aikapalvelujen tuottamissa palveluissa	
Toimenpide	**Toteutuksen arviointi**
Palvelujen kehittämisessä tunnistetaan eri käyttäjäryhmien tarpeet, elämäntilanteet ja mahdolliset esteet palveluihin osallistumiselle ja edistetään palvelujen saavutettavuutta	1. Eri palvelupolkujen tunnistaminen ja osallistumisen esteiden madaltaminen Vastuu: Sivistyksen toimiala, vapaa-aikapalvelut

Tavoite: Asunnottomuuden ja häätöjen vähentäminen ja ennaltaehkäisy	
Toimenpide	**Toteutuksen arviointi**
Perustetaan monialainen ennaltaehkäisevä asunnottomuusverkosto ja kehitetään sen toimintaa	1. Monialaisen ennaltaehkäisevän asunnottomuusverkoston toiminta on

Kehitetään kunnan ja hyvinvointialueen yhteistyötä asumisen kysymyksissä Vähennetään (toteutuneiden) häätöjen määrää Kirkkonummella yhteistyön avulla Vahvistetaan ja vakiinnutetaan asumisneuvonnan resursseja	aloitettu 2. Pitkäaikaisasunnottomuus poistunut kunnasta 3. Asunnottomuuden määrä kunnassa vähentynyt 4. Kunnan ja hyvinvointialueen väliset palvelukanavat ovat selkeät ja toimivat 5. Häätöjen määrä Kirkkonummella on vähentynyt 6. Asumisneuvonnassa on kaksi vakituista työntekijää (virka/toimi) Vastuu: Yhteiset palvelut, asumisneuvonta

Tavoite: Asumisneuvonta tukee kuntalaisten asumistaitojen vahvistumista	
Toimenpide	**Toteutuksen arviointi**
Vahvistetaan kuntalaisten asumisen taitoja muun muassa ryhmämuotoisten toimintojen avulla yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa Tuetaan kuntalaisten taitoja asunnon hoitamisessa sekä yleisellä että kohdistetulla neuvonnalla ja ohjauksella Vahvistetaan kuntalaisten asumisviihtyvyyttä ja koettua turvallisuuden tunnetta muun muassa naapurisopua vahvistavien toimenpiteiden kautta Vahvistetaan ja vakiinnutetaan asumisneuvonnan resursseja	1. Ryhmämuotoiseen toimintaan osallistuneiden asiakastyytyväisyyden ja koettujen taloustaitojen mittaaminen 2. Säännöllinen ja monikielinen viestintä asunnon hoitoon liittyen 3. On aloitettu yhteistyö eri toimijoiden kanssa kuntalaisten asunnon hoitamisen taitojen tukemiseksi 4. Parannetaan hiljaisten äänien kuulumisen mahdollisuuksia asumiseen liittyvissä kysymyksissä kehittäen asumisneuvonnan vaikuttamisen kanavia 5. Hytetu-kyselyn tulokset asumisviihtyvyyden ja koetun turvallisuuden tunteen osalta ovat parantuneet 6. Asumisneuvonnassa on kaksi

	vakituista työntekijää (virka/toimi) Vastuu: Yhteiset palvelut, asumisneuvonta

Tavoite: Työllisyyden ja kotoutumisen edistäminen kunnan kaikkien soveltuvien palvelujen yhteiseksi asiaksi	
Toimenpide	**Toteutuksen arviointi**
Edistetään työllisyys- ja kotoutumisen palvelujen ja kunnan muiden soveltuvien palvelujen välistä yhteistyötä ja luodaan sille toimivat yhteistyörakenteet Varmistetaan yhteistyöllä työttömille ja kotoutujille soveltuvien ja tarpeellisten palvelujen saatavuus kaikilla kunnan palvelusektoreilla Yhteistyötä vahvistetaan erityisesti sivistyksen toimialan kanssa	1. Palvelusektorien välisen yhteistyön käytänteet on sovittu ja rakenteet yhdessä luotu 2. Yhteistyötä on vahvistettu ja sillä on edistetty soveltuvien palvelujen tarjontaa ja esteettömyyttä työttömien työnhakijoiden ja maahan muuttaneiden osalta Vastuu: Kuntakehityksen toimiala, työllisyys- ja kotoutumisen palvelut

Tavoite: Hyvien väestösuhteiden edistäminen	
Toimenpide	**Toteutuksen arviointi**
Edistetään työllisyys- ja kotoutumisen palvelujen ja kunnan muiden soveltuvien palvelusektorien välisellä yhteistyöllä kuntalaisille suunnattujen palvelujen näkyvyyttä ja saavutettavuutta vieraskielisille kuntalaisille Kunnan palvelut esittäytyvät esimerkiksi yhteiskuntaorientaatiokoulutuksissa ja Kotona Kirkkonummella –tilaisuuksissa Yhteistyössä viestinnän kanssa nostetaan tietoa palveluista sosiaalisessa mediassa ja uutisissa mahdollisuuksien mukaan myös monikielisesti	1. Yhdessä toteutuneet tilaisuudet ja tapahtumat (kuten Kotona Kirkkonummella), ja esittäytymiset kotoutujille suunnatuissa yhteiskuntaorientaatiokoulutuksissa 2. Saavutetut osallistujat sekä tilaisuuksissa että palveluissa 3. Sosiaalisen median aktiivisten seuraajien määrät 4. Toteutuneet uutisoinnit Vastuu: Kuntakehityksen toimiala, työllisyys- ja kotoutumisen palvelut

Tavoite: Hyvinvoinnin lisääminen kulttuurin avulla	
Toimenpide	Toteutuksen arviointi
Tarjotaan ja kehitetään hyvinvointia ja yhteisöllisyyttä lisääviä kulttuuripalveluita	1. Tuotettujen kulttuuripalveluiden monipuolisuus ja määrä, arviointi esimerkiksi asukaskyselyn avulla Vastuu: Sivistyksen toimiala, vapaa-aikapalvelut

Ikäihmisten hyvinvointitavoitteet

Tavoite: Saavutettavuuden lisääminen vapaa-aikapalvelujen palveluissa	
Toimenpide	Toteutuksen arviointi
Kehitetään viestintää ja palvelupolkuja niin, että kuntalaisia tavoitetaan entistä paremmin	1. Ikäihmisille suunnattujen palvelujen palvelupolkujen tunnistaminen 2. Yhteistyö vaikuttamistoimielinten kanssa viestinnän osalta 3. Ikiliikkujaraadin toteuttaminen senioreille suunnattujen palvelujen kehittämisessä Vastuu: Sivistyksen toimiala, vapaa-aikapalvelut

Tavoite: Sosiaalinen vuorovaikutus lisääntyy ja yhteenkuuluvuudentunne vahvistuu	
Toimenpide	Toteutuksen arviointi
Tarjotaan kohtaamisen paikkoja tapahtumissa ja palveluissa	1. Vapaa-aikapalvelujen järjestämien avoimien tapahtumien määrä 2. Vapaa-aikapalvelujen tiloissa järjestettyjen avoimien tapahtumien määrä Vastuu: Sivistyksen toimiala, vapaa-aikapalvelut

Lasten ja nuorten hyvinvointitavoitteet 2027–2029

Tavoite: Lapset ja nuoret ovat tietoisia tarjolla olevista harrastusmahdollisuuksista	
Toimenpide	**Toteutuksen arviointi**
Kehitetään harrastustoiminnasta viestimistä kohderyhmän mukaisesti	1. Toteutuneet viestintäteot 2. Kouluterveyskyselyn harrastamista kuvaavat indikaattorit Vastuu: Sivistyksen toimiala, vapaa-aikapalvelut

Tavoite: Lasten ja nuorten lukemisen kulttuurin ja lukutaidon edistäminen	
Toimenpide	**Toteutuksen arviointi**
Laaditaan kuntatasoinen lukutaidon edistämisen ohjelma ➔ Osana laajempaa ohjelmaa toteutetaan erityisesti lasten ja nuorten lukutaitoa edistäviä toimenpiteitä Jokaisen varhaiskasvatuksessa olevan lapsen kanssa luetaan päivittäin	1. Toiminnan seuranta lukutaidon edistämisen ohjelman mukaisesti Vastuu: Sivistyksen toimiala 2. Prosenttiosuus pedagogisen johtamisen suunnitelmassa (100 %) Vastuu: Sivistyksen toimiala, varhaiskasvatuspalvelut

Tavoite: Oppilaiden kokemus yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon toteutumisesta sekä näihin liittyviin loukkauksiin puuttumisesta oppilaitoksissa paranee	
Toimenpide	**Toteutuksen arviointi**
Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvotilanne kartoitetaan jokaisessa oppilaitoksessa ja havaittuihin epäkohtiin liittyvät toimenpiteet kuvataan oppilaitoksen yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelmassa Opetushenkilöstön osallistuminen tarvittavaan koulutukseen Puuttumisen painottaminen ja tämän	1. Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvokyselyjen tulokset 2. Opiskeluhuoltosuunnitelman toteutumisen arvioinnin tulokset koskien väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän suunnitelman toteutumista Vastuu: Sivistyksen toimiala, opetuspalvelut

näkyväksi tekeminen Puuttumisen käytänteet kuvataan oppilaitoksessa ja käytänteet ovat kaikkien opetushenkilökuntaan kuuluvien tiedossa, ja niihin sitoudutaan Lisätään oppilaiden tunne- ja vuorovaikutustaitoja	

Liite 1: Laadullinen itsearviointi

1 = Toteutuu vähäisesti, 2= Toteutuu jonkin verran, 3 = Toteutuu hyvin, 4 = Toteutuu kiitettävästi, 5 = Toteutuu erinomaisesti

	1	2	3	4	5
Itsearviointi kunnan hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman valmistelusta ja hyödyntämisestä			x		
Vahvuudet: Valmisteluun osallistuneiden tahojen monialaisuus, raportoinnin valmisteluaikataulu ja valmistelun suunnitelmallisuus **Heikkoudet:** Tuloksista raportoiminen asukkaille, hyvinvointikertomus- ja suunnitelmatyön rooli taloussuunnittelussa **Muut huomiot:** Haasteena on ollut kertomukseen nostettavien aiheiden rajaaminen					
Itsearviointi kunnan hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen työn rakenteesta, resursseista ja prosessista		x	x		x
Vahvuudet: Järjestöyhteistyö ja järjestöille myönnettävät avustukset sekä maksuttomat tilat **Heikkoudet:** Hyvinvointialueen antama tuki. Hyvinvointialueen ja kunnan välinen erityisryhmien ja ikäihmisten asumisen strateginen suunnittelu ja toteutus. Päätösten vaikutusten ennakkoarvioinnin systemaattinen käyttö. **Muut huomiot:** -					
Itsearviointi kunnan ehkäisevästä päihdetyöstä ja sen rakenteiden vahvuudesta	x				
Vahvuudet: - **Heikkoudet:** Kunnassa ei ole nimettyä resurssia. **Muut huomiot:** TA2026-kehykseen on esitetty emp-työntekijää.					
Itsearviointi kunnan yhdenvertaisuuden, sukupuolten tasa-arvon ja palveluiden yhdenvertaisen saavutettavuuden edistämisestä				x	
Vahvuudet: Sivistyksen palveluissa saavutettavuus eri väestöryhmien näkökulmasta on vahva osa toimintakulttuuria. Henkilöstöä koskeva ja varhaiskasvatuksen ja oppilaitosten tasa-arvosuunnitelmatyö on hyvällä pohjalla. Nuorisopalveluissa noudatetaan nuorisotyön ammattieettisiä periaatteita. On laadittu osallisuusmalli, jolla pyritään varmistamaan yhdenvertaiset osallistumismahdollisuudet kuntalaisille. **Heikkoudet:** Kaikkia kuntalaisia koskeva tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelma puuttuu. **Muut huomiot:** TA2026 tavoitteeksi on asetettu vapaa-aikapalvelujen palvelupolkujen selvittäminen ja palveluiden saavutettavuuden edistäminen kaikkien väestöryhmien osalta. Kaikkien kuntalaisten turvallisen tilan periaatteita on toivottu.					
Itsearviointi kunnan elinvoiman edistämisestä				x	
Vahvuudet: Kunnan yritysneuvonta, yhteistyö työllisyyspalveluiden kanssa, yhteistyö yrittäjäyhdistysten kanssa sujuu hyvin ja on järjestelmällistä ja tuloksellista, yhteydenpito isoihin työllistäjäyrityksiin on systemaattista, yritysten sijoittumispalvelut ja investointien edistäminen, kunnan sijainti					

Heikkoudet: Raakamaatonttituotanto, infrastruktuuri, kunnan vähäinen maanomistus **Muut huomiot:** -					
Maahanmuuttajien kotouttamisen edistäminen			x		
Vahvuudet: Kielen ja kulttuurin ylläpitäminen varhaiskasvatuksessa ja opetuksessa sekä vapaa-aikapalveluissa, maahanmuuttotaustaisten työntekijöiden ohjaus **Heikkoudet:** Keskimäärin kunnan työntekijät ovat syntyperältään suomalaisia **Muut huomiot:** Lapsettomia ja ikäihmisiä, jotka eivät käytä varhaiskasvatuksen ja opetuksen palveluita on vaikea tavoittaa					